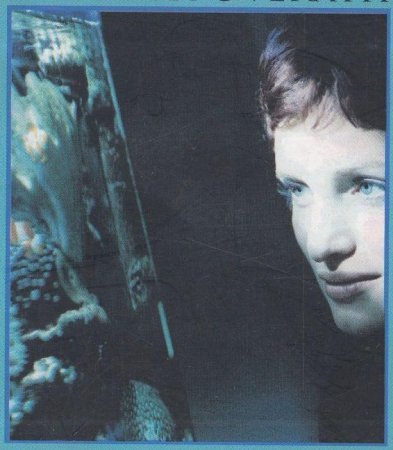
Havaalanı Balıkları

ANGELIKA OVERATH

Almancadan çeviren: Zehra Aksu Yılmazer

AYRINTI

ANGELIKA OVERATH

Angelika Overath 1957 yılında Karlsruhe'de doğdu. Tübingen Üniversitesi'nde dil ve tarih eğitimi aldı. *Modern Şiir Estetiğinde Mavi Renk* çalışmasıyla doktorasını tamamlayan Overath çeşitli dergi ve gazetelerde makaleler, röportajlar ve edebiyat eleştirileri kaleme aldı. *Egon Erwin Kisch, Thaddäus Troll, Ernst Willner, "German Book Prize" ve "Swiss Book Prize"* ödüllerine değer görüldü. İsviçre'de yaratıcı yazarlık dersleri veren Overath'ın yayımlanmış iki romanı bulunuyor: *Nahe Tage* (2005) ve *Flughafenfische* (2009).

Ayrıntı: 666
Edebiyat Dizisi: 188

Havaalanı Balıkları
Angelika Overath

Kitabın Özgün Adı
Flughafenfische

Almanca'dan Çeviren
Zehra Aksu Yılmazer

Son Okuma
Tayfun Koç

© 2009, Angelika Overath

The publication of this work was supported by
a grant from the Swiss Arts Council Prohelvetia

prohelvetia

Bu kitabın yayımı Swiss Arts Council Prohelvetia'nın
verdiği bağışla desteklenmiştir.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
B2M Productions / Stocklmage / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 244 Topkapı/İst.
Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2012
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-690-3
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Angelika Overath

Havaalanı Balıkları

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◂ MURPHY/*Samuel Beckett* ◂ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◂ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◂ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◂ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◂ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◂ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◂ MYRA/*Gore Vidal* ◂ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◂ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◂ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◂ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◂ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◂ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◂ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◂ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◂ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◂ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◂ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Søren Kierkegaard* ◂ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ◂ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◂ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ◂ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◂ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◂ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◂ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◂ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◂ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ◂ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◂ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◂ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ◂ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◂ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◂ LILA/*Robert M. Pirsig* ◂ ERGİNLİK YAŞI/*Micbel Leiris* ◂ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◂ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◂ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◂ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◂ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◂ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ◂ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◂ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◂ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◂ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◂ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◂ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◂ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◂ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◂ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◂ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◂ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◂ 10½ BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◂ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◂ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◂ ADA/*Aldous Huxley* ◂ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◂ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◂ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◂ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◂ YARATIK/*John Fowles* ◂ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◂ ZENCİLER/*Jean Genet* ◂ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◂ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◂ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◂ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◂ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◂ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◂ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◂ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◂ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◂ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◂ ALDATMA/*Philip Roth* ◂ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◂ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◂ MANTISSA/*John Fowles* ◂ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◂ BENJAMİN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◂ METEORLAR/*Michel Tournier* ◂ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◂ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◂ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◂ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◂ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◂ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◂ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◂ İYİ İŞ/*David Lodge* ◂ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◂ TERAPİ/*David Lodge* ◂ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◂ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◂ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◂ SİSKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◂ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◂ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◂ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◂ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◂ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ◂ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◂ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◂ METROLAND/*Julian Barnes* ◂ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◂ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge* ◂ MİLENYUM İNSANLARI/*J.G. Ballard* ◂ MÜNECCİM KRALLAR/*M. Tournier* ◂ BEYAZDAKİ KARA/*Maggie Gee* ◂ KAYBOLUŞ/*G. Perec* ◂ HINÇ AYLARI/*P. Bruckner* ◂ LİMON MASASI/*J. Barnes* ◂ BÜYÜCÜ/*J. Fowles* ◂ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/*J. Barnes* ◂ OKLUKİRPİ/*J. Barnes* ◂ FISKADORO/*D. Johnson* ◂ HAYALETLERİN GÖÇÜ/*P. Melville* ◂ ÖLEN HAYVAN/*P. Roth* ◂ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/*Tom Robbins* ◂ PASTORAL AMERİKA/*P. Roth* ◂ ABANOZ KULE/*J. Fowles* ◂ ARTHUR VE GEORGE/*J. Barnes* ◂ VAHŞET SERGİSİ/*J. G. Ballard* ◂ VİLLA MEÇHUL/*Tom Robbins* ◂ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/*Saša Stanišić* ◂ FARMAKON/*Dirk Wittenborn* ◂ NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/*D. Lodge* ◂ GERİYE UÇAN YABAN ÖRDEKLERİ/*T. Robbins* ◂ BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/*P. Carey* ◂ İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/*Nasreen AKHTAR* ◂ LANCELOT/*Walker Percy* ◂ ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/*Lee Siegel* ◂ VAHŞİ İNSANLAR/*Dirk Wittenborn* ◂ GÜNEŞİ DURDURACAĞIZ/*F. Bouillot* ◂ SHYLOCK OPERASYONU/*Philip Roth* ◂ KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/*Michel Ragon* ◂ SAVAŞ ARTIĞI/*Ha Jin* ◂ YAZAR, YAZAR/*D. Lodge* ◂ B, BİRA/*Tom Robbins* ◂ EVE YÜZMEK/*Rolf Lappert* ◂ HAFIZ DİVANI/*Hafız-ı Şirazi* ◂ KUZEYE GÖÇ MEVSİMİ/*Tayeb Salih* ◂ OEGSTGEEST'E DÖNÜŞ/*Jan Wolkers* ◂ TURİNGİN HEZEYANI/*Edmunda Paz Soldán* ◂ KOVBOY KIZLAR DA HÜZÜNLENİR/*Tom Robbins* ◂ NABIZ/*Julian Barnes* ◂ DANIEL MARTIN/*John Fowles* ◂ HARABELERDE AŞK/*Walker Percy* ◂ BAY BLANC/*Roman Graf*

Barbara Spengler-Axiopoulos'a...

Μ'αεροπλάνα και βαπόρια
και με τους φίλους τους παιλους

Me aeroplana kai vaporia/kai e tous filous tous palioús
(Uçaklarla ve gemilerle ve eski dostlarla)
Dionysis Sawopoulos'un en bilinen şarkılarından biridir.
En güzel kaydında, Sawopoulos şarkıyı
Sotiria Bellou ile birlikte söyler.

1
Tobias

O uzun, sıradan ikindilerden biriydi ama bu tür ikindilerin sonuncusu olacaktı. Zamanın dışındaki bu salonda önce ikindi, sonra akşam olduğunda, dışarıda, pencerenin önünde akıp giden tüm o beyaz ve rengârenk ışıklarla gece başladığında ve sis bir duvar gibi yükselip uçuş, kalkış ve iniş pistlerini uçakları yuttuğunda ve kimileri sabahın ilk ışıklarını hiç gereği yokken (gümüş beton şeritler ve mürekkebimsi çimlerin üzerinden neden doğmasındı ki güneş?) beklemeye koyulduğunda bile, bütün bunlar, Tobias'ın gözünü vatozun karnına dikmesiyle başlayan o ağır ikindinin bir parçasıydı hâlâ.

Tobias akvaryumun önünde duruyordu.

Vatoz dümdüz açtığı yüzgeçleriyle cama yapışmıştı. Karnı süt beyazdı. Tobias camdaki bu bakışla oynamayı seviyordu; zira hem kendini görüyordu (ama sadece birazcık, sadece solgun bir karaltı halinde) hem de başka birini gördüğünü düşünebiliyordu. Başka bir adamı, kendinden daha ilginç bir yabancıyı, belki pardösülü, şapkalı bir yolcuyu, tanışmaktan memnunluk duyacağı birini.

Bazı zamanlar bir adım daha yaklaşıp hayvanın ağzının hemen üstünde bulunan, sanki vatozun gözleriymiş gibi görünen, iki kara deliğe bakardı.

Bir hayalet, diye çınladı ortalık; bakın, bir hayalet!

Tobias akvaryuma arkasını döndü (Vatoz ne zaman böyle cama yapışıp kalsa, çok geçmez, bir çocuk çığlığı duyulurdu).

Pembe çizgili keçe yelek giymiş bir kız, parmağını kalın cama uzattı, uzatır uzatmaz da korkuyla karışık bir sevinçle geri çekti. Coşkusunun yankısını arar gibi etrafına bakındı sonra. Vatoz hâlâ cama yapışıktı. Kavisli siyah ağzı hafifçe gülümsüyormuş gibi aralıktı. Burun delikleri ona sahte bir çehre kazandırıyordu. Yassı yüzgeçleriyle çarmıha gerilmiş gibi duruyordu.

Tobias bir şey söylemedi.

Kız camın önünde hoplayıp zıplıyordu. Hoplayıp zıplamasının görsel etkisini kuvvetlendiren pilili kısa lacivert bir eteği vardı.

Hızlanan bir denizanası gibi, diye düşündü Tobias.

Vatoz, dedi bir adam yorgun argın. Arkadan usulca yaklaşarak elini çocuğun omzuna koydu, bu bir vatoz. Alttan görünüşü. Bak, şu ağzı, şu iki delik de solungaçları.

Yine yanlış, diye düşündü Tobias, solungaçlar daha aşağıda.

Bir zamanlar denizciler getirmişti vatozları, gemilerde kurutulan vatozları karada denizkızları diye yutturmuşlardı. Azıcık kesip biçince, orasını burasını bağlayınca kadın bedenlerine benziyor, biraz da melekleri andırıyorlardı. Keman vatozları, denizkızlarının varlığını kanıtladı, diye düşündü Tobias. Herkes onlara dokunabiliyor, neredeyse şeffaf derilerinin pütürlü çizgilerinde parmaklarını gezdirebiliyordu.

Bir hayalet, diye haykırdı çocuk, hayaletin gözleri de var! Bak, bak!

Tobias bakışlarını yere indirdi. Her gün başka bir çeşitlemesi yaşanan bu sahneyi iyi biliyordu. Beyaz karın maskesi, yüzgeçlerinin açık yelkenleri gibi, bu sahne de bir parçasıydı vatozun.

Baba-kız akvaryumun önünde duruyorlardı.

Bir şey içmek ister misin, diye sordu baba, çocuğu oyalamak zorundaymış gibi. Kız başını salladı. Baba sırt çantasını omzundan indirip kızını akvaryumun hemen önündeki plastik koltuklara götürdü. Yan yana oturdular ve Flight Connection Center'daki alışveriş alanının penceresiz koridorları ile, geniş cam cephesi uçak manzaralı oval dinlenme alanı arasında uzanan bu küçük denize baktılar.

(Akvaryum mekânı ikiye ayırıyor, diye düşündü Tobias, böyle bir işlevi de var.) Rengârenk, kıpır kıpır bir cam cisimdi akvaryum; okyanustan kesilip alınmış bir parça lagün. Profesyonelce düzenlenmiş, ölçülüp biçilmiş bir porsiyon mercan resifi.

Kız pipetini dalgın dalgın çekerken bacaklarını sallıyordu. Tobias kızın sıska baldırlarını, oynak eklemli bir oyuncak bebeğin incecik uzuvları gibi lastik çizmelerinden fırlayan dizlerini gördü. Babası arkaya yaslanıp gözlerini kapatmıştı.

Tobias, Siena'ya hiç gitmemişti. Ama pek çok şeyi filmlerden biliyordu. Böylesi daha kolaydı. Seyahat etmesi, harekete geçmesi gerekmiyordu. Her şeyi görüyordu ama görünmez kalıyordu. Filmler bakışlarına karşılık vermiyordu. Film izlerken başkalarının gözlerine tutunabiliyordu gözleri. Örneğin Bagno Vignani'nin eski hamamlarını Tarkovski'nin gözleriyle görüyordu (Onun ağır bakışlarını seviyordu). O filmin sonunda da böyle bir kız vardı, terk edilmiş havuzların orada öylece oturuyordu. Her tarafta su var, her yerden su damlıyor ve etrafta dolanıp duran, kendine güvensiz, evet, muhtemelen sebatsız şair –şairdi, değil mi?– hayatına nasıl yön vereceğini bilmezken, kız lastik çizmeleriyle orada öylece oturuyor. Bir kanıt gibi. O sırada kız gülüyor muydu yoksa sadece bacaklarını mı sallıyordu, orasını hatırlamıyordu Tobias. Ama kız öylece oturup ona baktığında (onu görmediğini biliyordu tabii), hayatın gidişatı belli olmuştu. İyi yönde. Hayatın devam edeceği aniden belli olmuştu.

Nedensiz yere. Ya da kızın orada oturup bacaklarını sallaması gibi sağlam bir nedenle. Bacakları, kocaman lastik çizmelerin içinde. Daha başka bir açıklaması yoktu bunun. Bu çizmeler de tuhaftı zaten. Eğer dünya yok olacaksa –ki şair herhalde öyle düşünüyordu– neyi kurtaracaktı ki bu lastik çizmeler? Neyse, Tobias'ın hatırladığı kadarıyla, bu sahneden sonra film bitiyordu.

Tobias, seferi babaya baktı. Adam ellerini, genellikle fotoğrafçıların giydiği montlar gibi bir sürü cebi olan anorağının cebine sokmuş, başını arkaya yaslamıştı. Gizlice sıvışıverdiği (oysa oradaydı) bu kıymetli anlarda güç toplamak ister gibiydi. Bu baba kesinlikle uyuyakalmayacaktı ama çocuğun verdiği bu anı kendine ayırmıştı. Çocuk pipeti soğurarak bacaklarını sallıyor, her tür yapay tadın bulunduğu şekerlemelerden oluşan rengârenk bir dalga gibi kayalıklardan dışarı yüzen, sonra yine gözden kaybolan balıkları seyrediyordu. Bütün bunların yalanabildiğini sanıyordur herhalde, diye düşündü Tobias. Öyle emer gibi baktığına göre, mercanların tadını almış gibi.

Tobias gözlerini babanın yüzünde ağır ağır gezdirdi. Uzman olduğumu bilmiyor, diye düşündü sonra. Biriktirdiğimi bilmiyor.

Tobias Winter akvaristti. Dünyanın en büyük havaalanlarından birinde bulunan bu 200.000 litrelik deniz akvaryumundan o sorumluydu. Yedi yıl önce bu akvaryum kurulurken de o vardı. Plastik malzeme ya da yapay kalker iskeletler kullanılmamıştı. Sponsor, akvaryumun tamamen doğal olmasında ısrarlıydı; sadece canlı taşlar, mercanlar, anemonlar, süngerler, yosunlar, midyeler, yengeçler, balıklar olmalıydı. Tobias'ın sonradan öğrendiğine göre, sponsor şirket fütürist iç mekânlar konusunda uzmandı. Şirketin örneğin Dubai'de inşa ettiği, İsviçre malı teleferikli, Alp manzarası dekorlu salonlarda, özel lambalardan yayılan güneş ışığı altında, yapay karlarda kayak yapabiliyordunuz. Tobias'ın tahminine göre, resif akvaryumu bir pilot projeydi. Tepeden tırnağa klimalı sualtı otelleri üzerinde çalıştıklarını da duymuştu. Konuklar cam asansörlerle derinlere iniyorlardı; sonra bu kuru dalgıçlar, sualtındaki süitlerinde, kırılmaz camdan, manzaralı pencerelerinin ardında oturuyorlardı. Dışarıda köpek balıkları yüzüyor, dev ahtapotlar, kaplumbağalar derinlere dalıyordu.

Kelp ormanları usul usul dalgalanıyordu. Tobias havaalanındaki pahalı resife çok para harcandığını ama en nihayetinde resifin büyük bir fikrin küçük bir parçası olduğunu düşünüyordu. Nitekim kendisi de bambaşka projelerin görünmez bir unsuruydu.

Yine de havaalanındaki bu sualtı evreninde çalıştırmak için onu, asıl mesleği marangozluk olan, daha sonra uluslararası bir pet shop'da satıcılık yapan Tobias Winter'i bulmuşlardı. Ipıslak mavi önlüğüyle bir karantina tankının önünde durmuş, balıkları başka yere almak üzereyken, yöneticilerden biri yanına gelmişti. Bir süre sohbet etmişlerdi. Tobias Winter teklifi hemen kabul etmişti. Tesadüflere inanmıyordu.

Kurulum ve montaj için yanına usta ve teknisyen vermişlerdi ama sonuçta tankı tek başına hazırlamıştı. Aylar alan zahmetli bir iş. Sırf tanktaki iyon bileşiminin tutturulması ve suyun yeterince olgunlaşması bile ne zordu! Geçerken akvaryumda yüzen balıkları gören hiç kimse bunun ne demek olduğunu bilemezdi. Balıklara yem veriyor (denizatlarını eliyle beşliyordu, onlar çok nazlıydı), yosunların üremesini denetliyor, camları siliyor, mercanlardaki pisliği vakumla çekiyordu. Çeşitli filtrelerin bileşenlerini kontrol edip filtreleri temizliyor, devridaim sistemini gözden geçiriyor, halojen lambaları değiştiriyordu. Kendi denizinin yöneticisiydi. Hemen hemen bütün balıkları şahsen tanıyordu (Sürü balıklarında her zaman tam emin olamıyordu). Bazı balıkların da onu tanıdığını düşünüyordu; yukardan suya küçük küçük doğranmış midye eti, minnacık yengeçler, muz parçaları, marul yaprağı serpiştirdiği zaman el hareketlerini tanıyorlardı en azından. O zaman yaklaşıyor, yüzeye çıkıyor, elindekini kapıyorlardı. Tobias Winter'in kendini mutlu addettiği anlardı bunlar.

Fakat yıllar geçtikçe, ilk başta pek tedirginlik duymadığı küçük değişimler sezmişti kendinde. Balıkların yaşamına odaklanan dikkati, istemediği halde giderek daha sık, giderek daha uzun sürelerle yolculara kaymıştı. Cam salonun yukarısından yürüyen merdivenlerle

indiklerinde, yürüyen bantlarda tekerlekli bavullarıyla kayarak ilerlediklerinde, balık sürüsü olarak algılıyordu bu sakat kanatlıları. O zaman, balıklara yönelttiği profesyonel dikkatin netliğini bozmakta ya da tamamen devre dışı bırakmakta yeterince hızlı davranamıyor gibiydi. Bir kıtadan alınıp başka kıtalara taşınan, yolunu yitirmiş bu yolcuları egzotik bir ganimet gibi görüyordu. Gümrükten geçince salona gelişigüzel dağılıyor, satış labirentlerindeki ayna kırılmalarının, kafe ve barların cazibesine kapılıyorlardı. Bir süre sonra yönlerini buluyorlar, kafalarının üzerindeki metal yaprakları hışırdatarak burada olduklarını onaylayan uçuş panolarına bakınıyorlardı. Bir varışın harflerle kesinleşmesi rahatlatıyordu onları. Hong Kong. Frankfurt. Tel Aviv. Başlangıçta söz vardı ve bir sonraki zaman diliminde yeniden dirilmek üzere metal yaprakların girdabında çırpınarak kayboluyordu. Kırmızı ya da yeşil ışık sinyalleriyle uğurlanıyordu. Yolcular bu adların metamorfozlarına yıldızlardan daha çok inanıyorlardı. Bu ruhsuz şiir otomatlarının direktiflerine göre uçacaklardı. Tokyo. Kyoto. Atina. Kontrollü bir biçimde etrafa dağılan bu yolcular, kör kör akvaryumunun önüne geldiğinde, onları çoktan balık kategorisine sokmuş oluyordu. Tıpkı bir çobanın gözlem dürtüsünün sadece koyunlarının bulutsu öbeklerini değil, tavşanların hayatını, karacaların güzergâhını, kurbağaların martta, hayır nisanda, nisanda hormonların yön verdiği yolculuğunu da kapsadığı gibi, yolcular da onun gözlerinin kontrol alanına giriveriyorlardı.

April is the cruellest month, breeding
Lilacs out of the dead land, mixing
Memory and desire.[1]

Tobias bakışlarını yorgun babadan uzaklaştırdı. Transit yolcu güzergâhlarını biliyordu. Fizyonomi ile el bagajı arasında bir ilişki kurabiliyor, beslenme davranışını ve dinlenme pozisyonlarını kestirebiliyordu. Onlarla asla konuşmazdı. Daha doğrusu, yanına gelip

1. Nisan ayların en acımasızı, büyütür
Ölü topraktan leylakları, karıştırarak
Bellek ve arzuyu. (T.S. Eliot, *Çorak Ülke*'nin girişi-ç.n.)

konuşmadıkları ve son zamanlarda maalesef sık sık olduğu gibi, soru sormadıkları sürece. Kısa bir süreden beri havaalanının broşüründe ona da yer vermişlerdi, fotoğrafıyla birlikte, akvaryumunun yanında: "Sorularınızı hayvan bakıcımız Tobias Winter'e yöneltebilirsiniz." Bu durumda ne yapabilirdi ki? Cevap veriyordu. Artık bunu da yapıyordu. Ve çok zorlansa da makul bir biçimde konuşmaya çalışıyordu. Denizci Joseph Conrad'la ilgili bir belgesel filmde, onun "koşullardan ötürü eşcinsel" olduğundan söz edilmişti. Tobias bu filmi defalarca izlemişti. Ve yakışıklı erkekleri (tayfaları beğenmişti) art arda izledikten sonra, ona, akvaryumunun önündeki Tobias Winter'e de herhalde koşullardan ötürü konuşkan, denebileceğinin ayrımına varmıştı.

Bu akvaryum ilginçti elbette. Sıra dışıydı. Olağanüstüydü. Bir hazineydi. Yolcuların seyahatlerde görüp görebileceği en iyi şeydi muhtemelen. Ama akvaryuma dikkatle bakan biri var mıydı aralarında?

Bir mercan resifindeki karmaşık, son kertede kavranması imkânsız sembiyoz üzerine kafa yormuşlar mıydı hiç? Fakat o kim oluyordu da cahilleri mahcup edecekti? Sakin sakin anlatıyor, soruları yanıtlıyordu. Yanlış sorular sorsalar da. Susmayı tercih etse de. Balıklar da konuşmazdı nitekim.

Yolcuları farklı bir ışıkta, onların elbette algılamadığı ılıman bir atmosfer içinde görüyordu. Akvaryumun önünde, balıkların karşısında öğrenmişti bunu; kendilerini açıklamayan, ulaşılmaz bir yakınlıkta, camın ardında sessiz ve temassız yüzen, yön değiştiren, tek başlarınayken gizli bir izi süren, sürü halindeyken irkilip hafif bir göz kırpması gibi dönüveren balıklardan, asla kavranamayacak bir başına buyrukluğa sahip bu rengârenk hareketli heykelden öğrenmişti. Eğer göremiyorsanız, balıklarla yaşayamazsınız, diye düşünürdü sık sık. Ve Tobias Winter'in insanlarla bir arada yaşamasının en kolay yolu, onları yüzen bir desen, kendi içinde hareketli bir su perdesi gibi görmesiydi.

Vatoz camdan ayrılmıştı. Usulca aşağıya, kumun üzerine kaymıştı. Vücudu hafifçe dalgalanıyordu. Kumu savurup kendini yavaşça

yere bıraktı. Mükemmel bir kamuflaj. Benekli vatoz kendini iri taneli kumda görünmez kılmıştı.

Tüm kıtalardan gelen, yanından geçip giden yolcular önünde bir engeldi Tobias Winter. Dünya gezginlerinin önünde bir dalgakıran. Onlardan biri değildi; çünkü seyahat etmiyordu.

Yine de sürekli yollardaydı. Kendi durumundakilerle birlik içindeydi. Özel bir topluluk olduklarından emindi. Birbirlerini asla görmeyecek olsalar da birbirlerine aittiler, birbirlerinden haberdardılar, birbirlerine yakındılar, adsızdılar. Birinin gecesi diğerinin gündüzü olduğunda ve nöbette geçen gece yorgun günün içine uzandığında, yerkürede birbirlerinin düşüncesinin yankısıydılar. Onlar, uyumayanlardı. Gizli bir locanın üyeleri. Ama biriktirdiğinden beri artık uyuması gerekmiyordu. Bir görevi vardı. Onlardan biriydi ve dikkatliydi. Hakkında ne bildikleri önemli değildi. Sürü, balık hakkında ne bilir ki? Ama o, Tobias Winter, biriktiriyordu. Uyuyamayanlar için biriktiriyordu. Bir konu üzerinde çalışıyordu. Uyumak isteyip de uyuyamadıklarında yolcuların ne yaptığını belleğinde depoluyordu. Onların yorgunluklarını biriktiriyordu. *Memory and desire*, bellek ve arzu. Evet, biriktiriyor ve sınıflandırıyordu. Kendisi için. Herkes için. Çünkü birinin gözünü dört açması önemliydi. Aklında tuttuğu, belleğine kaydettiği şeyler kalıcı olacak, bütün bu uyunamayan, becerilemeyen uykuların, o aklında tuttuğu sürece bir değeri olacaktı. Biriktirdikleri, yorgun olan ama uyumayan herkesi sarıp sarmalayan kutsal bir pelerinin bir tür uyku astarı, uyku iç astarı olacaktı.

Tabii ki biriktirilip ezberlenebiliyordu yorgunluklar. En azından o bunu yapabiliyordu. Gözlemleyip akılda tutmak gerekiyordu. Kimilerinin (elbette ki uyuyabilenlerin) özel kitaplardaki güzel cümleleri ezberlediği gibi: *Zira Sibylla'yi Kyme'de kendi gözlerimle gördüm. Bir şişede asılıydı ve oğlanlar ona, 'Sibylla, ne istiyorsun?' diye sorunca, 'Ölmek istiyorum' dedi.*

Tuhaf bir kitaptı. Hayli ince, mavi ciltli, yıpranmış. İçinde dizeler ve dipnotlar. Bir sürü dipnot. Ne olduğunu tam anlamamıştı ama plastik koltuklardan birinin üstünde bulunca alıvermişti. Ve kitabın

başındaki o ilk cümle derhal ilgisini çekmişti. Şişenin içindeki Sibylla. Öyleyse, kadın peygamber bir su perisiydi, akvaryumda tutsak bir denizkızı. Denizci pazarındaki keman vatozu değildi. Hakikiydi. Bu kısımda henüz sudan bahsedilmiyordu. Ancak daha sonra. *The sound of water only*, sadece suyun sesi. Ve Tobias bağlamı görmüştü. Kitabı defalarca okumuştu. (Sahi, neden?) Kitabı tesadüfen bulmuştu (Yolculardan kalmıştı, giderken bir sürü şey bırakıyorlardı). Yine de zaman zaman bu yabancı kitabın özellikle de ona seslendiğini düşünüyordu.

Falling towers
Jerusalem Athens Alexandria
Vienna London
Unreal[2]

Farklı farklı, çeşit çeşit yorgunluk vardı. Huzurlu yorgunlar vardı, hüzünlü yorgunlar vardı; çiftler (gördüğü kadarıyla çiftlerin çoğu) tek başına seyahat edenlerin aksine, birlikte yorgundu. Yaban ellerde de memleket sıcaklığı buluyorlardı birbirlerinde, diğerinin omzunda dinginliğe kavuşan, özveriye alışkın bir yorgunlukları vardı. Tek başına yolculuk edenlerde bu yoktu. Yorgun düşmekten çekiniyorlar, yorgunluklarından utanıyorlardı ve çiftlerin kendilerini rahatça bıraktıkları uykuyu ertelemeye çalışıyorlardı. Hayvanların yorgunlukları bambaşkaydı. Bir köpek yorulur yorulmaz uyur tavşan uykusunu ve sahibinin en ufak hareketiyle uyanır (Köpek uykusuzluğun aurasını bilemez tabii). Bunlar henüz bir yere oturtamadığı kaba örüntülerdi. Zaten halihazırda biriktirme aşamasındaydı.

Onun ilgisini çeken, uykusuz kalmanın tuhaf, keskin acısı, titreşimi, girdabıydı. O yüzden, bir avcı gibi izini sürüyordu uyku hasretinin.

Şu baba, diye düşündü, tetikteyken dinleniyor. Çocuk sandalyeden aşağı hoplar hoplamaz onu alarma geçiren bir içgüdü geliştirmiş.

2. Yıkılan kuleler
Kudüs Atina İskenderiye
Viyana Londra
Gerçekdışı (T.S. Eliot, *Çorak Ülke*, 5. Bölüm içinde-ç.n.)

Ele avuca sığmayan, ciyaklayan bu kızın kokusunu muhtemelen çok uzaktan da alıyordur. Gözleri kapalıyken bile başında nöbet tutuyor. Birlikte yola çıktığı bu küçük sürü hayvanını tekrar eve götürmek zorunda, aksi takdirde sürünün kurallarını çiğnemiş olur. Bunu bildiği için de her şeyini feda ediyor, uykusunu çocuğuna kurban ediyor.

Tobias Winter çocukların ve tanrıların ötesinde bir dünyada yaşıyordu. Bu dünyada hayli mütevazı bir hayat sürüyordu. Akvaryumunda çeşitli okyanuslardan gelen rengârenk balıklara ev sahipliği yapıyordu, hemen hemen bütün tropik denizlerden numuneler vardı. Gerçek dünyada olmayan, sırf kendisi kurduğu ve özenle baktığı için varolan küresel bir resifin hâkimiydi. Taş mercanları, yumuşak mercanlar, el sallayan mercanlar, görkemli dallarıyla deniz yelpazeleri, anemonlar, balıklar, uzayıp giden mercan bahçeleri üzerinde balıklar; belki de bunlardı onu uyutmayan. Uykusunu bir köpeğinki gibi gergin ve tetikte kılan. Tobias olmasaydı bu sessiz canlılar da olmazdı. Burada, dünyanın en müthiş havaalanlarından birinde olmazlardı. Bununla gurur duyuyordu. Onun özenli bakımı sayesinde hayatta kalan bu canlılardan başka hiçbir yerde yoktu. Doğal sularda balıklar böyle bir terkip içinde yüzmüyordu. Hiçbir akvaryum kendisininkine benzemiyordu. Akvaryumlar, canlı, yapay ortamlardır. Birbiriyle özdeş iki akvaryum olması mümkün değildir.

İptidai hayvanları –iptidai ne demekse– balıkları buraya o yerleştirmişti, onları o hayatta tutuyordu. Tuzlu sulardaki ölçülü biçili dünyanın güvencesi oydu. Nitrat miktarı, oksijen miktarı, ısı, akıntı. Kimse bunları düşünmüyordu. Göz kamaştıran bir güzellik. Öyleydi elbette. Ama ne büyük tehlikelerle karşı karşıyaydı! Denizyıldızları ve balıklar mercanları kemiriyor mu? Balıklar birbirini yiyor mu? Gezgin anemonlar mercanları, balıkları öldüresiye sarıyor mu? Yerleşik mercanlar akıntının da yardımıyla anemonlara zarar veriyor mu? Aslında her şey çok daha karmaşıktı. Mercan resifleri bir göstergeydi ama. Belki bu yüzden de uyumuyordu. Tüm bunları bilen biri nasıl uyuyabilirdi ki?

Tamam, Flight Connection Centre'daki bu akvaryumdan o sorumluydu. Ama mesele bundan ibaret değildi ki. Her gün dünyanın bütün kıtalarından akın akın gelen yolcular, yeniden her yöne dağılmadan önce kısa süreliğine burada toplanmakla kalmıyor, dünyanın suları da burada birbirine karışıyordu.

Tobias bunları kimseyle konuşmuyordu. Ama akıntıların farkındaydı. Gizliden gizliye bu coğrafi noktadan geçtiklerini hissediyordu. Ve o hepsiyle temas halindeydi. Denizlerin sessiz Mesihi'ydi o. Çünkü biliyordu ki önemli şeyleri belirleyen genellikle önemsiz şeylerdir. Domenico –Domenico değil miydi Bagno Vignoni'deki yaşlı adamın adı– neyse, yaşlı adam da biliyordu bunu. Terk edilmiş havuzun içinde, Azize Katharina'ya adanmış havuzun içinde bir mum taşımak. Görevi buydu. Bu görevi sadece onun bilmesi de hiç önemli değildi. Havuzun içinden mum sönmeden geçmeyi başardığında, dünyalar onun oluyordu-(Tobias, belki de mütevazı insanlar pek de tevazu sahibi değildir, diye düşünüyordu bazen. Ama mütevazı insanların öldürmeyeceğini de biliyordu, onlar bir mum taşırdı, terk edilmiş bir havuzun içinde titreyerek yanan bir mum).

Yengeç, mağarasına dolan kumları yine bıkmadan usanmadan dışarı kürüyordu. Mağaranın önündeki kayabalığı ise uyurgezer bir dansçı gibi döne döne yüzüyordu. Akvaryumdaki tüm çiftler arasında –ki olabilecek en garip sembiyozlar vardı burada– Tobias en çok da bu ikisini beğeniyordu. Yengeç kördü, kayabalığı ise çok iyi görüyor, yaklaşan tehlikeyi hemen fark ediyordu. Kırılgan şeffaflığıyla bir nefes gibiydi kayabalığı ama yengecin güvenlik sistemiydi ve uzun duyargaları onun o kabuklu zırhıyla, sert kıskaçlarıyla hep temas halindeydi. Yengeç onun dikkati sayesinde hayatta kalıyor ve onun için çalışıyordu; kumların altından yem bulup çıkarıyor, mağarayı temizliyordu. Onları zayıf yönleri bir araya getirdi, diye düşündü Tobias. Kayabalığı eşelenemiyor, yengeç ise düşmanı göremiyor. Sembiyoz halindeyken güvendeydiler. İri taneli mercan kumunda yaşanan bu küçücük, mutlu dramın farkına varan yolcu pek yoktu. Upuzun, incecik duyargalar, kırmızı zırh. Birlikte mağarada gözden kaybolduklarında, birbirine ebediyen yabancı bu iki hayvanın orada nasıl yaşadığını kimse bilmiyordu.

Bir mum taşımak. Bir mumu bir havuzun içinden anlamsız bir güvenle geçirmek. Ama yolcular genellikle bu tür ayrıntıların farkında olmazdı. İlk bakışta anlaşılıyordu bu. Yolcular dikkatsizdi. Oraya buraya gitmelerinin dengeyi etkilemeyeceğini düşünüyor gibiydiler. Ama Tobias yanıldıklarını biliyordu. Birbirine karışan, içinden çıkamadıkları hatları görüyordu. Ve Tobias dünyanın büyük resiflerindeki mercanlar hakkında okuduklarını –ki giderek daha çok okuyordu– kişisel bir mesaj olarak algılıyordu.

2
Elis

Uçak alana vaktinde inmiş, yavaş yavaş park pozisyonuna geçmişti. Diğer yolcular gibi o da ayağa kalkmış, her tarafı tutulduğundan önce gayri ihtiyari, sonra belli etmemeye çalışarak gerinmiş, omuzlarını arkaya atarak dairesel hareketlerle gevşetmişti. Eşyalarını baş üstü bagaj dolabından çıkarmış, mantosunu almış ve koridordaki yolcuların arkasında sıraya girmişti. Yabancı sırtların ardı sıra isteksizce ilerleyerek kabinden çıkış kapısına yürümüş, yolculara son bir kez daha yapmacık bir biçimde gülümseyen hosteslerin yanından geçip gitmişti. Kokpite bir bakış fırlatmaya çalıştığını fark etmişti, geçmiş dönemlerden kalma bir alışkanlıktı bu. Yolcuları

derhal havaalanına aktaran gri körüğün derinliklerinde ilerliyordu şimdi. Pilotlar bu hareketli akordeon koridorlara "parmak" diyordu; bir keresinde o söylemişti bunu, Elis'in hep imrendiği mesleğinden halen bahsettiği o günlerde anlatmıştı. Sonradan ara ara kendini avutmak için (onun eşsizliğini ve kendi kaybının benzersizliğini ortadan kaldırarak), ben onu sırf pilot olduğu için sevdim, diye düşünmüştü. Ben onu sevmedim, sadece uçabilme becerisini, belki de bu kadar çok insanın sorumluluğunu üstlenme cesaretini sevdim; bir de bunları anlatma biçimini sevmiştim. Ama parmak sözcüğü aklına yatmamıştı, bunlar ona minik bacaklar gibi gelmişti. Havaalanları, diye düşünmüştü, böcekler gibi bacaklarını çıkarabilir ve bu bacaklar kopunca yerine derhal yenisi büyür. Ama bugün, bu buğulu öğleden sonra (burada şimdi ikindi olmalıydı, geldiği yerde şimdi günün hangi saati olduğunu düşünemeyecek kadar yorgundu), bitkinliğinden onu silkeleyip uyandıracak başka bir şey, bir imge gelmedi aklına. Bir anda akla gelen düşüncenin ferahlatıcılığı, diye düşündü ve esnedi. Tanrım, bir heyecan, bir mucize, daha önce hiç kimsenin gitmediği bir yere varmak şimdi. İşi buydu zaten. Parıltılı anlar satmıyor muydu? Kaliteli dergiler için çalışan bir fotoğrafçı, daha uçaktayken bile can alıcı enstantaneyi yakalayan bir göz işçisi. Yok, şu anda öyle değildi. Yorgundu. Buna hakkı vardı herhalde. Sadece ara inişteydi. Transitte. Yarın (yarın ne zamandı, yarın sabah nasıl bir zamandı?) başka bir yerde olacaktı. Ve rastlantıyla meydana gelmiş bir yumuşakçanın uzaktan kumandalı bir uzvu gibi salonun cam kabuklu zırhına doğru ittirilmeye boyun eğdi.

Zamandışı 17 saat önce, ipeksi bir sabah Asya'dan ayrılmıştı (kolibriler, havaalanının önünde kolibriler vardı, tozlu çalıların ve çöp yığınlarının arasında cıvıldaşıyorlardı), burnunda frangipani çiçeklerinin kokusu, teninde bambaşka bir havanın kurumuş nemi. Bir günden daha fazlasını uçaklarda mantosuna sarınıp embriyo pozisyonunda uyuyarak geçirmişti. Artık gevşeyebilirdi, işini yapmış, görevini yorgunluktan tükenene kadar yerine getirmişti, yazı işlerine maillediği fotoğraf serileri kabul edilmişti (fotoğraf düzenleme servisindeki işgüzar meslektaşları fotoğrafları güzelleştirmek için hemen kolları sıvamış olmalıydı).

Uçuş esnasındaki düzensiz gürültüler yüzünden ara ara uyandığında doğrulup oturmuş ve yüzleri özgüvenli kadınların sunduğu plastik kaplardaki yiyeceklerle beslendikten sonra tekrar uyumuştu; yerden 10.000 metre yükseklikte, hosteslerin klasik *Chicken, seafood, vegetarian?*, tavuk, deniz ürünleri, vejetaryen sorusuna cevap vermek dışında herhangi bir karar alması gerekmiyordu. Hava sahasındaki bu boş saatleri seviyordu aslında. Burada güvendeydi. Burada kısa bir süre hiçbir şeyden sorumlu değildi. Kapalı bir uçan cisme teslim olmuş, onun teknik performansının otoritesi altında yaşıyordu. Saldırılardan korkmuyordu. İntihar ederek ölen insan sayısının, savaş ve AIDS'den ölenlerin toplamından daha fazla olduğunu okumuştu. Ayrıca, bir uçak saldırısında ölmenin akla hayale gelmeyen keskin şiddetini kendine pek yakıştıramıyordu. (İnsanın kendine uygun bir biçimde ölmesi çok mu lükstü?) Luksor, diye düşündü, Luksor'daki İsviçreli turist grubu, yaşlılara yönelik bir kültür turu. Sonra o saldırı. O zamanlar fotoğrafçı bir arkadaşıyla da konuşmuştu bunu. Piramitleri görmek ve vurularak ölmek. Arkadaşı başını sallamıştı. Ve o anda bambaşka bir macera olasılığını hisseder gibi olmuştu.

Uçakta kitap okumadı. Dışarıdaki bulutların, nehirlerin, denizlerin gerçekdışı ve reel desenlerini kayıtsızca seyretti. Parlak güneş küresine gözlerini kırpıştırarak bakarken, bütün bunların onunla bir ilgisi olmadığını düşündü. Mantosunu başının üstüne çekti. Motorların titreşimli homurtusuna gömülerek hemen uykuya daldı.

Belki de uçmuyordu. O sık sık simülasyon kontrollerinden bahsederdi. Onun gibi deneyimli kaptan pilotlar bile üç ayda bir böyle bir kutuya girmek zorundaydı. Simülasyonu bilmeyen biri anlamaz, demişti. Altı hidrolik ayak, önde ve arkada camlar, dışardaki görüntülerin yansıtıldığı büyük aynalar. Orijinal kokpit. Bilmeyen biri, uçakta olduğunu ve uçtuğunu sanırdı. Ama bir pilot simülasyonda uçağın tam anlamıyla hızlanamadığını hissedermiş. Merkezkaç kuvveti nedeniyle virajlarda hissedilen ağırlaşma duygusu olmuyormuş. Ama onun dışında her şey bayağı sahiciymiş. Mesela uçak Lizbon'a yaklaşırken motor takımına bir kaz sürüsü girdi, birinci motor durdu, ikin-

ci motor durdu. Bu durumda uçağı havada süzülerek yere indirmek gerekiyor. Köprüye kadar, sonra viraj alınacak. Güvenlik için en zor durumların simülasyonunu yapıyorlardı. Pilotun arkasında oturan denetçi, pilotun zaman baskısı altındayken bile sükûnetini koruyup en iyi kararı aldığını ve bunu uygulamaya geçirdiğini görmek istiyormuş.

Elis bir gün ona, güvenlik için ölüm simülasyonu da olmalı, demişti. Hayat bir simülasyon zaten, diye yanıt vermişti o da.

Uçakta tuvalete gitmek çocukça bir değişiklik oluyordu onun için. Hafifçe sendeleyerek koridordan geçiyor, omuz başlarını hareket ettiriyor, bacaklarını sallıyor, salınıyordu. Etrafına bakınıyordu. Bazen de aniden uçaktan inme düşüncesi. Koltuklarında dizi dizi oturan yolcuların yüzlerine bakıyordu. Ve gayri ihtiyari bir arayış başlıyordu, bir yoğunluk taraması; mesleğinden kaynaklanan bu algı bozukluğundan utanıyordu.

Daracık metal oda, cam dispenserde zeytinyağı gibi ağır duran parfümün kokusuna bulanmıştı. Koyu mavi boyalı su, metal klozette yol yol aktıktan sonra keskin bir ıslık sesiyle emilerek çekildiğinde ve ufacık delikte son bir gurultu ve şapırtıyla kayboluverdiğinde, onca yıllık seyahat tecrübesine rağmen, her defasında korkup ürperiyordu. Bir uçakta gözlerinin karardığı tek an buydu.

Körük genişlemişti, artık havaalanı binasında olmalıydı. Yolcuları çıkışa ya da transit yolcu salonuna yönlendiren sarı tabelalar başlamıştı koridorun tepesinde. Nokta kabartmalı plastik zeminde, yürüyen bantların uzunlamasına tırtıkları üzerinde ilerledi. Mermer döşemelerden, halıların üzerinden geçti. Fakat insanların peşi sıra sürüklenmiyordu artık; zira sarı levhalara göre yön belirlemeye başlamıştı. Çok geçmeden koridorlar başka koridorlarla kesişti ve yolcuların koyu kıvamlı karışımı ayrışmaya başladı. Yan taraflardan yeni gruplar eklendi. Arap kıyafetleri içindeki kadınların da karıştığı siyah Afrikalılardan oluşan bir akıntı görür gibi oldu. Yanılıyor muydu yoksa ortak hareketin ritmi hızlanmış mıydı? Hepimiz tek bir halkız,

diyen bir ses yükseldi içinde. Başka yerlere yönlendirilenlerden oluşan bir halkız biz. Elinde olmadan güldü. Bir dünya uçuş topluluğu.

Eski seyahatnameler yalan söylemiyorsa at arabalarında insanlar birbirine günlerce roman anlatabiliyordu; tren kompartımanı da hâlâ müsaitti hayatını ortaya dökmeye. Hiçbir şeyin yaşanmadığı bu yerde ne yaşanıyordu peki? Bedenlerin kör uyumu, işlevsel materyalin yörüngelerindeki hayat yollarının birbirinden sessizce ayrışması.

Ortam havasızdı, sıcaklamıştı. Uzun mantosunu çıkarmayı düşündü ama kolunda taşımak da istemiyordu. Dizüstü bilgisayarı ve fotoğrafçı çantası yeterince ağırdı zaten. Şimdi önünde, insan zincirini aşağıya yukarıya taşıyan bir dizi yürüyen merdiven uzanıyor, koridorlar mekânı bölüyordu. Sırtında ilan panolarıyla dolaşan adamlar gördü. Uluslararası dildeki sessiz iletişim panolarına, kabine alınması yasak şeylerin resimleri yapıştırılmıştı: Pet su şişesi, rimel, diş macunu, dolmakalem kartuşu, tırnak törpüsü, deodorant, kavanozda bebek maması. Uçmanın yeni riskleri bunlardı. Yolcuların bu gündelik şeylerden alelacele kurtuldukları masaları gördü. Bazıları su şişesini bırakmadan önce telaşla içip bitiriyordu. Her yerde uçak yolcularının fetişleriyle dolu sunaklar var, diye düşündü. Duvar diplerinde spontan çöp kümeleri oluşmuştu. Bunların üstünde, tam göz hizasında, bir sigorta şirketi, kürklü Eskimolar, dövmeli Maoriler ve yarı çıplak yerlilerden oluşan rengârenk bir fotoğraf serisiyle, yatırım fonlarının yaratıcılığına dikkat çekiyordu.

Nihayet varılan dev bir salonda kıvrıla kıvrıla uzanan kordon bariyerler, transit yolcu kalabalığını aynı anda hem bölüp hem de yoğunlaştırdı. Burada bile, genellikle de dönemeçlerde, özel çöp adaları vardı; renkli plastik küpler, tüpler, pet şişeler, ucuz çakmaklar. Çiçek serpiştirmek, tütsü yakmak, dua etmek istiyorum burada, diye düşündü.

Yolcular üçer, dörder gruplar halinde ilerliyordu şimdi; bir sıra orada, bir sıra burada. Bir sağdan, bir soldan görüyordu arkadan ge-

lenlerin yüzünü, öne ilerleyenleri bir sağdan, bir soldan. Yolcular birbirlerine karşı ilerliyordu. Yüzler geri geliyor, kayboluyor, yine geliyordu. Tanıdık yüzler çıkıyor, selam verilmiyor, geçilip gidiliyordu. Küçük karşılaşmalar bir *déja vu*'nun boşluğunda yitip gidiyordu. Bir sinema perdesindeyiz, diye düşündü, biz bir filmiz. Acaba hangi acayip izleyici için? Sarı kıllarla kaplı bağrına bir muska sarkıtmış bronz adam vardı şimdi karşısında. Adamın yanındaki afet, yanmaktan kapkara olmuş, derin dekolteli, leopar desenli daracık elbiseli bir kadın, spor stüdyolarında çelikleşmiş yaşlı, kahraman bir beden. Pırıl pırıl parlayan bir peruk takmış Yahudi annenin etrafında beyaz çoraplı, siyah ceketli, yürürken siyah kippaları inip kalkan bir sürü çocuk. İpek sarili Hintli kadın ile uzun kirpikli, dal gibi oğlu. Hiçbir geceye ait olmayan, tüm sabahlara sarkan bir aşk hikâyesi. Şimdi de antrasit yönetici. Yöneticinin gri eşlikçisi. Yöneticinin eşlikçisinin mavi döpiyes sekreteri. Yöneticinin turkuvaz sekreteri. Safran türbanlı Sih. Fazla kocaman el bagajlarıyla İrlandalı –bu ten rengi, bu saçlarla İrlandalı olmalıydılar– dünya seyyahı genç çift. Avusturyalı iki kadın, pembe pembe, kaymak gibi, şen şakrak, leylak, somon, şampanya rengi (krem şanti ve sütlü kahve). Şişman, yaşlı bir adam (folklorik ceket), yanında şişman, çirkin bir köpek (folklorik ceketsiz). Kelle şekerine benzeyen kafalar. Dizi diziyiz biz, bir seriyiz, bugünün müthiş şanslı numaralarıyız, kazanacağız. Sonra, aman yığılıp kalma şimdi, bu absürd halayda düşme sakın, diye düşündü. Parmaklarını bluzunun düğmelerinde telaşla gezdirdi. Nefesini alnına üfledi. Başı dönüyordu. Yeterince su içmedim, diye düşündü. Pasaportunu ve transit biletini elinde hazır tutuyordu ama bütün bunların en az yarım saat, bir saat, hatta çok daha fazla sürebileceğini biliyordu.

3
Sigara Tiryakisi

Sigara sağlığa zararlıdır; kimin aklına gelirdi ki bu. Yaşamak ölümcül. Dumanı içime çekiyorum. O nasılsa bir şey diyemez artık. Neredeyse unutmuşum nasıl bir şey olduğunu. Solunum yollarındaki bu garip dokunuşu. İç organlar ne tuhaf. İnsan neler de biliyor kendisi hakkında. Yıllardan beri ilk nefes. Ortam da pek keyifli hani. Herkes dip dibe. Ama çok kötü kokuyor. Bizleri izole ettiler. Sert plastikten kanatlı kapısı, duman dışarı çıkmasın diye derhal kapanan bu cam bölmeye sigara odası diyorlar. Tam bir mobbing vakası. Onur kırıcı. Kafaya takarsan tabii.

Ama şu ilk nefes var ya, şu hafif baş dönmesi. Şimdi deniz kıyısında olmak vardı. Bir anda deniz kıyısında. Hafif bir esinti, yosunların

kokusu. Bu havaalanı deniz kıyısında, ne fikir ama! Bu kadar yüksek, görkemli bir salon, her yer cam ve mermer kaplı, abartılı bir ayna ve vitrin bolluğu, güneş enerjisi panelleri, en moderninden fotovoltaik sistemler. Her şeyin en iyisi. Ama bizi buraya kapatıyorlar. Üstelik havalandırma cihazı da çalışmıyor gibi.

Dışardakiler ise pirüpak. Diğerlerinin olduğu her yer hep daha güzeldir zaten. Etrafta rahatça dolaşıyorlar, tekerlekli bavullarını havalı havalı çekerek dört bir yana koşturuyorlar. Yollarını kaybetseler de bana ne, sonuçta hareket etme ihtiyacını gideriyorlar. Oysa biz burada, tahminimce en fazla 15 çarpı 5 metrelik bir yerde, sessiz sedasız, aptal aptal oturup birbirimizi sigara dumanına boğuyoruz. Dumansız havaalanı, aman ne komik!

Dumanı içime çekiyorum.

Düşünüyorum da durum çok çabuk değişti. Tütün içmenin bir ayrıcalık olduğu dönemler şunun şurasında kaç zaman önceydi ki. Erkeklerin kendi aralarında muhabbet ettiği o sigara salonlarına gitmeyen yoktu. Böyle bir kültür vardı. Bir centilmen, bir sigara! Ya da puro, pipo. Kültürün bir parçasıydı bu; insanın duruşuyla, dumanı ustaca koyvermesiyle. Erkeklerde doğal bir durmuş oturmuşluk. O zamanlar henüz kocaman olan dünyanın kokusu, bir kaptanlık duygusu, bir görmüş geçirmişlik.

Sonra kovboylar geldi. Ve kovboylarla birlikte düşüş başladı. Yabani atlar üstünde çamura bulanmış, kavruk adamlar. Bayağı. Ama eskiden öyle miydi? Bakımlı eller, açık mavi manşetler, kaptan ceketinde sırma şeritler, bulutlara doğru bir jest. Eskiden uçmak da çok başka bir şeydi.

Şimdi burada miskin ev sinekleri gibi oturuyoruz. Ucuz banklar. Ayaklıklı küllükler. Ünlem işareti gibi. Utanmamızı istiyorlar. Halbuki biz onlardan utanıyoruz! Dışlanmışlar için soyutlanmış bir oda. Neden sinirleniyorum ki. Bu düzeysizlik beni ilgilendirmez. Ben yanlışlıkla buradayım.

Şadece şu anda. Yoksa sigara içmem ki.

Ne düşünürse düşünsün o da.

Hayat sağlığa zararlıdır. Bilmeyen kaldı mı.

Ve içiyorum. O da arada bir kadeh içmeyi severdi. Beyaz şarap. Hafif, soğuk. Pinot Grigio, Frascati, Chasselas gibi, köylerde sunulan basit şarapları severdi. Mütevazıydı. Ama bu şarapları o köylerde içmek isterdi. Bu da lükse kaçıyordu. Şehirlerde bu şarabın tadı çıkmazmış. Öyle derdi. Hep böyle fikirleri vardı işte.

Neyse, çekip gitti sonunda. Canı isterse. Ben de buradayım işte. Öyle denebilirse. İçe içe denize ulaşacağım, Finistère kayalıklarına. Kayalıklara tırmanan köpüklere. O zamanlar. Hiçbir şey diyemez artık. İyiymiş bu viski. Hadi bakalım: Küçük koy, deniz kokusu. Viski bu işi çabucak halleder. Boş ver odayı, boş ver dumanı. Kokuyu duymuyorsun artık. Single Malt, tuzlu, topraksı bir tat.

Baş döndürücü. Eski günler gibi. Brötanya'da felekten çaldığımız hafta sonu. Hurda Golf'e binip hiç durmadan sürdük arabayı, daha doğrusu ben sürdüm. O araba kullanmak istememişti. Hiç durmadan yol aldık, açık pencerelerle. Hep rüzgâra karşı.

Klima çalışmazsa insanın aklına rüzgâr gelir tabii. Duman altında. Geride kalması hep güzeldir zaten. Geçmiş kadar kesin bir şey yoktur. Üstesinden gelmiştik. Oyşa şimdi. Bağımlılar, yitikler. Aman, sen de. Tek bir nefes, bir yudum daha, sonra deniz. Benim elimde. Asla bir şeyin bağımlısı olmadım. Dumanı içime çekiyorum.

Deniz. Finistère.

Havadaki tuz. Sular çekildiğinde, deniz tabanının açık, kıpır kıpır yüzeyi, kilometrelerce. Güzel bir ışık. Gülüyordu. Işık yakışıyordu ona. Bir peçe gibi takıp çıkarabiliyordu ışığı. Işık sadece ona aitti sanki, sadece onun tenine, saçlarına. Sonra dizine kadar lastik çizmelerle çıkagelen şu tuhaf, küçük akademisyen. Saçlarını rüzgârda savurarak ateş istemişti ondan ama adamın ateşi yoktu (Zaten onun da ateş filan istediği yoktu). Adamda sadece isimler vardı. Delinin tekiydi, bütün o küçük kayalara isim veren bir profesör. Onun ismini, balıkçıların ismini. Tek tek yazarak. Haritalar hazırlıyordu. Balıkçılar, yosun toplayıcıları tekneleriyle yön bulabilmek için taşlara birer isim vermişti. O da hepsini yazıyordu. Ama kimin umurundaydı acaba. İnanılmaz bir iş. Etrafta dolanıp balıkçılara soruyordu. Sonra evde oturup sonsuzca katlanabilen haritalarına taşları çiziyor, isimlerini yazıyordu. Taşların isimlerini biriktiriyordu. Tüm Finistère kıyısını.

Ve ne yapıp edip adamın bizi çaya davet etmesini sağlamıştı. Çay ve esmer buğday krepi. Berbat bir şey. Ama o, sanki günlerce aç kalmış gibi tıkınmıştı. Şekerli, tereyağlı, fındıklı krepleri. Adam hakkında bir daha hiçbir şey duymadım. Belki o duymuştur da ben bilmiyorum. Ama onun da haberi yoktur herhalde. Adam delinin tekiydi zaten. Şimdi nereden aklıma geldi bu? O çekip gitti, bense oturmuş lastik çizmeli deliyi düşünüyorum.

Hep batıya doğru gitmiştik o zamanlar; ışık hiç bitmiyordu. Işık hiç bitmiyor, diye haykırmıştı, görüyor musun; oysa çoktan gece oldu. Çoktan gece olmuştu sahiden. Sonra hiç beklenmedik anda karşımıza çıkan o lokanta, masalar neredeyse suyun içinde, bembeyaz örtüler. Mumlar. Istakozlar. Çok pahalıdır, diye düşünmüştük, çok pahalıdır; sonra bir anda, hadi gidip oturalım, dedik. Onda, onda bir şey vardı. Aman, ne olacaktı ki?

Viski, *dutyfree*, ne sözcük ama. Sigara yasağı ve *dutyfree*, şair mi oluyorum ne. Berbat durumumun reklam yazarı. Bunu da beceririm. Ne de olsa klasik lise eğitimi aldım. O zamanlar öyleydi. Eğitim. Beyefendi kulüpleri gibiydi. Aman, berbat durumda falan değilim. Klasikleşmiş bir tat. Scottish, Single Malt. Zamanında Luther, bir şey yapacaksan, tam yap, demişti. Ve o iyi bilirdi zevk almasını, ihtiyaç gidermeyi. En iyi fikirler tuvalette aklına gelirmiş. Tuvalette dini bir uyanış. Bedenine saygı duymak diye buna derim ben. Çok uzun zaman önce. Haftada iki kere.

Sigara da içeceğim, içki de. Ve zaman geçecek. Dize getireceğim onu.

Ama buna izin vermez. Artık izin vermez.

O da geçip gidecek. Hiç geçmemesi ne tuhaf. Benim uzaklaşmam. İçerek uzaklaşmam.

Bu sefer gerçekten ciddi olamaz. İnsan hep bunu da atlatacağını sanıyor.

Deniz, denizin gri pırıltısı, gökyüzünde yol yol izler, köpüklü dalgalar ve dimdik kayalıklar. Bir ağzı vardı ki; abartılı bir kırmızıya boyanmış bir ağız. Onda o rüzgâra karşı gülen ağız vardı. Sonra bluzunun yakası, beyaz puantiyeli yeşil bluzunun yakası bronz boynun-

da çırpınıyordu; arkasını döndüğünde, saçları ile kumaş arasındaki ince boynu.

Otuz yıllık alışkanlık işte. Alışkanlığa bağımlılık. Başka ne olacaktı ki zaten. Şimdi de esnemeye başladım, burası çok havasız. Yorgun falan değilim. İşim daha bitmedi benim. Yorgunluk acemiler içindir.

Nereden çıkmıştı ki bu ani öfke patlamaları? Böyle olacağını biliyordum ama.

Sadece bir yudum daha.

Derdi ne acaba? "Sen benimsin, ben senin. Daha ötesi yok bunun." Hepsi ezber. Hepsi alıntı. Ama benden değil. Böyle şeyleri başkaları söyler. Kendimi gülünç duruma düşürecek değilim.

Single Malt. Ne zamandır içmemiştim. Tanrım, öyle gençtik ki.

Oysa her şeyi vardı, tüm özgürlüklere sahipti. Ben aptal bir küçük burjuva değilim ki. Bir zamanlar örümcek kafalı dediğimiz tiplere benzemedim ki hiç. Hayır, Tanrı bilir ya, beni asla öyle bir şeyle suçlayamaz. Kim bilir, kim bilir? Biraz daha yavaş içsem iyi olacak. Sigaraya da alışkın değilim artık.

Tabii, eğer istiyorsa. Neden bir sevgilisi olmasın, menopoz döneminde fena bir şey değilmiş. Cildi gençleştirir, karnı gerginleştirirmiş. Hepsi hormonlarla ilgili. Zihinle de. *Fit for love*, aşk için zindelik. Adamı kahvaltı masasında karşıma oturtmasın yeter. Biraz olsun saygı beklemeye hakkım var herhalde. Ama mesele bu değildi. Başka biri yoktu. Olsaydı bana söylerdi. Bunu saklamayacak kadar gururluydu.

Neden gitti? Neden buna cesaret etti? Cesaret etti de ne demek. Benim aldığım maaş ve onun hesaptan para çekme yetkisi düşünüldüğünde, cesaret bunun neresinde? Para konusunda asla kavga etmedik. Son yıllarda hiç kavga etmiyorduk zaten. Benim hiç evde durmadığımı söylüyordu. Nadiren evdeydim. Sanırım. Sonra şu wellness orjilerine başladı, Hint Ayurvedası, neyse artık. Aroma terapiler. Bence bir sakıncası yok. Her yerde minik yağ lambaları ve kafa masaj telleri, her köşede bir yoga matı. Başının üstünde durup ayak parmaklarını oynatıyordu. Ona bakarken bile başım dönüyordu. O bana bakmıyordu.

İtiraf etmeliyim ki yaşına göre çok genç görünüyor. Hem de yüzünü gerdirmediği halde. Şaşırtıcı aslında. Ama bunu beklemeye hakkım var. Böyle bir konumum varken. Kendini salan bir kadın söz konusu bile olamaz. Meslektaşlarım açısından yani.

Seyahatler var bir de. Benimle seyahat etmeyi çok istiyordu. Ama onu yanımda götüremezdim. Bunlar seyahat sayılmazdı. Bitmek bilmeyen kongreler. Hepsi de birbirine benzeyen havaalanları, Hong Kong'tan Hannover'e dek birbirinin tıpatıp aynısı kongre merkezleri, aynı zincire ait oteller. Al birini vur ötekine. Nerede olduğumu anlamak için randevu defterime bakmam gerekiyordu. Benim seyahatlerim bunlardı işte. Ayrıca devamlı bir saat farkı. Bütün bunlar onu ilgilendirmiyordu tabii. Oysa arkadaşlarıyla birlikte seyahate çıkabilirdi. Bir sürü arkadaşı vardı. Ebediyen genç yüzlerin yankıları. Soluk pırıltılar. Hiçbirini hatırlamıyorum.

Benim mesleğimde, ki o bunu hiç anlamadı, kişisel özgürlük o kadar basit bir olay değil. Ne de olsa parayı kazanan bendim. Hayattan elimizi eteğimizi çekmemiştik ya.

Acaba nereye gitti? Şimdi ne yaptığını gerçekten çok merak ediyorum. Tam şu anda.

Ve ben bir yere kıpırdayamıyorum.

Hayır, gergin değilim. Böyle bir konumdayken. Kibriti nereye koydum?

Bu havaalanından uzak durmamız gerekirdi. Toplantıyı bu şehirde yapmamalıydık. Bunu başından beri bilen, başka bir yerde toplantı yapmamızı öneren arkadaşlar vardı, sırf bu lanet havaalanı yüzünden. Sis, aşırı yoğunluk; sadece iki kalkış ve iniş pistinin olduğu bir havaalanında buna şaşmamak lazım tabii. Ufak bir gecikme diyorlar şimdi. Üç saat sonra da aynısını söyleyecekler. Uçuş panolarında iptal edilmiş bir sürü uçuş.

Buradan hemen gitmem lazım. Neyse, kibriti buldum bari. Bütün bunların bir anlamı yok.

4
Tobias

Fotoğrafını çek! Gülücük attığı zaman çekmen lazım, çabuk!

Tobias dönüp baktı. Genç bir anne (buğday gibi sarışın, şeftali gibi sağlıklı) kat kat sarıp sarmaladığı bebeğini cama tutuyordu. Tobias şimdi neler olacağını kestiriyordu. Bebeğin dişsiz ağzıyla sırıttığını gördü. Anne yüzünü, epey ilerde dijital fotoğraf makinesini kurcalayıp duran yaşlıca bir adama doğru çevirmişti. Büyükbaba, diye düşündü Tobias (aile bağlarının kokusunu hemen alırdı). Fakat adam torununun dişsiz gülücüklerini çekmek istemiyor gibiydi. Hele hele kızının talimatıyla hiç (İşte şimdi başlıyor, diye düşündü Tobias).

Büyükbaba profesyonellik taslayarak, bu ışıkta olmaz, diye mırıldandı ve dikkatle vizörden baktı (Tobias başını salladı).

Olur, olur, diye haykırdı genç kadın teşvikçi bir öğretmen edasıyla ve kalın bir tutam saçı beyaz kulağının arkasına sıkıştırdı, ben çok çektim bu ışıkta. Babasına başını salladı (Küçük bir çekiç gibi, diye düşündü Tobias).

Kadının ilk çocuğuydu, bunu da görebiliyordu, çiçeği burnunda annelerin buğulu halesi vardı etrafında. Yeni yetişmiş kızdan taze anneye, kız-anneye geçiş yapmıştı. Tobias tamamlanmamış metamorfozlara ilgi duyuyordu.

Cam önemli değil, yansıtmaz. Nasıl güldüğünü çekmen lazım, bir balıkla birlikte, bak şimdi, bak! Şöyle sarı bir balıkla.

Bunlar cerrah balıkları, demek geçti Tobias'ın içinden ama kendini tuttu.

Genç kadın anneliğin hazzıyla kendinden geçtiği o anda derin bir nefes alarak bebeğini yukarı kaldırdı, yanağını yanağına bastırdı ve çifte portre çekilmesi konusunda sadece babasını değil, bir balığı da ikna etmesi gerekiyormuş gibi cama yaklaştı. Baba-büyükbaba (bir torunun hem bahşettiği hem de elinden aldığı konumundan hâlâ emin değildi) başını iki yana salladı.

Hadi ama baba, çek artık!

Tobias'ın daha önce dikkat etmediği yaşlıca bir hanım samimi bir edayla yanlarına yaklaştı. Güzel akvaryumun önündeki torun, kız, balık pozuna nihayet müdahale etmesinin zamanı gelmiş gibi, bir zevcenin sarih teklifsizliğiyle kocasının yanında durdu. Gelen, büyükanne-anneydi; Tobias bunca vajinal bağlılık karşısında bakışlarını yere indirdi. Lütfen flaş kullanmayınız mı demeliydi şimdi? Zaten bir önemi kalmamıştı. Balıklar artık alışmıştı, herhalde pek farkına bile varmıyorlardı. Üç kat cam, arada iki kat folyo (Bir akvaryumda pek çok aksilik çıkabilir; ama bir tek şeyin asla olmaması gerekir).

Lütfen flaş kullanmayın, dedi usulca ama sadece yaşlı adama bir bahane sunmak, bir nezaket kalkanı vermek için; böylece adam zor duruma düşmeden kamerayı tekrar cebine sokabilirdi. Nitekim adam da müteşekkir gülümsedi. Tobias ona bir an baktıktan sonra tekrar

olayların cephesine döndü. Anne-kız gözlerini kocaman açtı ve hislerinin mührüymüş gibi bebeğini göğsüne bastırdı (Su mavisi gözler, diye düşündü Tobias, daha ziyade kuzeyli).

Flaşsız da olur, bir kerecik dene, baksana, şu balık sürüsüne, bak ne güzel. Tobias sırtını döndü. Gönülsüz ecdadın, torununun dişsiz gülüşünün balıklı ya da balıksız fotoğrafını çekip çekmediğini görmek istemiyordu.

Arkada kadının sevinçle çığlık attığını duydu.

Sonunda çekmişti demek.

Tobias Winter, uçakla seyahat ucuzladığından beri Flight Connection Centre'da sadece genç çiftlere değil, küçük çocuklu yaşlı çiftlere de daha sık rastlıyordu. Eskiden, diye düşündü, büyükanne ve büyükbabalar torunlarıyla hayvanat bahçesine giderlerdi. Şimdi deniz kıyısına uçuyorlardı. Gayet rahat olsa gerekti. Uçak biletinin satışından sonra, yolcuları seyahatin meşakkatlerinden kurtaran komple bir hizmet devreye giriyordu. Onun yanından geçip giderken güvenli yörüngeye çoktan girmiş bulunuyorlardı: Havaalanı, havaalanı, havaalanı, otel transferi: Deniz. Dönüşte de aynısı tersinden. Hangi havaalanı, hangi deniz olduğu önemli değildi, önemli olan suyun sıcaklığıydı. Tobias bunu anlayabiliyordu. Onun balıkları denizde yakalanıp getirilmişti (tropik balıkları yetiştirmek hem zor hem de pahalıydı) ama tuz yoğunluğu ve oksijen miktarı doğru olduğu sürece, 26 derece ısıdaki bir akvaryumun yabancı ortamına onlar bile alışıyordu. Tobias, dünya denizlerinin çeşit zenginliğini barındırmasından teşhis ediyordu sanal bir akvaryumu. Beslenmeye gelince, insanlar, pek çok şeye alışabilen balıklardan daha karmaşık değildi herhalde. Akvaryum sahipleri, evin salonundaki akvaryuma artık sığmayan ya da akvaryumdaki diğer balıklarla uyuşamayan balıklarını genellikle havaalanındaki resife getiriyorlardı. Bu balıkların hemen hemen hepsi buradaki büyük akvaryumda gayet mutlu mesut yaşıyordu. Bütün balıkları zengin içerikli ama tek tip bir besine alıştırmıştı. Sahibinin akvaryumunda sadece midyeyle beslenmiş bir kirpi balığı bile verdiği muz parçalarını zamanla yemeye başlamış, elinden yemeyi de sever olmuştu.

Tobias Winter, kum kovaları, cırtlak renkli yumuşak hayvanlarıyla transit salonuna gelen küçük seyyahlardan korkuyordu. Ataktı onlar, serbest radikallerdi, ne yapacakları belli olmazdı. Başlarında, doğru tepkiler veren, her tür zorluğa gelen, torunlarıyla gençleştikleri için gurur duyan büyükanne ve büyükbabalar vardı. Bu zaferi tatmak uğruna, diye düşünüyordu Tobias, epey bir çile çekmeye razıydılar. Yine de birbirine uzak kuşakların beraber yolculuk etmesi daha iyiydi. Birbirinin huyunu suyunu bilmekten kaynaklanan bu uyumun, orta kuşak, yani çocukların anne babaları geldiğinde derhal alttan alta sarsıldığı izlenimine kapılıyordu. Gülücük attığı zaman fotoğrafını çekmek zorundasın. Niye zorunda olsundu ki?

Anne babalar gelince hiyerarşi bozuluyor, diye düşündü Tobias. Sevginin güç dengelerinin yeniden kurulması gerekiyordu.

Büyük okyanuslarda resif, balıkların çocuk odasıydı. Orada saklanacak bir sürü yer, haydutların kolayca giremediği derin mağaralar vardı. Balıklar yavrularını erkenden özgür bırakırdı. Ağızda kuluçka yapan şefkatli imparator cichlid erkekleri bile yeni doğan yavru sürüsünü bir deniz kirpisinin dikenli topuna püskürtüyordu. İnce mızrakların ardında ufaklıklar bir süre daha güvende oluyor, büyüyüp serpiliyorlardı. Ondan sonra da başlarının çaresine bakıyorlardı.

Genç anne babaların aynı zamanda da hâlâ yaşlı çocuklar olması doğal gelmiyordu Tobias'a. İki krallık için çift taraflı çalışan ajanlar. Kim kime hizmet edecekti? Ama Tobias kıza değil, dijital kameralı babaya acıyordu. Adam yorgundu. Torunun sevincinin devamlı sahneye konulmasından yorulmuştu. Ufaklıkla baş başa kalabilse daha iyi olurdu. O zaman çocuk için balıkların fotoğrafını çekerdi belki. Kızını, anemonları dalgın dalgın seyrederken çekmek isterdi belki. Ama kızının bir şeyi dalgın dalgın seyrettiği yoktu artık. Mutluluğunu, kel ve sert damaklı mutluluğunu bedeninden dışarı pırtlatmış, onun gülücükleri kendi başarısının teyidiymiş gibi, bu mutluluğu ivedilikle belgelemek istiyordu. Bebek daha şimdiden hayatın bir anısı gibiydi. Tobias belli etmeden annenin su mavisi gözlerini aradı. Ve böyle kararlı bir mutluluğun ne kadar yorucu olduğunu gördü.

Bebek artık etrafa gülücükler saçmıyor, mızmızlanıyordu. Küçük çocuklar uykuları gelince huysuzlanırdı. Direniyorlar, diye düşündü Tobias, uykuya karşı koyuyorlar. Bir içgüdü onları uyarıyor sanki. Onları teslim alan o öteki duruma karşı bir korku var içlerinde. Kendini uykuya bırakmak için hayata alışmak gerekiyor herhalde, diye düşündü. Bazılarıysa asla alışmıyor işte (Hayatta olmak çok doğal bir şey değildi zaten. Aslına bakılırsa, uç bir durumdu, en azından akvarist olarak böyle görmesi gerekiyordu).

Baba plastik sandalyelerden birine oturmuştu. İki kadın zırlayan torunu kucaklarında sallayıp pışpışlayarak akvaryum boyunca gezdiriyor, yüzen sansasyonları ısrarla gösteriyorlardı. Akvaryumun arkasına geçtikleri zaman yüzleri su ve cam filtresinden ötürü resifin içindeymiş gibi görünüyordu. Ağızları açılıp kapanıyordu.

Genç kız-annenin babası başını önüne eğmiş, dizlerine bakıyordu. Ailelerdeki talihsizlikler, yaşlanmanın ortadan kalkmasından kaynaklanıyordur belki de, diye düşündü Tobias. İhtiyarlık diye bir şey kalmamıştı. Bazen salondan uzun cübbeli, kır saçlı Arap erkekler, hürmetkâr maiyetleriyle, göz alıcı kumaşlara bürünmüş kadim Afrikalı kadınlar, kaslı Hint guruları geçiyordu; yaşlı olmak için fazla yaşlı, fazla gururluydular. Oysa beyaz batıda yaşlılar sanki yok olmak için uğraşıyorlar, son güçlerini genç taklidi yapmaya harcıyorlardı.

Tobias Winter artık yalnız kalmak istiyordu. Yolcuların ruhuna farkına varmadan fazlaca baktığında, ılık ve güçlü bir korku yükselirdi içinde. Nefes almaya ihtiyacı vardı. Derhal balıklarının yanına gitmeliydi. En iyisi resifin bir kısmını temizlemekti. Mercanların temizliği en çok zaman alan işlerden biriydi. Pantolonunun cebinden anahtarı çıkarıp beyaz kapıya yöneldi. Akvaryumu yanlardan, üstten ve kaidesinden kuşatan beyaz duvardaki kapı pek göze çarpmıyordu. Kapıyı açar açmaz yüzüne vuran gümbürtü ve uğultu, kapıyı kapatınca etrafını kuşattı.

Buraya her geldiğinde, bir insanın vücuduna girer gibi akvaryumun vücuduna girdiği duygusuna kapılırdı. Bir insan vücudunda kan dolaşımının, organların, küt küt atan kalbin sesi nasıl duyuluyorsa,

burada da filtreler, pompalar, devridaim sistemi gümbürdüyordu. Metabolizmanın gürültüsüydü bu, akvaryumu hayatta tutan organların günlük mesaisi. Yolcuların gördüğü o semavi güzellik, rengârenk ve sessiz su ortamı sadece dış görünüşüydü akvaryumun, tiril tiril anemon ve mercanlardaki jest ve hareketleriydi, balıklardaki tebessümüydü.

İnsan seviyorsa, iç organları da sevmeli, diye düşündü Tobias ve en kişisel, en mesut sessizlik olarak gördüğü bu gürültünün tadına vardı.

Gömleğini çıkardı. Metalden yapılmış daracık döner merdiveni yavaş yavaş tırmandı. Dışarıdaki duvarın önünden görünmüyordu ama burada akvaryumun üstü açıktı. Suyun üstünde boylu boyunca bir köprü uzanıyordu. Üstünden geçerken eğilmesi ve kızgın lambalara dikkat etmesi gerekiyordu. Tavan alçaktı. Izgara zeminde dikkatle ilerlerken bir eliyle tırabzanlara tutundu. Balıkların ve yosunların kokusu vurdu burnuna, kızgın lambalar gözünü aldı. Tankın öbür ucundan başlayacaktı. Su hortumunu pompaya bağladı, tankın üzerine tekerlekli bir kızak sürdü, dikkatle üstüne çıktı ve elleriyle rahatça çalışabilmek için belden üstü çıplak vaziyette yüzükoyun kızağa uzandı. Uzanıp hortumu aldı ve suya daldırdı, vanayı açıp suyu yavaş yavaş püskürtmeye başladı. Mercanların üstündeki sümüksü çökelti havaya kalktı, çamur birikintileri öbek öbek yukarı savruldu; çamurdaki minik besin tanelerini balıklar yerdi, kalanlar da filtreye giderdi. Yorucu bir işti. Tobias Winter'in kolları ve sırtındaki kaslar bir jimnastikçininkilerle rahatça boy ölçüşebilirdi. Ama fiziksel güç gerektirse de hassas bir işti; bir mercan dalı kolayca kırılabiliyor, bir anemonun ağzı yaralanabiliyor, bir midye gereksiz yere ürküp kendini kapatıyordu. Hortuma tuttuğu yerlerde rengârenk mavilik bulanıklaşıyordu. Suyun üstünde asılı dururken iyice uzattığı kollarıyla uçan bir yüzücü gibiydi. Tuzlu havayı içine çekti. Sakinleşmişti.

Uzandığı yerden resifin ulaşabildiği yerlerini hortumla temizledikten sonra kızağı yarım metre ileriye kaydırdı. Sonra yeni baştan başladı.

5
Elis

Nihayet pasaport kontrolü. Bagajların bir kez daha güvenlik kontrolünden geçmesi. Bekleyenlerin oluşturduğu kuyruk bir dizi çıkışa doğru yelpaze gibi açıldı. Dizüstü bilgisayarını çıkardı ve metal borular üzerinde kaydıktan sonra bir tür karanlık odada gözden kaybolan plastik kaplardan birine koydu. Şimdi de manto, sırt çantası. Önündeki yolcuların ayakkabılarını çıkardığını görünce o da aynısını yaptı, ayakkabılarını eline alarak kapıdan geçti. Buna güvenlik kapısı diyorlar, diye düşündü. Iriyarı, üniformalı bir Afrikalı kadın bakışlarıyla onu teğet geçerek elindeki detektör ilmiğini (detektör ilmiği değil bunun adı, diye düşündü, iyi de neydi?) göğsünün (evet,

göğüs deniyor), iki yana açtığı kollarının, bacaklarının dış kısmının, bacaklarının iç kısmının üzerinde gezdirdi. Elis sert metali hissetti. Kontrolden sonra geçmesine izin verilince, her zamanki gibi bir rahatlama duydu; oysa herhangi bir alarm çaldırmayacağını biliyordu. Yabancı kadın, adı detektör ilmiği olmayan aleti ayakkabılarınıda gezdiriyordu şimdi. Eliyle ayakkabılarını yokluyordu. Elis gözlerinin etrafında ani bir sıcaklık hissedince, kızardığını anladı.

Hâlâ bip sesi çıkmamıştı. Kadın başını kısaca sallayınca artık gidebileceğini anladı. Plastik leğendeki eşyaları karanlık odadan çıkmıştı. Kendinden sonraki yolcunun çantasının röntgen görüntüsüne göz ucuyla şöyle bir baktı: Anahtar ve not defteri iskeletleri, piksellenmiş ıvır zıvır bağırsakları. Çok sıcak olmasına rağmen bir üşüme hissetti. Son anda elinden bir şeyini alabilirlermiş gibi plastik kabı hızla önüne çekti. Dizüstü bilgisayarını çantasına yerleştirdi, sırt çantasını taktı, mantosunu kolunun üzerine aldı. Ayakkabılarını hâlâ elinde tuttuğunu fark edince, yan tarafa geçip en yakın plastik koltuğa oturdu ve mantosunu kenara bıraktı. Yere eğilince, ayakkabılarını bağlayan diğer yolcuları tepe taklak gördü. Hemen bir şeyler içmesi gerekiyordu.

Yine akıntıya karışıp aydınlık, geniş bir salona doğru hızlı adımlarla ilerledi; salonu taçlandıran yürüyen merdiven bir kaçışı vaat ediyordu. Sonra dışarıdaki pistleri seyretti. Uçaklar siste arka arkaya dizilmiş bekliyorlar, tombul arabalar uçakların arasında mekanik oyuncaklar gibi vızır vızır işliyordu. Bir cam koridor, dışarıdaki alçak zemin beton ile salonun mermer zeminini birbirine bağlıyordu. Cam koridorun ardında, uçaklara kenetlenebilen hareketli akordeon bacaklı çıkış kapıları vardı. Oradan geldim, oraya gidiyorum, diye düşündü.

Sol tarafta, alışveriş koridorlarının sıralandığı transit salonu vardı. İtalyan kahve makinelerinin metal klik seslerinin seçilebildiği bir uğultu duydu. Yürümeye devam edince, parfümlerin satıldığı aynalı bir satış arenasının kaleydoskopunda kırılan siluetini gördü.

Su, diye düşündü.

Bir erkek butiğinin koridora açılan metal zemininden geçti; ipek ve kaşmir kumaşlar kıvrım kıvrım akıyordu mermer bloklardan. Ku-

maşlar sırf kendileri için vardı sanki; çivit mavisi kostümlere bürünmüş çiçeğimsi kadınların koruduğu artefaktlar. Şiddetin sınırlarında gezinen bir zarafet de var, diye düşündü.

Çeşitli boylardaki gümüş kutularda renk renk etiketlerle satışa sunulan havyarların sergilendiği dar vitrinlerle süslü cam bir sahne gördü sonra. Kutularla uyumlu, kaligrafik fiyat etiketleri, sırf ödemenin bile bir haz olduğunu söylüyordu. Balık yumurtası istemiyorum, diye düşündü, su içmek istiyorum. Uzaktaki uğultunun içinde sıralandıklarını tahmin ettiği kafelerden birine de oturmak istemiyordu (ellili yılların Amerikan hitlerinin melodileri bölük pörçük kulağa çalınıyordu şimdi); oturmak, garsonu beklemek istemiyordu. Yabancı yüzlerin göz hizasına girmeyi katlanır kılan sabra ve sükûnete sahip değildi. Tuvalete mi gitsem, diye düşündü. Havaalanı tuvaletlerindeki dizi dizi uzanan muslukları bilirdi. Ama klorun tadı aklına gelince duyduğu kusma hissini hemen bastırmaya çalıştı. Nereye gideceğini bilmeden adımlarını sıklaştırdı. Katedral yüksekliğindeki tavandan sarkan gümüş çelenkler ve klima cihazlarının sessiz nefesinde dönen şeffaf iplerin ucundaki pırıltılı süsler ebedi bir Noel'i muştular gibiydi.

Bir otomobil galerisinin tanıtım alanından –tavşan kostümü giymiş kadınlar büyük ikramiye için kazı-kazan biletleri dağıtıyordu– geçtikten sonra, bazı temel gıda maddelerinin de satıldığını tahmin ettiği büyük bir mağazanın önündeki alçak turnikeleri gördü. Hafif metalden engellere kalçasını dayayıp geçti ve çikolatalar, şekerlemeler, cipsler, içeceklerle dolu raflar boyunca yürüdü. Rafların bitiminde sıra sıra dizili camlı buzdolaplarında her tür bölgenin maden suyu satılıyordu. Yanından akıp giden etiketleri okudu: *Scottish, Canadian, Acqua di Siena*. O kadar çok çeşit, o kadar farklı renkte şişe vardı ki, hiçbirine odaklanamadı. Gözleri etiketler arasında yön bulmaya çalışırken, sürekli değişen bir sözcük grafiğinin keşmekeşinden başka bir şey göremedi. Seçim yapmak istemiyordu. Su içmek istiyordu.

Bildiği bir markaya takıldı gözü; volkan kayalıklarının derinlerinden çıkan bir Fransız suyuydu. Şişeyi eline alınca irkildi, su neredey-

se donmuştu. Kasaya bakındı ve bekleyenlerin arkasında kuyrukta dikildi.

Bir çeşmeden su içmek istiyorum, diye düşündü. Bir çeşmeden akan suyu avcuma doldurup içmek istiyorum. O an gözyaşlarının yanaklarından aşağı süzüldüğünü hissetti. Ne saçma, diye düşündü. Yorgunum. Gömleğinin kolunu yüzünde gezdirip sırada bir adım ilerledi. Çantasında kredi kartını aradı. Şifre. Onay. Turnikeden geçip satış alanını terk etti.

Özel bir bankanın döviz kurlarının tanıtıldığı bir reklam küpünün yanında durup şişeyi açtı. Dişlerini ve boğazını sızlatan buz gibi suyu yavaş yavaş içti.

Şimdi önünde, camdan, metalden, simsiyah parlayan mermerden oluşan uçsuz bucaksız bir salon uzanıyordu. Tavandaki ışıklar taştaki gümüş serpintilerle buluştuğunda, pırıltılı taşlar bir an renkli yıldızlar gibi çakıyor, zemin uzayı andırıyordu. Salonun yüksekliği değişkendi. Yürüyen merdivenler mütemadiyen iniyor, cephenin pencerelerine ya da cam panellere yansıyarak çoğalıyordu. Sesler ve mekanik tınılar birbirine karışıyordu. Havada uçuşan güvenlik duyuruları muğlak bir uğultu sisinde kayboluyordu. Aniden yönünü tamamen kaybettiği duygusuna kapıldı. Vızır vızır insan kaynayan salonun tepesinde yükselen anıtsal uçuş panolarından birine baktı. Uçağının kalkış saatinin panoda görünmesine daha çok vardı.

Bir yudum su içti. Soğuk su, bedeninin içine aktı. Omuz başlarından ellerine kadar ürperdi. Hastalanmamalıyım, diye düşündü. Serbest çalışan birinin hastalanmaması gerekir. Aslında bu bir emek dini. Kâhinlerin görünmez manastırına katıldım ve tasarıma inanan imge âlimlerinin müridi oldum. "Ooo" diyorlar ve kutsanmış başlarıyla onaylıyorlar. "Aaa" diyorlar ve başlarını iki yana sallıyorlar. Cam panellerden birine yaslandı ve gözlerini kapatıp su içti.

Tam o sırada onun kokusunu duydu. Pahalı parfümünün kokusunu. Gözlerini yavaş yavaş açtığında (bir yanılsama olduğunu biliyordu) koku çoktan uçup gitmişti. Etrafına bakındı. Tekerlekli siyah bavullarını çekerek yürürken bir yandan da sohbet eden bir grup adamın peşinden baktı. İyi giyinen erkeklere bayılırdı. Çok banal bir şeydi ama güzel kumaşlar çok hoşuna gidiyordu. Onu rahatlatıyordu.

Gömlekleri, diye düşündü. Harika gömlekleri vardı. Herhalde onun gömlekleriydi. Sağlam, serin, mat ketenden. Genellikle tek renk; açık mavi, gri, antrasit. Ütü istemezmiş gibi duran, mükemmel oturan, bol kesimli gömlekler. Zaten o da pürüzsüz bir erkekti, tozsuz, pırıltılı, uyumlu dünyalarda yaşayan, kendiliğinden yakışıklı bir erkek. Teni daima münasip bir bronzluktaydı. Bali'de, Maldivler'de kısa bir uçuş molası. Dünyanın en güzel sahilleri kokpitinin önünde uzanıyordu. Giysileri gibi vücudunun da bakımlı olmasına özen gösterirdi. Onun gibi bir erkek kendine bakmayı bilirdi. Masözlerin hizmetine, ütücü kadınların hiç yorulmadan gösterdiği özene çok para veriyordu elbette. Bu mükemmel yüzeyi seviyordum ben, diye düşündü Elis. Gömlekler hoştu. Adam hoştu. Mesafeli bir nezaketi vardı. Belki de uçmaktan kaynaklanıyordu, diye düşündü, belki de gün be gün dünyayı havadan gördüğünüzde böyle oluyordunuz (Yukardan bakıldığında, Alpler'in dere boyunca uzanan bir patikayla ne alakası vardı ki?) Ya da aslında görmediğinizde. Sadece bulutların beyazlığını gördüğünüzde. Sis perdelerini. Uçsuz bucaksız pamuk zemini. Soğuk hava gölleri. Işık iyice azalana, uzay karanlığı başlayana dek hep daha yukarıya. Gerçeklik, erkeğin kokpitteki çocuksu güvenliğinden, insanı kuşatan emniyetli bir yerde, gözler teknik cihaz ve göstergelerin narin kozmosunda, sanki onlara ihtiyaç yokmuş gibi duyularla uyum içindeki bir bilgisayara duyulan güvenden başka neydi ki, diye sormuştu bazen kendine. Onun mesleği, diye düşünmüştü sonra, gökyüzünde çizilen kavislerin boş, beyaz estetiği, mesafenin zarafetiydi.

(Ah, bir zamanlar nasıl da hayrandı bu adama. Bir kümülüs bulutunun etrafından manuel uçarım, demişti, bilgisayar bunu yapamaz.)

Ve Elis'le yatarken (ne demek "yatarken"?), sanki ona dokunmuyor gibiydi. Uzak bir sevgiliydi. Elis bunu ona söylediğinde, hayalimde seninle nasıl yattığımı bilmiyorsun, demişti.

Züppenin tekisin sen, demişti Elis.

Züppenin ne olduğunu bilmiyorsun, diye cevap vermişti, tuhaf bir gülümsemeyle.

Elis susmuş, bir süre sonra oluşan küçük sessizliğin içine doğru konuşmuştu:

Ben teselli edilebilen bir kadınım.

O zaman yatakta, buluştukları otellerden birindeki o bembeyaz, güzel yatakta doğrulmuştu; nevresimler satendendi galiba ya da insanın teninden kayıveren o kumaşlardan; bronz, antrenmanlı vücuduyla doğrulup sandalyeye uzanmış, sandalyenin arkalığına astığı gömleğini, sıcaklığını neredeyse hâlâ koruyan güzel gömleğini alıp küçük bir kahkahayla Elis'e fırlatmıştı (Ani bir refleksle havada yakalamıştı gömleği).

İlk başta Elis de gülmüştü.

Sonra ağlamamıştı.

Ama o günlerde randevular giderek seyrekleşmeye başlamış, bir süre sonra da hiç buluşmaz olmuşlardı. Yalnız başınayken yalnızlık daha kolay, diye düşünmüştü o zamanlar. Doğru dürüst ayrılmadık bile, diye düşünüyordu şimdi. Ona hemen şimdi telefon açmak için dayanılmaz bir arzu duyduğunu hissedince irkildi. Cihazın adını sorabilirim ona. Adı detektör ilmiği değil çünkü.

Ama sonra, hayır, diye düşündü, ona ilgi duymuyorum, sadece hoş biriydi, o kadar.

Suyunu içerek yürümeye devam etti. Tam karşısındaki deniz ürünleri barının oval tezgâhının etrafındaki siyah deriden bar taburelerine oturmuştu insanlar. Bedenlerin arasından görünen vitrinde, yosunlar ve limonlarla buza yatırılmış ıstakozlar, langustlar, pavuryalar, istiridyeler parlıyordu. Cam tezgâhın üzerindeki gümüş kovalara şampanya şişeleri yerleştirilmişti. İncecik kitin zırhlı karideslerin, havyarlı kanepelerin, siyah-mavi midye kabuğu dağının önünde baş başa oturanların çoğu çiftlerdi. Gizli bir buluşmanın hafif hüznünü ya da birlikte yola çıkmanın sevincini kutluyorlardı. Ama belki de sadece tüketim ritüelini yerine getiren iş ortaklarıydı.

Tek başına seyahat eden üç kadını da fark etti. İkisi şampanya, diğeri beyaz şarap içiyordu. Saat kaçtı acaba? Gidip yanlarına oturabilirim, diye düşündü. Onlardan birinin yanına. Benim de önümde şöyle uzun saplı güzel bir kadeh olabilir, göz göze kadeh tokuşturabiliriz. Arkadaş olabiliriz. Nereden geldiğini, nereye gittiğini sorarım. Eski oyunları oynarız. Kraliçe oluruz, kadın korsan oluruz. Zapt ettiğimiz son şehirdir Atlantis. Sarayları paylaşırız aramızda, incileri.

Prensleri severiz, uşakları. Canımızın istediğini söyler, keyfimizce davranırız.

Hangi kadını seçsem, diye düşündü. Kahverengi saçlı, ince vücutlu kadına baktı: siyah manto, küçük bir yaka, takı yok. Muhtemelen makyajsızdı ama buradaki ışıkta tam anlaşılmıyordu. Belki de öğretmendi. Firma temsilcisi belki, ajans çalışanı. Ayaklarının dibinde deri bir evrak çantası duruyordu. İçinde numuneler, anlaşmalar mı vardı? Zamana sabırla katlanan, beklemeyen biri gibi bakıyordu önüne. Bir şey yememişti ya da tabağı kaldırılmıştı. Şarap kadehi hemen hemen doluydu. İlk kadehi miydi? Bu kadın dinlemesini bilirdi mutlaka ve sıra kendisine geldiğinde, usul usul anlatırdı. Ama anlatırdı ve anlatırken şimdi, kadehini yavaşça masaya koyduktan sonra yaptığı gibi, ikide bir yüzüne düşen saç tutamını geriye doğru ittirirdi.

Kot pantolonlu, dolgun vücutlu kadını mı seçseydi yoksa? Rengârenk tüvit ceket, turkuvaz rengi, iri desenli ipek fular, Matisse, açık bırakılmış kabarık sarı saçlar. Kadın kırmızı bir yengeç kabuğunun içindeki yengeç salatasını kaşıklıyordu. O sırada ikinci bir kadeh şampanya daha istedi. Yoksa bu üçüncü kadehi miydi? Güzel garson kızla gülüştü. Birazdan heyecanla anlatmaya koyulacaktı. Bir fuardan, bir müzayededen, önemli bir sergiden geliyor, her yerde arkadaşı var. Yarın Moorea'da olacak, kumsalda uzanırken, işlerini yürüten erkeklerle cep telefonuyla konuşacak, bir yandan da oyuncu vatozları seyredecek.

Yoksa üçüncüsünü mü seçseydi? Yaşça diğer ikisinden büyük gibiydi, mükemmel bir makyaj –bu kez belli oluyordu– kulaklarında siyah inci küpeler (Tahiti, diye düşündü), antrasit rengi tayyör, sedef pırıltılı ince çoraplar, zarif ayak bilekleri, göze batmayacak kadar mükemmel siyah deri ayakkabılar, doğalmış gibi duran şık topuk boyu. Belki de üniversitede hocaydı ve onunla konuşurken söyleyecek bir şeylerinizin olması gerekirdi. Sadece öylesine oturup konuşmak dışında. Belki de yalnız olduğunuzdan, sırf oturup sohbet etmek için akla ilk gelen hikâyeyi anlatmak dışında da bir şeyler söylemek gerekirdi. Kadın o tehlikeli bar taburesinde çok güvenli oturuyordu,

evet, mekânı, sanki istediği zaman çıkarıp atabileceği bir pelerinmiş gibi taşıyordu.

Kadın ondan tarafa bakınca hemen gözlerini kaçırdı Elis. Suçüstü yakalanmış gibi bir iki adım uzaklaştı ve Flight Connection Centre alanında normal bir görüntü çizmek için yine uçuş panolarından birinin önüne dikildi. Bir şey okumaya niyeti olmadığı halde, gözlerini yukarıya kaldırdı.

Deniz ürünleri barına doğru baktı. Oval tezgâha başka bir açıdan yaklaşmak için biraz daha ilerledi. Japone kollu, derin göğüs dekolteli siyah bluzlu garson kızlardan biri istiridyeleri kısa bir bıçakla açmaya başlamıştı. Gençti, hafif etine dolgundu. Hemen yanı başında, vücudu vücuduna değecek kadar dibinde oturan bir adam onu seyrediyordu.

Garson kız istiridyeyi tezgâhın üzerinde beyaz bir bezle sıkıca tutmuştu, ellerinde şeffaf mavi plastik eldiven vardı. Bıçağın ucunu istiridyenin kabukları arasına sokmaya çalışıyordu, kuvvet isteyen bir işti. Hayvanın içine girmeyi başarınca, bıçağın ucunu dayayacağı bir nokta aradı, bulunca bıçağı ittirdi ve hafifçe çevirerek kapakları araladı. Dairesel bir hareketle kapama kasını kesti. İstiridye derhal ardına kadar açıldı. Garson kız kas ve eti düz kabuktan ayırıp daha derin kabuğa aktardı. Yine kazır gibi kestiği kapama kasını da ayırdı ve titreyen etin olduğu kabuğu kırık buzla dolu bir tabağa koydu. Buz kırıklarının üzerine yerleştirilmiş üç istiridye kabuğu bir midye yıldızının başlangıcını oluşturuyordu. Garson kızın önünde açılmamış dokuz istiridye daha vardı. Yüzü kızarmıştı, barın loş ışığında alnındaki terin pırıltısı görülebiliyordu.

Elis biraz daha yaklaştı. Plastik eldivenli ellerdeki bıçağı gördü, pembe kolları, pembe dekolteyi, kızaran yüzü. Bir türlü açılmayan istiridyeye baskı uygulayan kolları gördü. Bütün bunları büyük bir dikkatle izleyen adamı gördü. Adam sadece istiridyeleri satın almıyor, diye düşündü, kadının adama anlık, tuzlu bir haz yaşatmak için kullandığı bedeninin bu anlarını da satın alıyor. Kadının kendini kolayca yaralayabilecek olmasının da parasını veriyordur belki. Sıradan bir kaza. Dördüncü istiridye de açılmıştı. Genç kadın adamın bakış-

larını hissedince profesyonel bir tebessüm takındı ama pek de rahat görünmüyordu. Adamın bakışlarından gözlerini kaçırarak bir hayvanı daha eline aldı.

İstiridyeler tazeyse, hâlâ yaşıyorlardı. Yaşıyorlarsa, kendilerini kapatırlardı.

Elis bir yudum su içti. Belli ki her istiridye kolayca açılmıyordu. Belli ki kapama kasları güçlüydü. İstiridye direnerek hayatı için son bir kez çaresizce mücadele mi ediyordu? Beşinci, altıncı istiridye. Buzun üzerindeki yıldız büyüyordu. Adam –Elis yaşını kestiremedi, silik biri olduğunu düşündü– önündeki buz kovasından şarap şişesini alıp kadehini tazeledi. Genç kadına bir şey söyledi, kadın da adama bakmadan yanıt verdi. Alnı terden ıslanmıştı. Dikkatli olması gerekiyordu. Dikkatini yaptığı işe vermezse, bıçak kayabilirdi. Çok sık yaptığı bir iş değildi.

Elis izlemeye devam edip suyunu içti. İstiridyeler kanamaz. İstiridyeler çığlık atmaz. Boğazlama da değildi bu. Neydi peki?

Yedinci, sekizinci istiridye. Adam peçetesini açtı. Küçük çatal bıçağı önüne koydu.

Dokuzuncu istiridye bir türlü açılmıyordu. Ama genç kadın vazgeçmedi. Sonunda kalker kabuk açıldı, kadın kabuğu kanırttı, istiridye iki parçaya bölündü. Kadın istiridyeye baktı. Eti kokladı. Ve istiridye Elis'in gözünün önünde bir anda çöp oldu. Kadın istiridyeyi çöpe attı. Yere eğildi. Adam gözleriyle onu takip ediyordu. Tekrar doğrulan kadının kızarmış dekoltesine baktı. Kadın derin dondurucudan yeni bir istiridye almıştı. Bıçağa uzandı, istiridyeyi tezgâhın üzerine yerleştirdi, beyaz bezle sıkıca tuttu, bıçağı hizaladı. Bıçağın ucunu kabukların arasına soktu, kanırttı ve istiridyeyi yavaşça açtı, bıçağı içine ittirdi, kapama kasını kesti. Son istiridyeyi de tabağa yerleştirdi. Kırık buz üzerindeki yıldızı tamamladı. Şeffaf mavi plastik eldivenleri çıkardı ve eserini adama sundu. Adam da teslim aldı.

Şimdi istiridye etinin üstüne limon damlatıyor ve midyenin sakalının büzüşüp büzüşmediğine bakıyor.

Hayvanın hâlâ yaşayıp yaşamadığını görmek istiyor.

Yolcu, istiridye kabuğunu ağzına götürüp başını havaya dikti. Şimdi, diye düşündü Elis, o sıvı-katı etle birlikte, istiridyeleri açan genç, adsız kadının nemli yüzünü de höpürdetiyor.

Kadın arkasını dönmüştü. Musluğu açıp ellerini yıkadı. Sonra yeni bir sipariş aldı. Genç bir adam somonlu sandviç istiyordu, yanındaki çocuksu kadın ise bir deniz ürünleri salatası.

Elis kadın arkadaşlarına bakındı. Üçü de ortadan kaybolmuştu.

Su şişesinde bir parmak su kalmıştı. Son yudumu da içip boş plastik şişeyi çöp kutularından birine attı. Her tarafta güvenlik uyarıları. Çöp de masumiyetini yitirmişti.

Sol tarafta herkese açık bilgisayarlar ve internet erişiminin olduğu bir alan. Neredeyse bütün sıralar doluydu. Burada yolcular yersiz yurtsuz bir konsantrasyonla çalışıyorlardı. Ayaklarının dibine koydukları el bagajlarının üstüne ceketlerini, mantolarını atmışlardı. Bazılarının *dutyfree* ürünleriyle dolu sert kâğıt poşetleri vardı. Havaalanlarını devasa bir açık ofis gibi kullanıyorlardı. Yolculuk zamanı çalışma zamanıydı. Sırt çantamdaki dizüstü bilgisayarım benim fotoğraf arşivim, diye düşündü. Ben neredeysem, çalışma masam da orada. Tuvaletteyken bile sağa sola fotoğraf gönderebiliyorum. İşim ayrılmaz gölgem benim. Her gün gölgemi satıyorum.

Sağ tarafta bir kozmetik uzmanı manikür ve yüz masajı yapıyordu. Zaman yönetimi bakımından anlamlı bir hizmet. İki uçuş arasında da olmayacaksa, ne zaman vakit olacaktı böyle bir lükse? Bir an ellerine, parmak uçlarının kavisini tekrarlayan tırnak diplerindeki yarım aylara baktı, ellerini yanaklarında gezdirdi. Şimdi düşünüyordu da en güzel tırnak yarımaylarını Afrika'da, erkek ellerinde görmüştü.

Sol tarafta, sigara içenler için konmuş camlı bir bölme vardı. Aynı hayvanat bahçesi gibi, diye düşündü. Egzotik tütün tiryakileri oradaydı. Dumana boğulmuş lemurlar, vahşilikleri bakışlarındaki bağımlılıkta. Çoğu erkekti, her yaştan, gördüğü kadarıyla, her sınıftan erkek. Bazılarının elinde ya da önünde bira kutuları vardı. Koyu renk yelekli, koyu renk ceketli bir beyefendinin dizlerinin arasında bir viski şişesi duruyordu. Göz teması kurma sakın, diye düşündü, lütfen göz teması kurma şimdi, bir kenarda oturmuş sigara içen kadınlarla da. Hafif kabartılı gri zemine baktı. Yüksek plastik kapının önünden geçerken bir an keskin kokuyu aldı.

Yürümeye devam etti, "adil" kahve satmakla övünen bir kafenin içinden geçti. Bir içecek otomatının önündeki iki genç şakacıktan itişiyordu. Onların yanındaki formika masada genç bir aile oturuyordu. Anne ve baba çeşitli gözlerinde kızartma, meyve dilimleri ve soslar bulunan köpük kaplardaki yiyecekleri atıştırıyordu. Bıkkın bıkkın konuşuyorlardı. Aralarında oturan çocuk, altı yaşlarında bir oğlan, kışın takılan pelüş kulaklıklar kadar kalın kulaklıklarıyla, dizüstü bilgisayarındaki bir videoya dalıp gitmişti. Annesi elindeki kaşığı ikide bir çocuğun ağzına tutuyordu. Çocuk başını kaldırıp bakmıyordu, gözleri ekrandaydı ama kaşık ağzına değer değmez ağzını açıyor, yemeği yutuyordu. Elis, babanın ani bir hareketle ufaklığa döndüğünü gördü, aklına bir şey gelmiş gibiydi. Fakat bir şey söylemek üzereyken durdu ve tekrar sandalyesine yaslandı. Yanında oturan oğluna kolay kolay ulaşamayacağını anlamıştı. Çocuğa söylemek istediği şeyin, onu rahatsız etmeye değmeyeceğine sezgisel bir biçimde karar vermiş olmalıydı.

Elis yürümeye devam eti.

Ve birdenbire tankı gördü.

Kafedeki masaların arkasında, çıkış kapılarının sıralandığı yuvarlak bir alana açılan ve diğer katlara giden asansör ve yürüyen merdivenlerle bir kez daha camdan bir irtifa kazanan salonda balıklar yüzüyordu.

Orada bir akvaryum vardı. Hayır, basit bir akvaryum değildi bu. Salonun ortasında, belli ki mekânı ayırma işlevi de gören dev bir tank yükseliyordu. Olamaz böyle bir şey, diye düşünerek yavaş yavaş ilerledi; havaalanında balıklar! Tanka hapsedilmiş su bir anda ortadan kaybolabilirmiş gibi usulca yürüdü. Bir havaalanı serabı, koyu kayalar ve rengârenk bitkiler önünde yüzen hayaller. Havaalanında yaşıyorlar, diye düşündü, havaalanı balıkları bunlar; sarı ve mavi, sarı-mavi ve ateş kırmızısı, yeşil pırıltılı, pulları çivit mavisi o tüy gibi hafif hayvanları, dönüveren, kumlu zemine saklanan, birbirini kovalayan ya da yosunlarla kaplı taşları bir şey arar gibi didikleyen balıkları gördü. Pembe, kahverengi anemonlar rüzgârdaki kürkler gibi dalgalanıyordu. Müzik, diye düşündü, her şey hoş bir müzik eşliğin-

de hareket ediyor gibi. Oysa hiç ses yok. Batık müzik. İşitilmesi imkânsız Atlantis koroları. Ve balıkların hareketini görür görmez tüm mekânın yavaş yavaş dinginleştiği duygusuna kapıldı.

Daha önce akvaryumlara ilgi duymadığı halde, şimdi bu canlı prizma onu esir almıştı. Cama iyice yaklaşınca tuzlu suyun kokusunu duyar gibi oldu. Fakat bu bir yanılsama olmalıydı. Okyanustan bir kesit gördüğü için kumsalın ve denizin kokusunu hatırlıyordu. Quiberon, diye düşündü ve bir anda Quiberon'un kokusu geldi aklına. Bir vatoz kanat çırpar gibi yaklaşıp uzaklaştı, denizatları suyosunlarının etrafında döndü, kavisli midyeler mor, turuncu, kadife mavisi ebruli etlerini gösterdi. Parlak tentaküllü, renk renk mercanın (anemon muydu bunlar yoksa mercan mı?) dalgalandığı çiçekli kayalarda mavi denizyıldızları, dikenli, erguvan rengi deniz kirpileri vardı.

Ne fikir ama, diye düşündü. Şimdi camın ve suyun ötesine baktığında –kayaların görüşü kapatmadığı yerlerde karşı taraf görünüyordu– akvaryumun arkasında sıra sıra koltuklar, daha arkada da şezlong tarzı koltuklara kumsaldaymış gibi uzanan yolcular olduğunu kestirebiliyordu. Yolcular geniş salonun bombeli cam cephesinden dışarıyı seyrediyorlardı. Camın ardında pistler uzanıyordu. Siste bekleyen uçakların geniş kanatları, kat kat uzanan gri tonları.

Bir yer bulup oturmaya karar verdi. Vakit gelene kadar uçakları izlerim, balıkları seyrederim, diye düşündü. Ve uyurum. Ama akvaryumun etrafından dolanıp da plastik koltuklara doğru ilerlerken dönüp bir kez daha akvaryuma bakınca şunu da gördü: Bir el, güçlü bir kol akvaryumun göğünden indi ve derinlerdeki suya mavimsi bir bulut bıraktı.

Bu da oldu demek, diye düşündü. Yorgunluk, havasız ortam. Hayal görüyorum. Tanrının eli değil ya bu. Benim beynim. Saçmalıyorum. Deliriyorum. Tevekkeli, insan tanımadığı kişilere durup dururken gözünü dikip bakmaz. Deniz ürünleri barında kadın arkadaşlar hayal etmek cezasız kalmaz. Havaalanında akvaryum görmez. Plastik sandalyelerden birine attı kendini ve gözlerini sımsıkı yumdu.

Ama gözlerini tekrar açtığında, akvaryum hâlâ oradaydı.

6
Sigara Tiryakisi

Mutlu evlilik yoktur. Aşk evliliği dekadan bir icat, geçmişi yüz yılı bile bulmaz. Mutluluk, bir ömür boyu! Masallarda mı yaşıyoruz!? Kısa ve mutlu evlilikler vardır belki. Tanrı'nın sevgili kulları. Şu "hayat arkadaşı" lafına hiç alışamadım zaten. Birine bağlanamamak ergenlere özgü. Biz birbirimize bağlanmıştık. Hem de çok erken yaşlarda. Eh, bu da bir şey. Birlikte yaşlanmak düşüncesinde insanı çeken bir şeyler var. Bir vakar var. İşte, geldik mi yine beylerin tütün salonuna. Evlilik tütün içmek gibi. Evliliğin yeri apayrı.

Gerçekten gerek var mıydı buna?

Gerek var mıydı şimdi burada böyle oturmama. Bu lanet olasıca havaalanında sigara içilememesi. Tabii ki oturmaya devam edece-

ğim. Başka çarem var mı. Hem sigara hem de içki içeceğim. Göstereceğim ona. Sigara öldürürmüş. Yine öyle bir abartı işte. O da abarttı ama. Bu yaşta daha ne istiyor ki? Her şeye sahipti. Acayip arkadaşlar. Vücut seminerleri. Nefes terapisi. Daha nasıl özgür yaşayacakmış, görelim bakalım. Şahane evimiz, temizlikçi kadın, ütücü kadın. Yemek yapmaya bayılıyordu. Onun o yemek kitapları kütüphanesi! Hint, Japon, Tayland, İtalyan yemekleri; hatta Rusların borç çorbasını bile koyduydu önüme. Koca bir kütüphaneyi. Ben genellikle iş yemeklerinden gelirdim zaten.

Bahçeyi çok seviyordu. İlkbaharda müge çiçekleri, sonbaharda hatmiler. Yazları evin etrafında yağmur oluğuna varıncaya kadar morsalkımlar, bambular, zakkumlar, güller, güller! Gül yetiştirmekte çok maharetliydi. Eve her geldiğimde, bahçenin yine ne kadar farklı göründüğüne şaşırıyordum doğrusu. O coşkulu bahçe dönemi. Ben pek evde oturmuyordum. Ama o, gümrah doğanın içinde coşkusunu sonuna kadar yaşayabiliyordu. Harika bahçe aletleri, el yapımı, her şeyin en âlâsı. Nasıl da dururdu orada, diz boyu yeşil keten önlükle, dirseklerine kadar çıkan plastik eldivenler, ayağında çizmelerle. Aman, öyle olsun. Güzel bahçıvanım benim. Bir şeylerle meşguldü işte. Meslektaşlarım geldiğinde, bu ambiyans çok işe yarıyordu. Yeşillikler arasında Earl Grey ve kurabiye. Üstünde daracık bir elbise, ayağında yüksek topuklu ayakkabılar.

Bayağı bir olaydı yani.

Tanrım, her şeyle uyum içindeydi. Gerektiğinde öyle güzel bir çerçeve oluşturuyordu ki. Bütün bunlardan o da hoşnuttu. Değil miydi yoksa? Evlilik bir proje değildir. Evlilik bir çerçevedir. Hangi tablo için? Benim kariyerim için mi? Kulağa çok bencilce geliyor. Ama bundan o da zevk alıyordu. Kendi isteğiyle yapıyordu bunları. Gücümü ona da borçlu olduğumu biliyordu. Oysa şimdi çekip gitti.

Tamam, acı veriyor. N'olmuş. Dayanırım. Kör bıçaklar derin keser, derler. Böyle eski bir evliliğin bitebileceği insanın aklına hiç gelmiyor.

Viski fena değilmiş. Burada şişeden içmemin bir sakıncası yok. Böyle bir lüksüm var. Nasılsa kimse beni tanımıyor. Terk edilmek. Kulağa pek hoş gelmiyor. Demek istediğim, haber çabuk yayılıyor.

Ama başkalarının da başına geldi. Sonuçta, ayrılık klasik bir durum. Ama biz öyle olmayız. Sanıyordum. Acaba eline ne geçeceğini düşünüyor?

Şimdi başım dönmeye başladı işte. Alışkanlığımı kaybetmişim. Sigara içmeyeli sağlam on beş yıl oldu. Yüzünüze artık güvenemediğinizde sigarayı bırakıyorsunuz. Yanaklar sarkmaya başladığında. Sonra boyundaki sürüngenvari kırışıklar. Ölüme yaklaşmış bir hayvan havası. Vücut değerlerinde sorun başlayınca bırakıyorsunuz. Doktor, hiç âdeti değilken, kısa bir görüşmeye çağırdığında. Bırakıyorsunuz. Bağımlı değilsiniz sonuçta. Çünkü sigara içmeye devam etseniz bile aynı şey olmaz artık. O ilk nefeslerin masumiyeti. Deniz kıyısında. Finistère kayalıklarında. Dizleri. Orada bacaklarına sarılarak oturuşu, çıplak ayakları sıcak taşlarda. Bir zamanlar genç olduğunuzu düşündüğünüzde artık yaşlısınızdır.

Bir noktada bir şeyler değişmeye başlamıştı herhalde. Sinsice, insanın alıştığı gizli bir zehir gibi. Başarı. Nihayet kavuşmak istediğimiz güvence. Daha iyi kumaşlar, daha kaliteli şaraplar, daha güzel oteller. Birlikte geçirilen zaman azalıyor ama güzelleşiyordu. Giderek güzelleşiyordu. Maddi gücümüz her şeye el veriyordu. Canımızın istediği her şeye yani. Doğrusu, hayli başarılıydım. Ben ki uluslararası şöhrete sahip bir bilim adamı, ecza şirketlerinin gözde danışmanı. O da başarılı bir adamın güzel karısının hayatını yaşıyordu. Bacak bacak üstüne attığında mükemmeldi. Güzelliğinden hiçbir şey kaybetmeyen bacakları. Herkesin bize imrendiğini biliyorduk. Biz bir çifttik. En gözde çifttik. Tebessümü. Tebessümü için kıskanırlardı beni. Elimi kalçasına koyardım, kalçasından biraz daha aşağıya, bizi seyredenler görsün diye.

Daha hafif bir makyaj yapmaya başladı. Dudaklarda pırıltılı kahverengi tonları. Gözlerin etrafında uyumlu bir pudra ışıltısı. Çok iyi makyaj yapardı. Üstelik de çok hızlıydı. Başka kadınlar gibi saatlerce banyoda kalmazdı. Siyah buklelerini de şöyle bir topladıktan sonra tamamdı. Sonra sarı röfleli gri buklelerini toplar oldu. Kendine neyin yakıştığını bilirdi. Saç tokaları. Bağa, sedef. Güzeldi, pratikti.

Gerçekten de hiç görmedim saçlarının ağardığını. Oysa ağarmış olmalı. Başka ne olacaktı ki. Ama ağarmışa benzemiyordu. Meçli de-

nir ya. Bilmem ki ne denir. Yaşlanacağı hiç aklıma bile gelmedi. Gençti o. İnsan birlikte yaşlandığında böyle oluyor herhalde. Evlilik körü. Acaba o beni nasıl görüyordu?

Şimdi canımın yanmasının benimle bir ilgisi yok. Faydası yok. Asla duygusal biri olmadım. Kafam hep netti. Şimdi içiyor olsam bile. İçmek istiyorum. Sigara ve içki içmek istiyorum. Hayat ölümcül. Başka ne olacaktı ki? Derhal bırakabilirim, derhal. Ölüm tehlikesi. *Pericolo di morte.* Eee? Tehlike nerede? Ölümde değil herhalde. Düşünüyorum da ölümü de kaçırabilir insan. Tuhaf bir düşünce. Çocuk olarak ölmem imkânsız artık, bir zamanlar gelecek vaat eden o genç adam olarak da ölemem. Berbat bir sevgili olarak da ölemem herhalde. Ben ancak henüz olmadığım biri olarak ölebilirim.

Viski çok iyi geldi. Ne zamandır içmemiştim. Çok kuvvetli değil, tadı hafiften sası ama hoş bir yumuşaklığı var. Yüzerken olduğu gibi, yerçekiminin ortadan kalkması, denize daldığında hissettiğin baş dönmesi. İçmek dalmaktır. Hadi bakalım, küçük bir koy. Neden olmasın? Her zaman duruma hâkim oldum. Hâkim olmadığımda bile. Ama bunu kimsenin bilmesi gerekmiyordu. Zayıf kişi, zayıflığını göstermesinden belli olur. Zayıf olduğundan değil. Kim zayıf değil ki?

Tanrım, herkesin bildiği şeyler bunlar, personel yönetiminin, profil seminerlerinin abecesi. Ama kimseye çaktırmazsın. Dayanırsın, dayanmak güç verir. Sorumluluk üstlenebilen biriyim. Ekibim. Yönetim kurulu. Bilim kurulu. Dış fonlar. Yazdığım bilirkişi raporları. Değerlendirmeler.

Aklına estiği gibi davranması. Ama bu kez fazla ileri gitti.

İnsan nefes alamıyor burada. Çok havasız. Bundan diğerlerinin de rahatsız olması lazım. Sanki çok normalmiş gibi öylece oturuyorlar. Duman altında nasıl da birbirine benziyor yüzler. Yoksa ben mi bulanık görmeye başladım? Buna taciz derler. Neden kimse klimayı biraz açmıyor? Klimanın sesini duyamıyorum.

7
Tobias

Tobias tekerlekli kızaktan inip kızağı tankın kenarına ittirdi. Filtrelere giden basamaklardan aşağıya indi, lavaboya gidip suyu ılıyana kadar akıttı. Kollarındaki tuzlu suyu temizledi, kurulandı, askıya uzandı ve gömleğini giydi. Düğmelerini ilikledi, gömleğini pantolonunun içine soktu. Tesisine şöyle bir göz gezdirdi; filtreler, pompalar düzgün çalışıyordu, güvenlik lambaları yanıyordu. Odanın kendine özgü bir sesi, sakinleştirici bir gümbürtüsü, bir şakırtısı, müthiş bir uğultusu vardı. Sabah derin dondurucudan çıkardığı balık yemini masanın üzerindeki plastik kâseye koymuştu. Buzu çözülmüştü artık: Midye eti ve preslenmiş minik yengeç tabletlerinden

koparılmış parçalar vitaminle zenginleştirilmişti. Balıklarının çikolatası. Buzdolabından bir muz, bir elma, bir göbek marul aldı. Beyaz kesme tahtasını, bıçağını alıp kesmeye başladı. Hayvanlarını aç bırakmaktansa biraz daha sık beslemeyi tercih ediyordu. Ne zaman acıktıklarını titizlikle takip ediyordu. Özellikle de büyük balıkları, hele hele yırtıcıları fazla aç bırakmaya gelmezdi. Ne de olsa teknede denizatları vardı. Onları yaşatması bir mucizeydi aslında. Hiç olmazsa bir kısmını bir süre hayatta tutmayı başarıyordu. Resifin fazla akıntılı olmayan bir köşesinde, canlı taşlarla korunan küçük bir suyosunu bahçesi yapmıştı onlara. Bu bahçeye gözü gibi bakıyor, denizatlarını burada kendi elleriyle, cımbızla düzenli olarak besliyordu (Teleskop ayağına benzer bir konstrüksiyon icat etmişti, bununla teknenin zeminine kadar uzanabiliyordu). Hayvanlar metalin suda parladığını görünce hemen yüzüp geliyorlardı.

Denizatlarının açlıktan ölmemesine dikkat etmesi gerekiyordu. Sanki hayal âlemindeymiş gibi yüzüyorlardı, yelelerinin titreştiği sırt yüzgeçleriyle suda dimdik ilerliyor, sadece kulaklarını biraz oynatıyorlardı. Sonra yine bir yosunun sapına çiçek yaprağı gibi takılıp kalıyorlardı. Avlanmıyorlardı, aramıyorlardı. Bu onun hoşuna gidiyordu. Güzelim denizatı ağızlarını suya tutup yanlarından geçen minik canlıları içlerine çekiyorlardı. Tamam, elini suya daldırıp yem serptiğini ya da bir karides uzattığını gördükleri zaman yaklaşıyorlardı tabii. Ama o denizatı tebessümleriyle genellikle yavaş yavaş yanaşıyorlardı, ürkek ürkek, dertleri yemek değil, zarif bir selamlaşmaydı sanki. Bazen bir denizatının ta yukarıya, yanına kadar çıktığı, kuyruğunu parmaklarından birine dolayıp bir müddet sıkıca tutunduğu oluyordu.

Kirpi balığı bambaşkaydı. O da Tobias'ın elinden yemeyi seviyordu ama çekinme nedir bilmiyordu. Diğer aç balıkların hepsinden daha hızlı yukardaydı. Buna karşın cerrah balıklar aşağıdaki taşları ve mercan kayalıklarını hiç bıkmadan usanmadan tarıyorlardı. Sürü halinde otlanıyorlardı. Resifinin inekleriydi cerrah balıklar.

Minik minik doğradığı eti, bıçağın keskin tarafıyla, yem kabına aktardı ve tekrar yukarıya, teknenin tepesine çıktı. Yemi suya serpiştirdi ve balıkların yavaş yavaş dibe yuvarlanan et parçalarına ağızla-

rını açıp kapayarak yaklaşmasını seyretti. Kirpi balığı yukarı çıkıp talepkâr ağzını açtı. Hadi öyle olsun, diye düşündü Tobias ve ona minik bir parça muz verdi. Sonra tekne boyunca yürüyerek denizatlarının suyosunu çayırına gitti ve yemlerini suya bıraktı. Daha sonra onları bir de cımbızla besleyecekti.

Bugün salata günüydü. Haftada bir kez teknenin içine bir göbek marul sallandırıyordu. Marulun kökünü bir telle bağlıyor, dibe batmaması için bir de mantar şamandıra koyuyordu ve marul yeşil bir çiçek güneşi gibi suda yüzüyor, etrafında derhal bir balık yıldızı dönüyordu.

Şimdi denizatları rahat rahat beslenirler hiç olmazsa, diye düşündü. Denizatı yetiştirdiğini kimseye anlatmamıştı. Zaten kime anlatacaktı? Havaalanındaki amirlerine mi? Onlar akvaryumdaki hayvanlarla ilgilenmiyordu ki. Tobias'ın kadrosu, halkla ilişkiler bölümündeydi. Hayvan bakıcısıydı ama Flight Connection Centre'daki atmosferin kalitesine de katkıda bulunuyordu. Ne de olsa havaalanının çok da iyi bir şöhreti yoktu. Çok büyüktü, aşırı bir yoğunluk vardı. Güvenlik sorunu giderek büyüyordu. Burada bagajların kaybolduğu da artık bilinen bir şeydi. Tobias, havaalanı broşüründe artık ona da yer vermelerine bir türlü alışamıyordu: Akvaryumumuzdaki sualtı dünyasının tadını çıkarın. Derinliklerdeki gizemlerle tanışın. Böyle saçmalıklar işte. Ama ne yapabilirdi ki? Gerektiğinde emre amade olmaya mecburdu. Eskiden sadece akvaristti, şimdi bir de animatör olmuştu.

Hayvanların ve akvaryumun bakımı konusunda karışanı görüşeni yoktu hiç olmazsa. Bir şey ters gitmediği, fazla balık ölmediği, yosun üremediği ve balıklar göze hitap eden bir ortamda yüzdüğü, yemlerini yedikleri ve göz alıcı bir güzellik sergiledikleri sürece onu rahat bırakıyorlardı. İnsanlar evlerindeki balıkları ona getirdiklerinde, balıkları bir karantina teknesine koyuyor, bir süre sonra da onları akvaryuma alıp alamayacağına karar veriyordu. Gümrük memurları da çok memnundu ondan. Plastik poşetlerle önlerine getirilen balıkların hangilerinin ülkeye sokulmasının yasal olduğuna başka nasıl karar vereceklerdi? Bu gibi durumlarda onlara yardımcı oluyor, yasal pro-

sedüre uygun nakledilmeyen balıkları akvaryumuna koyuyordu. Eğer isterse. Kendinden sonraki ikinci adres hayvanat bahçesiydi. Denizlerine dönüş yolculuğundan sağ çıkamazdı balıklar.

Bir zaman sonra da denizatı yetiştirmeye başlamıştı. Onların o kırılgan, yüzme mi yoksa uyku mu olduğu bile her zaman anlaşılmayan varoluş biçimlerini seviyordu. Denizatı yetiştirmek kitaplarda yazdığı kadar kolay değildi ama korktuğu kadar zor da değildi. Sadece çok vakit alıyordu. Minikler için plankton lazımdı ama planktonun da üretilmesi gerekiyordu; bol miktarda plankton stoklamak için en iyi yöntem bu işi birkaç tankta birden yapmaktı. Ayrıca birkaç tane küçük akvaryum lazımdı. Babanın doğum yapacağı akvaryumun devridaim pompası çok hafif ayarda tutulacak, doğum esnasında filtreler ve köpük gidericiler kapatılacaktı. Çünkü babanın karnından dışarıya saldığı yavru sürüsü ilk başta sadece hassas bir bulut, mini minnacık ama tümüyle gelişmiş denizatlarından oluşan sarsak bir nefesti. Doğumu defalarca seyretmesine rağmen, hâlâ şaşkınlıkla bakakalıyordu. Dans eden böyle bir sisten daha hassas bir şey düşünemiyordu. Doğumdan sonra minik tayları bir bardak yardımıyla sudan dikkatle çıkarıyor, planktonların süzüldüğü bir yenidoğan küvetine koyuyordu; bazılarını da zıplayan ve yüzen planktonlarla dolu bir küvete bırakıyor, iyi beslenmelerini ümit ediyordu. Sütümsü dışkıdan anlıyordu yavruların sindirdiğini.

Hayvanlar birbirinden çok farklı gelişiyordu. Bazıları hemen beslenmeye başlıyor, büyüyüp serpiliyor, çok geçmeden artemia da yiyorlardı (o zaman dışkıları kırmızımsı oluyordu), bazılarında ise hiçbir gelişme kaydedilmiyordu. Artemia yiyip de iyi gelişenleri hemen diğerlerinden ayırıyor, aşağı yukarı dört haftalık olduklarında yetiştirme tankına alıyordu. Yine burada da canlı taşlardan kaçınıyordu; çünkü taşların oyuklarında, minicik denizatlarını yemekten hoşlanan bir yengeç yaşıyor olabilirdi. Tobias'ın bu aşamada bile hâlâ sabırlı ve dikkatli olması gerekiyordu. İnatçılık edip sadece canlı yem yiyen denizatları olabiliyordu. O zaman Tobias cımbızın ucundaki minik karidesi suya daldırıyor, minik deniz tayının sanki oradan tesadüfen geçiyormuş gibi salına salına gelmesini, küçücük

ağzını uzatıp şeffaf hayvancığı içine çekmesini bekliyordu. Denizatları yerken ağızlarını şapırdatırdı.

Bazılarının havaalanı resifinde ani bir gelişme gösterip kuru ya da donmuş yemi bile kabul etmeleri şaşırtıcıydı. Aksi durumlarda, ki adaylar beliydi zaten, mızmızların da yeterince beslenmesine dikkat etmek zorundaydı.

Ellerini kuruladı. Daha sonra, diye düşündü yine, bir de cımbızla beslerim. Denizatı yetiştirmek kolay bir iş olmadığı için ilgisini çekiyordu belki de. Başarılı olduğunda, yeni doğmuş bir denizatı sürüsünü, denizlerin ona, balıkların çobanına, verdiği nazik bir armağan gibi görüyordu.

Yetiştirme tankındaki bir denizatı erkeği yine hamileydi. Bir yıldan beri akvaryumundaydı; bu süre içinde üç kez baba olmuş, yaklaşık 150 denizatı doğurmuştu. Elbette bunların çok azı hayatta kalmıştı ama doğada da bundan farklı değildi. Sonunda onları büyük tanka aldığında ya balıklara yem oluyorlar ya yeterince beslenmiyorlar ya da tutunmak istedikleri bir mercandan bir daha kurtulamıyorlardı. Tobias'ın bilmediği bir nedenle de ölebiliyorlardı. Bu da olabiliyordu. Aslında hep bir şeyler oluyordu. Sudan sürekli ölü denizatı çıkarıyordu. Ve yenilerini yetiştirmeye devam ediyordu. Ama iyi bir denizatı babasının doğumdan sonra öldüğüne de sık sık rastlanıyordu. Zira göğsündeki kuluçka kesesini her zaman tamamen boşaltmadığından kesede kalan yavrular ölüyor ve babanın üstesinden gelemediği iltihaplanmalar oluyordu. Zahmetli gebelik dönemini denizatlarında babalar üstlendiğinden, diye düşünüyordu Tobias, dişilerin (ki onların işi kolaydı, erkeğin karın kesesine bir kez yumurtalarını bıraktılar mı tamamdı) erkeklere delice kur yapmaları beklenirdi. Ama öyle değildi. Dişiler gayet soğukkanlıydı ve çiftler sanki kendiliğinden birbirini buluyordu.

Dans ediyorlardı. Daha doğrusu, denizatı erkeği ile denizatı dişisi kuyruklarının ucunu birbirine takarak bir denizatı V'si oluşturuyor ve resif boyunca birlikte salınıyorlardı. Eğer akıllılarsa, bu işi kendi

köşelerinde yapıyorlardı. (Tobias her şeyi kendi köşelerinde –Caulerpa yosunu, az akıntı– kalmaları için hazırlamıştı. Eğer buna uymuyorlarsa, o ne yapsındı!)

Okyanus resiflerinde bu hayvanların tekeşli olduğunu, birbirlerine ömür boyu sadık kaldıklarını okumuştu. Akvaryumda böyle bir şey söz konusu değildi. İnsanların tanklarında hemen de yozlaşıyor, denizatlarına özgü sosyal algılarını yitiriyorlardı. Tamam, giderek birbirinin rengini alacak kadar uzun süre birlikte olan çiftler burada da vardı tabii. Somon pembesi bir erkeğin, sırf dişisine duyduğu sempatiden ötürü onun gibi mavi noktalar çıkardığı oluyordu. Ama en nihayetinde baba hamile kalıyordu, yumurtaların hangi anneden geldiğinden asla emin olunamazdı.

Tobias boş tablayı sudan geçirdi, tekrar ellerini yıkadı. Güvenlik şalterlerindeki lambalar yanıyordu. Camların iç kısmını iki günden beri temizlememişti. Mıknatıslara bakındı. Duvarda asılı çelik yünü rulosundan bir parça koparıp musluğun yanında bulduğu yüzer mıknatısın etrafına sardı. Sonra tekrar tankın tepesine çıktı, çelik yünü sardığı mıknatısı suya bıraktı ve ittirip ön cama yolladı. Basamaklardan aşağı indi, havı dökülmüş keçeyle kaplı diğer mıknatısı ve alüminyum iskeleyi aldı. Beyaz kapıyı açtı.

8
Elis

Tanrı'nın eli kayboldu, diye düşündü. Balıklar da göbek marul kemiriyor şimdi. Neyse canım. Önemli değildi artık.

Hafifçe doğruldu. Sayamayacağı kadar çok balık vardı. Mavi cam tanka, dalgalanan anemonlara, mercanlara baktı. Bunların hepsi akıntıya dayanıklı olmalıydı. Mavi, diye düşündü. Bu renksiz salonda bu kadar mavi nereden geliyordu? Ayağa kalktı ve daha yakından bakmak için cama yaklaştı. Öne doğru eğilip başını akvaryumun göğüne kaldırdı. Gözleri kamaştı. Evet, muhtemelen yukarda bir dizi mavi ışık vardı. Yapay bir havaalanı okyanusu mavisi. Yerine döndü.

Balıklar marulun etrafında kemirgen bir yıldız sürüsü gibiydi. Balıkların yeşil bir sofrada yemek yediğini daha önce gördüm mü hiç? diye düşündü. Benim bildiğim, bunun tersi olur.

İstiridyeler aklına geldi, bir ürperme hissetti. Mantosunu giymeyi düşündü. Ama içerisi sıcaktı aslında. Belki de acıkmıştı, belki de daha çok su içmeliydi. Seyahatlerde susuz kalmak işten bile değildi. O zamanlar Afrika'da, Benin'de, su içmeyi unuttuğu için aniden düşüp bayılmıştı. Hiç profesyonelce değildi, utanç vericiydi. Ama hava aşırı nemli olunca susadığınızı hissetmiyordunuz. Bir taksiye el etmişti. Öğle vaktiydi, Cotonou'dan Porto Novo'ya giden karayolunda durup beklerken sabırsız davranmak istememiş, bir sonraki taksi nasılsa durur diye düşünmüştü. Ama bir davranış kodunu anlamamış, bir şeyi yanlış yapıyor olsa gerekti. Belki de doğru yerde durmuyordu. Ama başkaları da orada durup el edince taksiler onların önünde duruyordu. En katı ritüeller, ritüel olduğu belli olmayanlardı. Sonra kendine gelip gözlerini açtığında, bembeyaz dişler görmüştü, kocaman beyaz dişler; koca dişli bu canavarın yumuşacık elleri vardı. Bu eller ensesini kavrayıp ağzına bir pet şişe dayamıştı. Suyu içmişti. Giderek gençleşen ve kadınsı hatlara bürünen koca dişli canavar aniden taşkın bir kahkaha atmış, dişleri, dolgun kırmızı dudakların ardında tıkırdayan küçük, beyaz, mercimeklere dönüşmüştü.

O zamanki gece pazarı, savanın üstündeki parlak ay, küçücük satış tezgâhlarının alev alev uzayıp giden ışık denizi (tezgâhlarda birkaç Chili biberi, suyla çalkalanmış teneke kutular, kınnaplar, özenle üst üste dizilmiş karton parçaları). Her tezgâh uyduruk bir gaz lambasıyla (ne idüğü belirsiz bir şeyin içinde yüzen bir fitil) aydınlatılmıştı. Işık, çöp de olabilecek her şeyi, Avrupalıların gözünde çöpten başka bir şey olmayan her şeyi pırıltılı ürünlere dönüştürmüştü. Satacak hiçbir şeyi olmayanları bile satıcı konumuna yükseltmişti. O gece herkes bir satıcıydı, oyuna katılıyor, kendine bir hayat hikâyesi uyduruyordu. Kalabalık aileler bir parça sarımsağın etrafına çöreklenmiş, sarımsak dişleri inciler, değerli taşlar gibi, mesaj gibi yan yana dizilmişti.

Kol saatine baktı ama rakamlar ona hiçbir şey ifade etmedi.

Afrikalı taksicilerin kibarlığı. Rica ettiğinizde sizinle birlikte yollara koyulur, onlar olmadan asla bulamayacağınız ülkelerini gösterirlerdi. Elis taksicilere hep ortalama günlük kazançlarını sormuş ve bunun iki katını ödemişti. İnsanı utandıracak kadar küçük bir para. O dönemin Benin'i herhalde geçmişte kalmıştı. Bir zamanlar Fransızların Batı Afrika'daki yazı masası. Talancı çocuk çetelerini okuyordu şimdi gazetelerde, sabahları sokaklarda bulunan genç ölüleri.

Havaalanı saatlerine bakındı, saatini uçaktaki duyuruya göre ayarlayıp ayarlamadığını hatırlamıyordu. Ama ne gariptir ki hiç umurunda değildi.

Başka bir bağlantı uçuşu olmadığını söylemişlerdi, transit yolcu salonunda uzun bir süre daha beklemesi gerekecekti. Yazı işlerinin seyahat acentası her şeyi ayarlamıştı. Kolayca yer değiştirecekti. Tek yapması gereken, doğru günde, doğru saatte, doğru havaalanında olmaktı.

Kunming'de mesela, diye düşündü, lanet olası birkaç dakika yüzünden bunu başaramamıştım. Ayağa kalkıp yine akvaryumun önüne gitti. Ellerini camın üstüne yan yana koydu. Şimdi ben iki denizyıldızıyım, diye düşündü. Sonuçta, hayatta bir kez olsun iki denizyıldızı da olabilirdi insan. Parmaklarını açtı ve vantuzları olsa ne hissedeceğini düşündü. Camlar soğuktu. Yine tuz kokusu alır gibi oldu. Ama tuz kokmadığını biliyordu. Parmaklarını sırayla kaldırıp tekrar camın üstüne koydu. Dın, dın, dın. Piyano çalan bir denizyıldızıydı şimdi. Bir Chopin noktürnü, küçük bir havaalanı denizi için gece müziği. Tüm parmaklarını kaldırıp hepsini birden cama bastırdı. Dııın. Mavi bir balık kararlılıkla cama yaklaşınca korkup ellerini çekti. Hayvanın yiyecek bir şey varmış gibi camı taradığını gördü. Marulun var ya, diye fısıldadı.

Hong Kong, Kunming. Ne kadar narin bir uçaktı; yüz temizliği için uçakta keskin nane kokulu bezler dağıtmışlardı. Nemli ve sıcaktı bezler, hiç beklenmedik bir şefkatti.

Sonra aşağıda, daha önce hiç görmediği bir manzara başlamıştı, yemyeşil, kıpkırmızı setler, tarlalar, bilmediği mahsullerin labirentle-

ri. Uçak orta irtifada uçuyordu, ayrıntıların tam görülebilmesi için fazla yüksekteydi ama gözü bir şeyleri seçmeye zorlamak için yeterince alçaktı. Sonra uçak sallanmaya başlamıştı.

Uçak düşüyordu. Koltukların tepesindeki küçük sinyal lambaları yanıp sönmeye başlamış, emniyet kemerlerinin klik sesi sıralarda yankılanmıştı. Uçak toparlanmış, sonra tekrar düşmeye başlamıştı, içinde minnacık insanların oturduğu küçük bir topaç gibiydi.

Belki de öleceğim, diye düşünmüştü. Sonra da, evet, diye düşünmüştü, neden olmasın. Ama çok yorgundu, ani bir dehşete kapılamayacak kadar yorgun.

İyi bir ölüm hakkında sık sık kafa yorardı. Çocuklar, derlerdi, daha kolay ölür; çünkü onlar henüz hayata çok bağlı değildir. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyordu.

İyi bir ölümün kabullenmekle, eksik ve mükemmel, güzel ve fani, özel ama küçük çeşitlemelerle milyarlarca örneği bulunan bu bedenin, yer ve denizin büyük hazım sürecine tekrar teslim olmasını usulca kabullenmekle bir ilgisi olsa gerekti.

Yazı işlerinde arada bir görüştüğü –birlikte iş seyahatine de çıkmışlardı– deneyimli bir fotoğrafçı, ölümden değil ama belki ölmekten korktuğunu söylemişti. Arkadya'daydılar, Yunanistan'da; bir seyahat dergisine bir köy tanıtım yazısı için. Civardaki tek otelin şöminesinin önüne kurulmuşlardı; rutubetli, berbat bir yerdi, ekim ayıydı, soğuktu; cin içmişler, çorapları şöminenin etrafında kururken çıplak ayaklarını ateşe uzatmışlardı. Fotoğrafçı bir kahkaha atmıştı. O anda Elis'i ikna eden, bu kahkaha olmuştu.

Bir keresinde fotoğrafçı, dişi bir filin, sürüsünün tüm ritüelleri eşliğinde öldüğünü görmüştü. Bu dişi fil, sürünün anasıymış. Zar zor ayakta duruyormuş. Diğer filler onun yanına gelmiş, iyice yaklaşıp etrafında bir daire oluşturmuşlar ve ayakta durması için ona yaslanmışlar. Sürünün erkeği de gelmiş. Dişi file şefkatle sürtünmüş. Ama sürünün anası yavaşça, çok yavaşça yere çökmüş, sonra başı otların üstüne düşmüş. Gözlerini açık tutuyormuş. Erkek fil dişlerini başının altına yerleştirip onu kaldırmaya çalışmış. Ama ne kadar çabalasa da bunu başaramamış. Ana filin vücudu çok ağırmış. Diğerleri de dene-

miş dişi fili ayağa kaldırmayı. Onlar da başaramamış. Sonra erkek fil dişi filin üstüne çıkıp onunla çiftleşmiş. Yaşasın diye. Artık tek çare buymuş gibi. Dişi fil ölene kadar ona bu şekilde eşlik etmiş. Sonra üstünden inmiş. Ve inlemeye başlamış. Sürü de uzun trompet sesleri çıkararak acıyla inliyormuş. Fillerin ölü analarıyla vedalaşması saatlerce sürmüş. Ana filin derisinin rengi açılmış. Ve erkek fil, ana fili hâlâ hayata döndürebilirmiş gibi, onunla iki kez daha çiftleşmiş.

Uçak düşmemiş, piste inmişti. Elis uçaktan inip pasaport kontrolü için kuyruğa girmişti. Uçakta verdikleri kâğıtları göstermişti. Duvarlarda hiç anlamadığı harfler vardı. Kuyrukta ilerlemiş, sonra kapıda bekleyen insanların arasından geçmişti. Çoğunun elinde, üstünde Çince karakterler olan levhalar vardı. Latin harfleriyle yazılmış bir iki isim de görmüştü. Kendi ismini, çevirmenini aramıştı. Birbirlerini tanımıyorlardı, yazı işleri bu havaalanında buluşacaklarını söylemiş, Hong Kong uçağından ne zaman ineceğini çevirmene bildirmişti. Ama Elis ne kadar bakındıysa da, adının yazdığı bir levha görememişti. Kalabalık birdenbire dağılmış, küçük gruplar halinde ya da tek başına seyahat eden yolcular kararlı adımlarla yürüyüp gitmişti. Herkes aradığını bulmuşa benziyordu ve son kalanlar da eski püskü döner kapılardan çıkıp gözden kaybolmuşlardı.

Fuayede tek başına kalmıştı. Kalkacak uçaklara giden yeni yolcular gelmişti. Her yöne dönüp bakmıştı. Her yerde okuyamadığı yazılar vardı. Saat yoktu.

Bir an, belki de günde yanıldım, diye düşünmüştü. Ya da yanlış havaalanına indim. Belki de uçaktan inmemem gerekiyordu, belki de sadece aktarma yapılmıştı. Etrafında yabancı bir dilin seslerini duyuyordu. Kulağa oyuncak sesi gibi geliyor, diye düşünmüştü, başına buyruk, kötü kalpli bir oyuncak sesi gibi. Ayakta dikiliyordu. Yanında birkaç Hong Kong doları vardı ama burada geçerli dövizden yoktu. Her yerde yazı karakterleri olsa da hepsinin mesajı aynıydı: Sen bizi anlamıyorsun. Orada öylece dikilirken kafasında hep aynı sorular dönüyordu. Doğru yer miydi? Doğru zaman mıydı? Doğru gün müydü? Her şeyden önce yer doğru muydu! Doğru gün müydü? Birdenbire çırılçıplak hissetmişti kendini. Kimsenin onu görmemesini ümit etmiş-

ti. Yer yarılsa da yerin içine girsem, diye düşünmüştü. Belki beş, belki de on dakikadan beri dikiliyordu orada. Beş dakika ne kadardı, on dakika ne kadar? Kunming havaalanının fuayesinde duruyordu; eğer doğruysa! Varoluşun dışında, boşlukta duruyordu. Duvarda öfkeli bir yazının buyruğunu görüyor, sadist bir dilin nakaratını duyuyordu.

Sonra hasır şapka tutan bir el görmüştü. Hasır şapkanın ince mavi kurdelesi uçuşuyordu. Kareli bir etek, eteğin desenine hiç uymayan çizgili bir bluz. Kalın gözlüklerin ardında sert ifadeli gözler. Arkada toplanmış siyah saçlar.

Sandaletli ayaklarda kısa beyaz çoraplar.

Döner kapı durmuştu.

Kadın doğruca ona doğru gelmiş, adını söylemişti.

Yolcular camın önünden geçip gidiyorlardı. Bazıları durup bakıyordu. Resifin kayalarının arkasında kalmamışlarsa, akvaryumun diğer tarafındakilerin yüzleri de seçilebiliyordu. İstesem burada çok ilginç fotoğraflar çekebilirim, diye düşündü. Ama yorgunum. Camın önünde durup balıkları çekiyormuş gibi yapabilirdi; bu inandırıcı olurdu. Fotoğraf makinesini akvaryumun arkasındaki yüzlere ayarlardı. Kimse farkına varmazdı. Balıkların siperinde görünmez olmak bir fotoğrafçı için ideal bir durumdu. Bu akvaryum bir görünmezlik peleriniydi. Ama görünmezlik pelerinine ihtiyacı yoktu, gözünü dört açmak istemiyordu artık. Oysa, harika, hatta belki de eşsiz bir temaydı. O anda, bakma tiksintisi sözcüğü geldi aklına. Böyle bir sözcük yoktu. İyi bir sözcük olduğunu düşündü. Daha ziyade ince işçilik tiksintisi miydi yoksa?

Birdenbire yine çevirmenin mutfağındaydı. Tıka basa dolu plastik poşetlerin istiflendiği bir beton balkona bakan açık renkli formika mutfak. Masada İsviçreli iki sinoloji öğrencisi ile burada uzun yıllardan beri bir limonata şirketi için çalışan zengin bir Hollandalı kadın da vardı. Bir de çevirmenin kocası. Çevirmenin kocası karşısında oturuyordu. Yemekte çorba vardı, açık renk kâselerde çorba. Masadakiler Çince konuşuyordu, arada sırada da Almanca, İngilizce, Fele-

menkçe. Sadece adamla Elis bir şey söylemiyorlardı. Neden hiç konuşmadım, diye düşündü. Çünkü yorgundum; çünkü orada öylece oturmak istiyordum. Sadece oturmak. Çünkü bir görünmezlik pelerinim olsun istiyordum. Sonra adama bakınca, adamın devamlı ona baktığını fark etmişti. Adam gözlerini ondan ayırmıyordu. Elis beyaz porselen kaşıkla çorbayı, siyah yosun iplikli, pembe yengeçli, gri mantarlı, jöle gibi koyu, şeffaf sıvıyı karıştırıyor. Başını kaldırıp adama bakıyor. Çok ince, düz dudaklar.

O anda adamın gözlerinden anlamıştı.

Diğerleri konuşup gülüşüyorlardı; İsviçreli sinologlar Çince zor cümleler kurmaya çalışıyor, heceleri şarkı gibi söylüyorlar, çevirmen de başını sallayıp gülerek onları cesaretlendiriyordu

Adam yerinde dimdik oturuyordu. Bir elinde kaşık vardı. Sonra ona sadece bakmakla kalmamış, içine düşmüştü, büyüyen gözleriyle içine düşmüştü. Olamaz böyle bir şey, diye düşünmüştü Elis, burada, bu masada, karısının, bütün o yabancı Avrupalı kadınların yanında. Misafirdi onlar.

Hollandalı kadın, sinoloji öğrencilerini başka dil hünerleri de sergilemeleri için İngilizce emir kipleriyle kışkırtıyor, herkes gülüyordu.

Sadece çevirmenin kocası ona bakıyordu. Elis bakışlarını yine önündeki kâseye, koyu renk mantarlı, karides ve yosunlu pembe sıvıya dikmişti. Yosun yeşili hızlanana kadar karıştırmıştı çorbayı. Adama bakmak istemiyordu ama doğru olup olmadığını anlamak için bakmak zorundaydı. Ve baktığında, kendi bakışını yutan kapkara gözler görmüştü.

Elis birkaç adım ötedeki plastik sıralara dönmüş, kendini tekrar koltuğuna bırakmıştı. Adam mastürbasyon yapıyordu. Masada gözünün içine baka baka mastürbasyon yapmıştı. Adam hem küstah hem üzgündü. Yorgunum, diye düşündü Elis, biraz uyusam iyi olur.

Akvaryumun önünden geçen insanların ardı arkası kesilmiyordu. Balıkların arkasında biraz daha seyrek bir yolcu akışı vardı. Güzel burası, diye düşündü, burada bana bir şey olmaz, olamaz. Az sonra yola devam edeceğim, o zamana kadar herhangi bir şey yapmam gerekmiyor. Kimse benden bir şey beklemiyor. Gözkapaklarının

ağırlaştığını hissediyordu ki yeniden onun kokusunu duydu. Ve uyandı.

Nerede bir havaalanı varsa, o da oradaydı. Şu berbat *dutyfree* kokusu. Omzunu geriye attı. Artık geçmişte kaldı, diye düşündü. Vahim bir durum yok. Bir ara yaşanıp biten bu hikâyenin iyi tarafı, ortada vahim bir durumun olmamasıydı. Evet, itiraf ediyordu ki çok hoş biriydi. Ama artık öyle hissetmiyordu. Ayrıca, giysi giydirme oyunlarındaki bebekleri andıran bir tarafı da vardı. Pilot aşkı. Gözlerini iyice açıp balıklara baktı. Sarsılmaz zarafetleriyle oraya buraya yüzüp duruyorlar, sağı solu kokluyor, maruldan minik parçalar koparıyorlar; güzel görünüyorlar hem uzak hem yakın; hem yakın hem uzaklar. Ve de dokunulmaz.

Hayır pilotu sevmiyordu. O yüzden yürümemişti. Ama yine de –kendine bunu itiraf edebiliyordu– biraz daha onunla olmak isterdi. Uçuş lisansında hasret yazsa da onun yörüngesinde biraz daha kalmak.

Hayır, üzgün değilim, diye düşündü. Sadece yorgunum. Üstündeki ağırlığı ufak bir oksijen takviyesiyle atabilirmiş gibi esnedi.

Tam ağzını açmış esnerken bir adamın bakışını fark etti. Adam camın orada duruyordu. Elis irkilip eliyle ağzını kapattı. Adam hemen gözlerini kaçırdı. Elinde küçük bir akvaryum merdiveni vardı; akvaryumun etrafından dolanarak tankın kafelere, mağazalara bakan tarafına geçti. Elis adamın arkasından baktı.

Sonra sırt çantasına eğildi. E-postalarımı okuyabilirim, diye düşündü. Ama bir anda bu düşünceden iğrendi. Dizüstü bilgisayarına dokunmak bile istemiyordu. Onun homurtusunu, biplemesini, çok bilmiş sesini duymak istemiyordu. Kimin nereden ne yazdığı onu ilgilendirmiyordu. Yeni iş siparişlerine cevap yetiştirmeye hiç hali yoktu. Önündeki birkaç ay doluydu ve hâlâ hiçbir yere varabilmiş değildi.

Günlerdir cep telefonsuz yaşıyordu. Cep telefonunu Kunming'deki pazarda kaybetmişti. Bunu neden hemen fark etmediğini anlamıyordu doğrusu. Mantosunun cebinden, çörek tezgâhının

önündeki ıslak kuma düşmüş olmalıydı. Dumanı tüten, sıcacık çöreklerle dolu küçük camekânın buharlanmış camlarından sular süzülüyordu. Cüzdanını sırt çantasında hemen bulamayınca, mantosunu dikkatsizce, hatta alelacele katlanır sandalyelerden birinin üzerine bırakmış olmalıydı. Cep telefonunun yokluğunu çok geç fark etmişti ve ne gariptir ki pek de tedirgin olmamıştı çünkü aklı başka yerdeydi. Çin öyle büyüktü ki.

Belki de yolculuk onu biraz lakaytlaştırmıştı, bazen oluyordu; aşırı stresten kaynaklanan gayet normal bir durumdu. Daha ilk gece Zürihli kızlarla birlikte gittiği gösteride şarkı söyleyen hadım yüzünden kafası karışmıştı belki de.

Gösteri, ailelerin ve arkadaş gruplarının yemek yemek için buluştuğu bir eğlence salonundaydı. Azınlık gruplarının, daha doğrusu, etnik azınlıkların kılığına girmiş dans grupları gösteri yapıyordu. Seyyar satıcılar çocukların oynaması için noktalı solucan, pembeye ve maviye boyanmış, hâlâ doğru dürüst yürüyemeyen yeni doğmuş civciv satıyorlardı. Bir çay töreni ustası sıralar arasında dolaşıyor, çaydanlığının incecik ağzıyla nişan aldığı zarif fincanlara bir metre yukarıdan çay dolduruyordu. Eğlence programının doruğunda hadım şarkı söylemeye başladı. Zürihli kızların söylediğine göre, insanlar buraya yemek yemek ya da gayet saygıdeğer diğer göstericileri izlemek için değil, hadım için geliyorlardı. Çünkü hadım bir külttü.

Sonunda hadım çekingen ve mütevazı bir edayla sahneye çıkmıştı. Beyazlar giymişti, şişmancaydı. İzleyicilerin önünde ciddiyetle eğilmişti. Sadece bir eğlenceden ibaret olduğunu bildiğini belli ediyordu. Sonra da o baygın aşk şarkılarını söylemeye başladı; şarkıları tamamen benimseyen, hatta savunan ve sırf bu yüzden onların gerçekliğinden ve kifayetsizliğinden dert yanan biri gibi söylüyordu. Güzelliği bilen çirkin bir insanın hüznüyle ağır ağır sallanıyordu. Elis tütsüler ve krokanlı fındıklar arasında, yasemin çayı ve Tsingtao birası kokularının birbirine karıştığı tatlı-ekşi domuz eti aromasında, bu yabancı insanı bir kardeş gibi anladığını düşünmüştü (Erkek kardeşi yoktu. Kız kardeşi de yoktu). Birdenbire şişman hadımın omzunda ağlama isteği duymuştu. Ama her şarkıdan sonra etrafına hayranları-

nın toplandığını, çiçeklerle, şekerlemelerle ona hürmetlerini sunduklarını görünce, bir yabancı olarak onun o yumuşak bağrında gözyaşı dökme şansına sahip olamayacağını anlamıştı. Her halükârda, hadım yüzünden cep telefonu aklından çıkmış, hatta SIM kartını erişime kapatması gerektiğini ancak ertesi akşam akıl edebilmişti (Belki biraz inat da vardı işin içinde, belki de cep telefonunu umursamak istemiyordu. Saçma da olsa, kendince hadıma saygısını böyle sunmuştu). Bir ara telefon kulübesine gitmiş, telefon şirketiyle sokağın gürültüsünü bastırmaya çalışarak bağıra bağıra konuşmuştu. Ama yeni bir cep telefonu satın almamıştı.

Havaalanındaki zamanı yeni bir cep telefonu satın almak için kullanabilirim aslında, diye düşündü. Ama bu düşünce ona ürkütücü derecede saçma geldi.

Kunming ne tuhaf bir şehirdi. Zaten sırf yolunun üstünde olduğu için gitmişti oraya; güneye inmeden önce, çevirmen bundan sonraki komplike yolculuğu organize edene kadar kendine iki üç boş gün kalıyordu. Sürekli yağmur yağmıştı, sıcak, ince bir yağmur, neredeyse sırf nemden ibaret yağmur sicimleri. Her yer su içindeydi. Ama birdenbire güneş çıkmış, caddeyi parlak bir su birikintisine, göllerle kaplı bir ovaya çevirmişti; kahverengi su birikintileri birbiri ardına uzanıyor, aralardaki düz adalarda çamurlu toprak görünüyordu. Bu çamurun içinden ancak bisikletle geçilebiliyordu.

Cadde boyunca sıralanan apartmanlar hafif malzemelerle inşa edilmiş yapılardı, kırık camların bazıları şeffaf folyoyla kapatılmıştı; perdeler dışarı uçuşuyor, pencerelerden, iki, bazen de üç katlı metal ranzalar görülüyordu; şiltelerin üzerinde ince, uzun gençler yatıyordu. Sonra rüzgâr çıkmış, rüzgârla birlikte Mozart başlamıştı. Gerçekten Mozart'tı. Perdeler kabarıyor, kötü yapıştırılmış şeffaf folyolar rüzgârda hışırdıyor, patlıyordu.

Aşağıdaki büyük su birikintisinin kenarında uzun, esmer bacaklı bir kız duruyordu. Kısa etek, spor ayakkabılar. Bisikletli bir adam yoldan geçerken –adam pedal çevirdikçe dizine kadar suya batıyordu– kız ona el sallamış, yanına hemen bir arkadaşı daha gelmişti, sonra bir tane daha. Kızlar hep birlikte el sallayıp gülüşüyor, karşıya

geçmek istediklerini gösteriyorlardı. Adam durmuş, suda bata çıka yürüyerek bisikleti kenara kadar itmiş, arkada bagaj yeri olmadığı için kızı gidona oturtmuş ve su birikintisinden karşıya geçirmişti. Bir iki adam daha durmuş, diğer kızları da bisikletlerine oturtup karşıya taşımışlardı.

Elis bir an bu kızlardan biri olmayı dilemişti.

Şehir bisikletli kaynıyordu, her yerde bisiklet sürüleri. Tıpkı fotoğraflardaki gibi. Ama daha önce hiç sürüyle birlikte bisiklete binmemişti. İkinci gün çevirmen ona bisikletini ödünç vermiş, bende bir tane daha var, demişti (Muhtemelen yalandı). Bisikletsiz olmayacağını, şehirde başka türlü dolaşamayacağını söylemişti. Bu bisikletlerin kontra pedalı ve lambası yoktu. Geniş bulvarlardan yığınlar halinde geçiliyordu. Sağa ya da sola dönmeden epey önce o tarafa yanaşması gerektiğini öğrenmişti. Kimse eliyle işaret vermiyordu. Her bisikletli, akışkan, bölünen ve tekrar büyüyen kaygan bir vücudun minik bir puluydu sadece. Ve o da onlardan biriydi. Geceleri de binmişti bisiklete (hadımı izlediği akşam bisikletle yola çıkmakta gecikmiş, gece yarısına az kala, kapıların kapanmasından hemen önce, pansiyonun yüksek parmaklıklarına nefes nefese varmayı başarmıştı). Lambasız, kontra frensiz, işaretsiz.

O muğlak günlerde Kunming'de böyle dolaşmıştı. İsviçreli kızlarla şehri bisikletle baştan başa gezmiş, yarış yapmıştı. Bir keresinde, sıcak, rüzgârlı bir günde İsviçreli kızlar, sokağın kenarına dimdik çömelip meyve satan bir kadından taze taze soyulup tahta çöplere geçirilmiş ananas dilimleri almıştı. Bisikletlerini tek elle sürerken, suyu damlayan ananas dilimlerini ısıran, bir yandan da arkalarına dönüp gülerek kendisine bakan kızları ağır ağır takip etmişti Elis.

Pazara tek başına gitmişti. Papağanlar, beolar, kakadular ve heyecanla zıplayan ötücü kuşlarla dolu kafeslerin sıralandığı halin daracık koridorlarını dolduran kalabalıkta zorlukla ilerlerken, kuş satıcılarını seyretmişti; adamlar kuşları el çantası gibi taşıdıkları zarif kafeslere koymuşlardı. Sebze pazarında saman gibi üst üste yığılmış maydanozlar, yeşil soğanlar, görünüşe göre yenebilen, koyu yeşil yaprak-

larla dolu sepetler, dikenli hıyar tezgâhları –tadı acı olan her şey sağlıklıdır– ve yabani dereotu kasaları arasında, bile isteye kaybolmuştu.

Plastik leğenler, yan yana dizilmiş sürüyle plastik leğen, vıraklayan kurbağalarla dolu kullanışlı havuzlar.

Bıldırcın satan kadın bir anda çıkmıştı karşısına. Elis onu görmek, onu seyretmek istememişti. Ama hemen uzaklaşmakta geç kalmıştı; eski bir meslek riski işte. Dikkatli olması gerekiyordu ama bazen kendini unutuyordu.

Bıldırcın satıcısı sportif genç bir kadındı, ince dirseklerinden kanlı ellerine değin uzanan şeffaf kolluklar takmıştı. Elini, tıka basa kuş dolu bir koliye daldırıyor, ardından bir öldürme jimnastiği başlıyordu. Bıldırcınları çabucak hazırlıyordu. Bir kesik atıyor, hayvanın tüylü derisini küçücük vücudundan bir eldiven gibi çekip çıkarıyordu (kuşun önce boynunu kırmak için küçük bir harekette bulunma zahmetine bile girmiyordu), sonra ikinciyi, üçüncüyü, dördüncüyü, beşinciyi alıyor ve gagalar, bacaklar, bağırsaklar yere uçuyordu. Kolay, sessiz ve ritmik bir yöntemdi.

Daha arkada toprak öbekleri vardı. Kırmızı, gri, siyah yığınlar halinde toprak ve kum. Kilden bir ölçekle satılıyordu toprak. Kaba, ince, taneli, şırıl şırıl.

Geleneksel ilaçların satıldığı uzun tezgâhı gördü; ayı pençeleri, evet, boz ayı pençesi, hemen yanında genç maymunların kurutulmuş, daha koyu elleri. Bukalemunlar. Mat pırıltılı inciler, inci tozu. Kurutulmuş denizatları, kâselerde toz zencefil. İrili ufaklı kavanozlarda konservelenmiş yılanlar.

Kaligrafların sırasının başında yere oturmuş cinsiyetsiz, buruş buruş iki ihtiyar, bahçelerinin meyvesini, demetlenmiş liçi dallarını, mercan dallarıymış gibi sergiliyordu.

Demek orada kaybetmişti cep telefonunu. Telefonunu kimin bulduğu sorusu ilk o zaman aklına gelmişti. Ona gelen telefonlara kim bakmıştı? Kim, hangi buharlı aşevinde sessiz kalmış, cırtlak cırtlak kıkırdamıştı?

Akvaryumun öteki tarafında bir adam camın önünde bir şeyler yapıyordu. Camları temizliyor, bastıra bastıra siliyor gibiydi. Ama pencere silerkenki hareketlerden farklıydı. İşin içinde kuvvet de vardı sanki. Elis biraz daha dikkatle baktı. Az önce suratına esnediğim, alüminyum merdivenli tip bu, diye düşündü. Bir şeyden aşağı indiğini (kısalmıştı), yarım metre sağa kaydıktan sonra tekrar yukarı tırmandığını (yine uzamıştı) gördü. Sarı bir balık sürüsünün arkasında yüzünü seçti. Onun da kendisine baktığını, hem de onu epey bir zamandır gözlemleyen biri gibi baktığını fark edince irkildi.

9
Sigara Tiryakisi

En önemli biyokimya kürsülerinden birinin başkanıyım ben, meslektaşlarım yıpratamaz beni. Buna cesaret edemezler. Ve ben gizli gizli fraktallara kafa yoruyorum. Bunu bilmiyorlar. Kendi kendini oluşturan bu örüntülere, mecburi serbestlik ile serbest mecburiyet arasındaki bu çoğalmaya karşı kendiliğinden gelişmiş tuhaf bir yakınlık duygusu. Kendini yaratan şekillerin sonsuzluğu, kendi içinde simetrik ve öngörülemez değişkenliği. Kaos teorisinin güzelliğine kadar uzanır bu. Viski iyiymiş. Daha sık viski içmek lazım. Ama vakit mi var?

Uluslararası bir şöhret; ona ne şüphe. Bütün o idari ıvır zıvırın, raporların, eğitim planlarının, araştırmaların, derslerin –öyle ya on-

lar da vardı– yanı sıra, yıllarca ilaç sanayisinin danışmanı. Drug-Design, ilaç tasarımı. Müthiş bir alan, o kadar çok şey yapılabilir ki. Bazı maddeler yaşamak için gerekli, bazıları da savunma için. Bunu akılda tutmak lazım. İkincil metabolitler.

Kaybedecek bir şeyim yok. Üniversitedeki halefim de ayarlandı sayılır. Benim yaşımda insan sadece geniş bir ilişkiler ağına sahip değildir. Örümceğin ta kendisidir. Gerçekten iyiyse.

Pozisyonlarda ufak bir değişiklik yapılacak yani. Bu bir fırsat olabilir. İnsan kendinde yeni yeni yönler keşfediyor. Neyin nereye bağlanacağını kim bilebilir. Biyoaktif maddeler. Son dönemde de deniz hayvanları. Hiç bilinmeyen bir alan. Neler neler yapabiliyorlar. Mükemmel bir etki mekanizmasına sahip molekülleri izole ediyoruz. Müthiş bir şey. Sürekli yeni moleküllerin keşfedilmesi, boyutları tahmin bile edilemeyecek alanlar açıyor ilaç piyasasında. Canlı organizmalardan büyük randıman alındı sonuçta. Doğada oluyorsa aynısını biz de yapabiliriz. Ağrı tedavisi için, kanser tedavisi için. Okyanusun derinliklerinin konuyla ilgili olmadığını kim söylemiş. Okyanuslar psikanaliz kadar eskidir. Canlı yokmuş, ışık yokmuş, öyle mi. Aşağıda akla hayale gelmeyecek şeyler oluyor. Ama çok derinlerde. Ay'a gittik. Fakat Hadal bölgesi, okyanusun Hades'i, 6.000 metreden sonra başlıyor. Hemen hemen 11.000 metre derinliğe sadece bir kez indik. Neydi adamın adı? Hayır, Freud değil tabii ki. Üstelik de nispeten geç bir dönemde inildi; 60'larda, hayır tam olarak 1960 yılının ocak ayında. Her neyse, bir balon pilotunun oğluydu, ne tesadüf ama. Eee, baba göğe çıkınca, oğlunun da başka bir şey yapması gerekiyordu tabii. Neyse, bir batiskafla (balondan esinlenen babacığı yapmıştı aracı: Benzin dolu büyük bir balon, altında ancak iki kişinin sığacağı çelik bir küre), gerçekten de bir batiskafla Mariana Çukuru'na inmişti; tam bir gökyüzü komandosu, yok, gökyüzü değil tabii. Çok riskli bir bölge. Dünya rekoru. Hâlâ onun elinde. Muhtemelen de öyle kalacak. Bu tür derinliklere bugün ancak robot gönderiliyor. İlle de bir şey gönderilecekse. Neyse, adam aşağıda bir yassı balık, bir denizanası ve bir karides görmüştü. O derinlikte bile hayat olduğunu görmüştü. Kimse böyle bir şeyi tahmin etmiyordu.

O zaman ben de ne yapıp edip kuzenimin o eski *Life* dergisine el koydum; karşılığında benden ne istediğini hatırlamıyorum artık. Ne istiyorsa vermeye razıydım. Bu hikâyenin mutlaka bende olması gerekiyordu. Şimdi adamın adı neden aklıma gelmiyor? Derinlerde deniz tabanının dümdüz, projektör ışığında tarçın renginde olduğu yazıyordu dergide. Tarçın renginde. Neleri hatırlıyor insan.

Akciğerlerim. Şimdi gerçekten hissettim akciğerlerimi. Akciğerlerin neye benzediğini biliyorum. Çifte ağaç, telkâri gibi ince işlenmiş, son derece karmaşık, simetrik ayna görüntüsü, harikulade bir Mandelbrot kümesi. Duman içimde çatallanıyor ve hafifçe yakıyor. İyi organize edilmiş kaosum. Normalde akciğerlerini düşünmez insan. Ancak bu acıyı duyunca hisseder. Hafif, tuhaf bir kasılma, bir yanma. O kadar da kötü değil. Marie. Üstüne bir de viski. Her şey ne kadar geride kaldı. Hayır, yorgun değilim. Hatta havasızlık da azaldı gibi. Marie şimdi nerede acaba? Nereye telefon edebileceğimi bile bilmiyorum. Bilsem de aramazdım zaten. Ben aramam. Belki o arar.

Mütemadiyen böyle düşünceler. Suyosunlarının çıtırtısı. O göstermişti bana; ben ki daha o zaman bile fraktallarla meşguldüm. Kendi içinde yükselip alçalan örüntüler, kendi kendini oluşturan örüntüler, hep aynı örüntülerden oluşan örüntü yapıları. Hepsi de tek bir unsurdan. Yakınlaşan, giderek daha da yakınlaşan, yakına zumlanan uzaklık. Küçülen, büyüyen iç içe geçen düzlemler. Aynı geometrilerden oluşan bir bitki. Çıtırdatmıştı. Yosunları taşlardan ayırırken çıtırdatmıştı. Nasıl çıtırdadığını duydun mu, diye sormuştu. Duymuştum.

En derin cezirdeki o manzara. Ağustos ceziri. Dolunay günleriydi. Hadi, karşıya, İngiltere'ye yürüyelim, diye haykırmıştı; yüzü ne kadar da bronzdu, darmadağınık, yapış yapış saçları, önü açık örgü hırkası, dekoltesi; sonra suda yürüyüp gitmişti, önce dikkatli adımlarla, sonra giderek daha kaygısız, daha hızlı, hep ileriye doğru. Dur, gitme, diye seslenmiştim. Ne saçmalık. Dursana. Ama o suyun içinde yürümeye devam etmişti, ayağında spor ayakkabılarla, suyu dizlerine kadar sıçrata sıçrata. Bak, yosun toplayıcıları diye bağırmıştı rüzgâra

karşı, sonra onlara doğru sendeleyerek ilerlemişti. Ve ufukta, suya iyice eğilerek bata çıka yürürken ağır, sarı ağları peşleri sıra çeken o insanları görmüştüm.

Geri döndüğünde, tuzdan, denizden, rüzgârdan sarhoştu. Gülüyordu, upuzun uyluklarına kadar ıslanmıştı, pantolonunun cepleri kaygan yosunlarla doluydu. O ele avuca sığmayan, dallanıp budaklanan, nemli, minyatür ağaçlarla. İçim sızlamıştı, bu anlamsız mutluluk benim de içimi sızlatmıştı. Onu o ıslak haliyle göğsüme çekip öptüm. Öpüşüme karşılık verdi ama beni öpmediğini hissettim. Ben değildim öptüğü. Başka biri de değildi. Ya da herkesti. Güldüğü gibi öpüyordu, rüzgârı, denizi. Onun o yaz, orada duyduğu anlamsız özgüven.

Belki de onunla birlikte yürümeliydim? O zaman onunla birlikte yürüseydim, her şey farklı olurdu belki de. Ayakkabılarım, ayaklarım, bacaklarım ıslanmıştı zaten. Ama yapamadım. Dizlerime kadar suya batıp çıkarak yengeç mi kovalayacaktım? Yosun mu çıtırdatacaktım? O sıcakta. Neden yapamadım? Çünkü sıcağa dayanamıyordum. Çünkü gölgede kahve içip gazete okumayı tercih etmiştim. Daha sonra bileklerindeki tuzu yalamıştım. O zamanlar hâlâ öyle şeyler yapıyordum (Büyükannesi gibi o da çileği üzerine bir tutam tuz serperek yiyordu, elma dilimlerini de öyle. Büyükannesinin tuzun, tadı yoğunlaştırdığını söylediğini söylerdi hep. Ama çok az tuz katmak gerekiyordu).

Tuhaf gerçekten, insanın aklına neler geliyor. Hemen de aklından çıkıyor.

Mütemadiyen böyle düşünceler. Son nefes. Tanrım, şu küllük ne çirkin.

30 yıllık bir evliliği sahiden de bir SMS'le bitirmeyi başardı şimdi. *Short Message Service.* Öyle biriydi. Ben de bunu derhal kavrayabilen biriyim. Onu tanıyorum. Çok fevri olabiliyor. Uzun vedaya kısa mektup. Kim demiş mektup çağı sona erdi diye. SMS, sabit tarifeyle 160 karakter. Epey bir zamandan beri biliyordum zaten, yok, bilmek denemez buna. İçten içe, ha hayt, derinlerde hissediyordum. Arka planda duran, hatta pusuda bekleyen bir şüphe. Pusuda bekliyordu, şık evde, muhteşem bahçede. Bir kucak köpeği gibiydi şüphe, ayak-

larının dibinde dolanıyor, koluna, ceketine sürtünüyordu. Küçük pembe diliyle. Sonra SMS'le gösterdi parıldayan, kükürt sarısı gözlerini. Şimdi fena halde biliyorum artık.

Şuradaki kadın. Bu kadın az önce de oturuyor muydu orada? Geldiğini görmedim. Doğru dürüst sigara içmesini bile bilmiyor. Öğrenci kızlar gibi tüttürüyor. Alıştırma yapıyor. Çıkık elmacık kemikleri. İnce bir yüz. Her an yerinden fırlayacakmış gibi dimdik oturuyor, kısa eteğinin altında yılan derisi desenli bir tayt, bacakları bitişik. Her an yerinden fırlayacakmış gibi. Oturduğu yerde biraz daha öne kayarsa aşağı düşecek. Ucuz ayakkabılar. Kızım ya da torunum yaşında. Kızım ya da torunum yok. Mariana Çukuru'na dalan bir oğlum da yok. Oğlum olsaydı, onunla futbol oynamak da yeterdi bana. Kadın hiç bu tarafa bakmıyor. Önden görmek isterdim yüzünü. Kaşlarını.

Genelevler. Bu da mümkündü. Ama bana göre değildi. Bazen grupla birlikte gitmek gerekiyordu işte. Erkek erkeğe. İş arkadaşlarına, özellikle de yurtdışındakilere kabalık etmek istemiyor insan. Yoksa ibne falan olduğunu da düşünürler maazallah. Ya da paraya kıyamadığını. Ama elimden geldiğince kaçınmaya çalışmıştım. Ahlaki nedenlerle değil. Kendimi olduğumdan daha iyi göstermem için bir neden yok. Hoşlanmıyordum, o kadar. Bazen ilginç bir yüz; ama soyunmak zorunda kalmadığımda çok para veriyordum, hem de seve seve. Tenim. Kıllarım. Kimseden, demek istediğim, yabancı, genç bir kadından buna katlanmasını bekleyemezsiniz. Sonrasındaki zoraki orgazm da utancı ortadan kaldırmıyor ki. Bu işlerden anlamıyordum, hoşlanmıyordum, mecbur kaldığımda uyum sağlamayı öğrenmiştim sadece. Kabalık etmek istemiyordum. Evet, bu paralı sefilliği biliyordum. Ertesi sabah kahvaltı masasındaki kahkahalar. Portakal suyu ve jambon eşliğinde kaba espriler. Erkek ritüelleri. Çok daha beteri de vardı, kamp ateşinin arkasındaki ağaçların altında, hep birlikte mastürbasyon yapmak bununla karşılaştırılamaz bile.

Canımın istediği kadar çok sigara içemem ki ben. Artık kaldıramıyorum. Şimdi bir de öksürmeye başladım. Herhalde utanç verici bir görüntü sergiliyorumdur. Yaşlanmak utanç verici. Başka ne ola-

caktı! Haksızlık bu. Oysa örüntüler aynı, mızırdanmak, salya akıtmak, altının değişmesi. Tek fark, bizi artık kimsenin sevmemesi. Kimsenin emzirmemesi.

Kimse bana bakmıyor. Bu iyi. Ben bunu her gün yapmıyorum ya. Hayır, kontrolü hiç elden bırakmam ben, şu anda öyle bir halim olmasa da. Neyse, umurumda değil. Bu oda bir şaka, hem de berbat bir şaka. Hep böyle başlar. Önce sigara içenler, sonra hırıltılı nefes alanlar. Toplumdan dışlanıyoruz. Huzurevine falan gitmem ben. Beni bir yaşlılar kampına kapatmalarına izin vermem. Villa Akşam Huzuru. Daha neler! Onurlu bir hayatı onurlu bir biçimde bitireceğim. Başarılı bir varoluşu başarıyla sona erdireceğim. Ama nasıl? Şeytan ayrıntıda gizlidir.

Birlikte olsak her şey daha kolay olurdu.

Şişenin daha şimdiden bu kadar hafiflemesi ne garip. İstersem içmeye devam edebilirim. Marie neden şimdi gitti? Bunca zamandan sonra? Sigara nerede? Belki de bunca zaman geçtiği için gitti.

10
Tobias

Atlar da kaşağılanıyor, diye düşündü Tobias; keçe kaplı prizmayı cama iyice bastırıp yavaş yavaş aşağı ittirirken, tankın içindeki mıknatısı da aşağıya kaydırdı. Camın küçük bir kısmı temizlenip beraklaştı. Akvaryumunu kaşağıladığı düşüncesi hoşuna gitmişti. Camın iç tarafındaki ince yosun tabakasını çelik yünle kazıdı. Dikkatsiz davranıp da keçeli mıknatısı camdan kaldırdığında, tankın iç kısmındaki mıknatıs camdan düşüyordu. Ama şamandıralı olduğu için dibe batmıyor, yüzeye çıkıyordu. Şamandıralı mıknatısı yakalamak da ayrı bir maharet istiyordu. İcap ederse teknik odaya dönmek, merdivenden yukarıya, suyun yüzeyine tırmanmak ve mıknatısı bir çubuk-

la cama ittirip dışarıdan tekrar çekmek zorunda kalıyordu. O yukarı çıkana kadar mıknatıs akıntıya kapılıp uzaklaşmamışsa tabii. Yoksa tekrar teknik odaya gidip her şeyi sil baştan yapması gerekiyordu. Bugün böyle bir sıkıntı yaşamak istemiyordu. O yüzden çok dikkatli olacaktı.

Heey, heey, diye münasebetsizce seslendi aniden yanında biten bir kadın, heey heey. Tobias mıknatısı hareket ettirmeden dönüp şöyle bir baktı. Kadının üstünde bej renkli bir devetüyü manto vardı; başında mantosunun rengiyle uyumlu, karmaşık bir biçimde dolanmış, yumuşak yün şaldan bej bir türban. Boynunda da gevşek bağlanmış pembe bir fular.

Yine mi. Tobias çalışmaya devam etti. Görünüşe bakılırsa, türbanlı hanım mavi-sarı cerrah balıklara vurulmuştu, balıkların yan yüzgeci ona bir el sallamayı hatırlatıyordu. Tobias mıknatısı dikkatle hareket ettirdi. Kadın çığlık çığlığa el sallıyor, balıkların ona aynı jestlerle karşılık verdiğini görünce seviniyordu. Karşılık verdiklerini sanıyordu. Tobias bir şey söylemeyecekti. Aslında içinden şöyle haykırmak geçiyordu: Bakın, balıklar el sallamaz, inanın bana, onların bir şey salladığı yok, sadece yüzme tarzları bu!

Aman, niye bir şey söyleyecekti ki. Yaşlı kadın sevinsindi işte. Bu sevimsiz yerde kendine el sallandığını sanıyordu. Kocası onun bu coşkusundan utanmış gibiydi. Kalın anoraklı adam kadını mantosunun yakasından tutup hafifçe çekiştirdi. Ama kadın hiç tınmadı, giderken bile, sanki âşığıyla gizlice vedalaşıyormuş gibi, omzunun üstünden bakıp kıkır kıkır güldü.

Tobias'ın burnuna bir kolonya kokusu geldi. Yeterince konsantre olup alıştırma yapılırsa sadece cinsiyetlerin değil, ki bu nispeten kolaydı, farklı yaşların da kokusunun alınabileceğinden emindi. Burada, tankın önünde çalışırken, insanlara yakın oluyordu. Koku hassasiyetinin hangi yaşlara kadar uzanabileceğini görmek ilginç olurdu, diye düşündü.

Temizliğe devam etti. Yosun tabakası henüz tazeydi, kolayca kazınıyordu. Tobias camdan karşıya baktı. Öte taraftaki genç kadının

bayağı altüst olmuş bir hali vardı. Sadece yorgunluk değildi bu. Gözlerini kapatmıştı kadın ama rahatlayamamıştı. Sonra aniden gözlerini açtı. Etrafa dik dik baktı. Balıklara da dikti gözünü ama onları seyretmiyordu aslında. Şimdi de ona bakıyordu. Tobias gözlerini kaçırdı. Elindeki mıknatısın kolayca hareket etmesinden anladı camın içindeki metali kaybettiğini. Usulca küfretti. Hemen alüminyum merdivene çıktı ve keçeli mıknatısla camda daireler çizmeye başladı. Neyse ki şansı yaver gitti. Sudaki mıknatıs yeniden elindeki mıknatısa yapıştı. Dikkatli olmalıyım, diye düşündü.

11
Elis, Tobias

Elis kalkıp tuvalete gitmişti. Çişi yoktu aslında ama biraz hareket etmek istiyordu. Tuvalete gitmek iyi bir vesileydi. Lavaboların üzerinde uzanıp giden ayna silsilesinde şöyle bir bakmıştı kendine (evet, herhalde böyle görünüyor olmalıydı), ellerini, yüzünü sıcak suyla yıkamıştı. Sonra, yolu biraz uzatmak istemiş, tesadüfen akvaryumun yanındaki kafeye gelince, bir şişe su, aç olmadığı halde mantıklı davranıp iki de Müsli bar almıştı. Bir şeyler yemeyi unutunca, bu havaalanı havasında fenalaşmak işten değildi. İştahsız bir çocuk gibi isteksizce çiğnedi lokmalarını. Yavaş yavaş akvaryuma geri döndü. Adam hâlâ temizlik yapıyordu. Elis durup baktı.

Bu arada adam akvaryumun plastik sandalyelere bakan tarafına gelmişti. Elis bu işin yöntemini anlayamamıştı. Tam olarak ne yapı-

yordu? Arkadan usulca yaklaştı. Neden böyle ıkınıp sıkınıyordu? Omuzları genişti. Muhtemelen de kaslıydı. Sporcu muydu acaba? Güvercin mavisi ve beyaz kareli yünlü gömleğinin kolları geniş kesimliydi. Rengi atmış bir kot pantolon giymişti. Kemikli kalçalarını gördü. Biraz yana kaydı. Adamın sağ elindeki dikdörtgen prizmayı camın üzerinde gezdirdiğini gördü. Bayağı güç kullanıyor gibiydi. Biraz daha yaklaştı. Sudaki diğer dikdörtgen prizmayı gördü. Çelik yünü gördü. Dış tarafı temizlemiyor ki, diye düşündü. Camın iç tarafını dışarıdan temizliyordu. Bunu da bir mıknatısla yapıyordu tabii ki. Başka nasıl olsun!

Temizlik yapan adamın dibine girdiğini fark etmemişti. Adama neredeyse dokunacaktı. Adam bir an başını çevirip baktı.

Ah, özür dilerim, dedi Elis (Çok klasik, diye düşündü, çok klasik!)

Dikkat, dedi Tobias. Mıknatısa fazla yaklaşıyorsunuz.

Aa, dedi Elis. Hangi mıknatısa?

İşte buna, dedi. Yosunlar. Yosun tabakası fazla kalınlaşınca, akvaryumun içi iyi görülmüyor.

Elis biraz geri çekilmişti. Hoş bir sesi var, diye düşündü.

Evet, tabii, dedi aceleyle, yosunlar. Akvaryum için sorun oluyordur mutlaka. Peki, mıknatısla temizleniyor mu?

Evet, dedi Tobias (Olamaz, diye düşündü. Gerçekten de sohbete başladı).

Elis başını salladı. Kendini ele vermiş gibiydi. Merakını ele vermişti. Antenler, diye düşündü. Röportajcı antenlerimi çıkardım. Ama burada bu adamla konuşması için bir neden yoktu. Akvaryumun fotoğraflarını çekmesi gerekmiyordu. Burada halletmesi gereken bir iş yoktu.

Ben onunla konuşmadım ki zaten, diye düşündü. Ama neredeyse üstüne çıkıyordun, diye itiraz etti kendine. Adam onu ilgilendirmiyordu.

Bir şey ilgisini çekmişti ama.

Zararsız biri olduğunu göstermek istercesine, lakayt bir tavırla Müsli barından bir parça ısırdı. Lokmasını ağır ağır çiğnedi. Boğazını temizledi. Şimdi susmak, herhangi bir şey söylemekten daha çok dikkat çekecekti.

Burada mı çalışıyorsunuz? (Tanrım, ne dangalakça!)

Tobias susuyordu. Çok kritik bir andı. Bu tür durumları iyi bilirdi. Dikkatli olmalıydı. Hemen cevap verirse sohbet uzayabilirdi. Oysa sorulara cevap vermeye mecburdu, broşürde yazıyordu. Görevlerinden biri de buydu. Ama ağırdan alabilir, ilgisiz davranabilirdi belki. Kimse ondan sular seller gibi konuşmasını bekleyemezdi. Kimse ondan soruları derhal kavramasını bekleyemezdi. Kadın ilgilenip ilgilenmemekte kararsız gibiydi. Ağzındakini çiğneyip duruyordu. Molaları dolduran akvaryum. Bir şeyler atıştırırken oturup bir dergi okusaydı ya kadın. Şimdi yavaşça sırtını dönebilir, koltuklara doğru ilerleyebilirdi. Yürüyüp gitse ya.

Daha önce bir havaalanında akvaryum görmemiştim, dedi. İnanılmaz bir şey bu.

Tobias ona baktı. Düşündüğünden daha ufak tefekti. Solgundu. Narin, solgun bir genç kadın, gözlerinin altında halkalar. Kahverengi gözler. Kadın çiğnemeyi kesmişti. Bakışları camdaydı.

Dikkat! Mıknatıs!

Tobias keçeli mıknatısı derhal cama bastırdı. İçgüdüsel bir hareketle merdiveni ayağıyla kendine doğru çekmişti. Hemen merdivene tırmandı ve mıknatıslar arasındaki teması yeniden kurmaya çalıştı. Ama artık çok geçti.

Olan oldu işte.

Ne oldu?

Yok bir şey. Mıknatısların teması kesildi. Oluyor bazen. Bakın, şurada yüzerek uzaklaşıyor. Zararı yok. Gidip getirmem lazım.

Merdivenden aşağı atladı.

Ben de yardım edebilir miyim?

Tobias dönüp baktı. Kadın karşısında gülerek durmuş, seve seve yardım edeceğini söylüyordu. İlgi duyduğunu. Bu akvaryuma ilgi duyduğunu. Daha önce hiç böyle bir akvaryum görmemişti. Tobias sessizce başını salladı.

Ziyaretçilerin mekânla bütünleştirilmesi, diye düşündü. Bir kimlik kazandıran bütünleşme. Havaalanında devamlı anket yapıldığını biliyordu. Anket sonuçlarına kimsenin ihtiyacı yoktu; amaç, anket

yapmaktı. Bütün mesele, yolculara düşüncelerinin önemsendiği duygusunu vermekten ibaretti. Mavi kostümlü hanımlar etrafta dolaşıp hassas konularda sorular soruyorlar, yanıtları rakamlarına göre bir tabloya işliyorlardı. Tuvaletleri nasıl buluyorsunuz? Çok temiz, temiz, ortalama, pis, çok pis? Aklı başında her insan tuvaletlerin ne durumda olduğunu görebilirdi. Tuvaletler temizdi. Ama mesele bu değildi zaten. Mesele, yolcuları bu havaalanının onların olduğuna, buraya katkıda bulunabileceklerine inandırmaktı. Burada kendilerini iyi hissetmeliydiler, rahatlayabilmeliydiler. Korkuya kapılmamalıydılar. Amaç buydu. Çünkü bir havaalanında korkuya kapılmak tehlikeliydi. Yolcuların korku potansiyeli gereksiz yere yüksek bir risk faktörüydü. Aslında, diye düşündü Tobias, yolculara güvenlik kontrolünde sakinleştirici bir ilaç verilebilir. Güzel kadehlerde hafif içecekler, bir yorgunluk içkisi. Hem az bir paraya mal olurdu hem de bazı şeyleri kolaylaştırırdı.

Ama o zamana kadar balıklara ve kurgulara, renkli pedagojiye devam. Neyse, bu onun işini de garantiliyordu. Üstelik de çok kolaydı.

Madem öyle, yardım etsin bakalım. Yardım etmek ne demekse? Kadının canı sıkılıyordu, o da onu biraz oyalayacaktı işte.

Peki, teşekkür ederim, dedi. Şu keçeli mıknatısı tutun lütfen. Ben teknik odaya gidiyorum. Diğer mıknatısın cama doğru yüzdüğünü görünce, elinizdeki mıknatısla karşılarsınız. Merdiveni kullanın; yoksa o kadar yükseğe uzanamazsınız.

Kadın da basamaklara tırmandı tabii ve elindeki keçeli mıknatısı cama bastırıp beklemeye başladı. Tobias anahtarı alıp beyaz kapıyı açtı.

Elis gözlerini kırpıştırarak mavi ışığa baktı. Balıklar yüzüne doğru yaklaşıyor, sonra dönüp gidiyorlardı. Bazıları da gözlerinin tam hizasından yüzerek geçiyordu. Ne güzeller, diye düşündü. Sessiz ve güzel. Sonra suda savrula savrula yüzen bir tahta parçasını, mıknatısı gördü. Onun tam karşısına geçip elindeki mıknatısı sağa sola ittirdi. Yakalamıştı işte. Sakın bırakma, diye düşündü. Şimdi yavaşça camdan aşağıya kaydır. Mıknatısın direncini hissetti. Çekti. Sıkıca tutup basamaklardan indi. İnerken mıknatısı da çekiyordu. Camın üstün-

deki parlak şeridi gördü. Yosunsuz. Etrafına bakındı. Kimse onun ne yaptığını fark etmemiş gibiydi. Sonra akvaryumun yan tarafından çıkıp yanına gelen adama kocaman bir gülücük fırlattı. Adam dimdik yürüyordu. Birdenbire onun, bir şey yapmayı planlayan, kafasında bir fikri olan bir adam gibi göründüğünü düşündü.

Tobias Winter kısaca teşekkür edip mıknatısı geri aldı. Hemen camı silmeye koyuldu.

Eğer şimdi bir şey söylemezsem, diye düşündü Elis, her şey bitecek. İyi de daha başlamadan bitecek olan neydi?

Burada uzun zamandan beri mi çalışıyorsunuz?

Evet, öyle sayılır. Akvaryumu ben kurdum.

Kurmak?

Aşağı yukarı yedi yıl önce. Akvaryumu kurmamızın üzerinden neredeyse yedi yıl geçti. Böyle bir akvaryumu az buçuk oturtabilmek bile aylar alıyor.

Oturtmak?

Evet. Tuzlu suya hemen koyamıyorsunuz balıkları. Denge bozuluyor.

Elis, onun neyi kastettiğini anlamasa da başını salladı.

Bu arada, ben Elisabeth, dedi aceleyle. Adım Elisabeth, arkadaşlarım bana Elis der. Yunanistan'daki, Peloponnesos'taki Elis kenti gibi.

Tobias Winter, dedi, akvaristim.

Biliyor musunuz, bir süre Yunanistan'da yaşadım. Ama Elis'te değil. Sadece Atina'da. Atina'yı bilir misiniz? Yani denizini, Pire'yi, Saron Körfezi kıyılarını?

Tobias kafasını kaldırıp bakmadı, başını hayır anlamında kısaca salladı ve mıknatısı ittirmeye devam etti. Kadının onu anlamadığını biliyordu. Resif akvaryumunun ne olduğundan bihaberdi. Çekilip gitseydi keşke.

Elis, onun sustuğunu görünce, akvarist ha, dedi, bu koca havaalanında akvarist, hem de böyle bir akvaryumda, inanılmaz bir meslek bu.

Aşağı yukarı böyle başlamıştı. Tobias Winter tam olarak nasıl başladığını bilemiyordu ama Elis bir şekilde soru sormaya devam etmiş, o da cevap vermişti. Sonra Elis anlatmıştı. Tobias da yine cevap vermişti. Elinden geldiğince cevap vermişti. Başka ne yapsaydı yani?

12
Tobias, Elis

Hayır, mercan değil, dedi. Bu bir anemon. Anemonlar sölentelerdir, koloni oluşturmazlar. Oysa mercanlar farklıdır, mercanlar koloni oluşturur. Eğer mercanlar kalker iskeletliyse –hepsi öyle değildir; zira yumuşak mercanlar ve boynuzsu mercanlar da var– o zaman bunlar koloni oluşturan mercanlardır. Anemonlar resif oluşturmazlar. Tek başlarına yaşarlar. Bir yere yapışarak yaşayan mercanların aksine, anemonlar hareket eder. Etli ayak diskleriyle, görüyor musunuz, resife, cama tutunurlar.

Elis başını salladı; akışkan, incecik tentaküllere, ten dalgalarına, pastel renklerdeki o yumuşak dolgunluğa baktı.

Tobias anlatıyor, Elis sözcükleri anlıyordu. Ama görmüyordu. Her şeyin yüzdüğünü, sıvı çayırları görüyordu. Gördüklerini birbirinden ayırt edemiyordu.

Anemon mu?

Hayır, mercan.

Bu halı anemonu örneğin –üzeri turkuvaz rengi minik noktalarla kaplı, geniş bir kâse gibi açılmış çiçek-hayvanı gösterdi– bu halı anemonu bir oraya yerleşir, bir buraya. Dolanır durur. Ama mercanlar hep yerlerindedir.

Elis başını salladı.

Anemonlar hayvansal gıdayla beslenir. Sadece çok küçük planktonlar yiyen anemonlar da vardır, bazıları da güçlü tentakül hücrelerine sahiptir ve çok iyi avlanır.

Ne hücreleri?

Tentaküllerindeki zehirli hücreler, bakın, şu minik bacak ya da parmaklar, sanki akıntıyla birlikte hareket ediyormuşa benzeyen şu uzantılar. Bunların uçlarında zehirli küçük hücreler vardır; anemonlar bu minicik zehirli kapsülleri ok gibi fırlatır.

Görülmüyor ama.

Yok, göremezsiniz. Ama zehir avı uyuşturur ve bu av çok büyük bir balık da olabilir. Anemon uyuşturduğu balığı tentakülleriyle ağız deliğine götürür. Sindirmediği kısımları da tükürüp atar.

Ürkünç.

Tobias omzunu silkti.

Elis, mıknatısıyla temizliğe devam eden akvariste baktı. Hayır, çıtkırıldım olduğu izlenimini uyandırmak istemiyordu.

Haklısınız, dedi, biz de hayvanları yiyoruz. Hatta onları canlı canlı bile yiyoruz. İstiridye yiyoruz. İstiridye yer misiniz?

Tobias cevap vermedi.

Çin'e, siz hiç Çin'e gittiniz mi?

Cevap vermesini beklememesi Tobias'ın işine geldi.

Çin'de "üç çığlık yemekleri" vardır.

Tobias hiç tınmadan temizliğe devam etti.

Masada yeni doğmuş, gözleri henüz açılmamış fare yavrularıyla dolu bir kutu durur. Çubukları kutuya daldırıp bir fare alırlar, sonra çubuğun ucundaki fareyi üç kez bir alevin üzerinden geçirirler. "Üç çığlık yemeği" adını buradan alır zaten.

Niyeti onu kışkırtmak mıydı?

Maymun da yerler. Ana yemekten önce maymun beyni. Canlı maymun masanın üzerindeki bir kafeste oturur ve gözlerini kocaman açar. Hayvanı bayıltmadan kafasına küçük bir çekiçle vururlar, kafatasının tepesi vura vura açılınca beyni kaşıkla yerler. Söylendiğine göre, maymun ölmeden önce korkunca beyninin tadı daha lezzetli oluyormuş.

Yok, başaramayacaktı. Sustu. Niyeti onu ürkütmek değildi zaten. Anlatacak hikâye bulmakta sıkıntı çekmezdi hiç ama o anda doğru üslubu tutturamamıştı.

Belki de vahşi doğada bizi yiyen hayvanları yemeliyiz sadece. Sizce adil olur muydu bu? Kurtları, ayıları, köpek balıklarını yemek yani. Bu fikri nasıl buldunuz?

Tobias mıknatısı camda gezdirmeye devam etti. Camdaki hareketi gören balıklar yaklaşıyor, bir şey kaçırıp kaçırmadıklarını ağızlarıyla kontrol ediyorlardı. Ne kadar evciller, diye düşündü Elis, ona karşılık veriyorlar. Oyun oynar gibi.

Tobias epey bir süre sustuktan sonra konuştu:

Antikçağda müren balığı yetiştiriliyordu, bunun için özel havuzlar kurulmuştu çünkü etini çok lezzetli buluyorlardı.

Öyle mi.

Müren balıklarını tercihen kölelerin etiyle besliyorlardı.

İnanmıyorum.

Müren balıklarını tercihen kölelerin etiyle besliyorlardı çünkü o zaman daha lezzetli oldukları düşünülüyordu.

Uyduruyorsunuz.

Uydurmuyorum. Akvaristim ben.

Merdiveni biraz yana kaydırdı ve camı yine yol yol silmeye başladı:

Burada bizim de bir mürenimiz var.

Elis biraz geride duruyordu, cam boyunca yürüdü, eğilip bir şeye baktı, sonra tekrar Tobias'ın yanına geldi. Parmak uçlarını camda gezdirdi (Neyse, diye düşündü Tobias, bugün camın iç tarafını temizliyorum zaten. Dış tarafını yarın silerim. İç tarafın temizliğine kıyasla çok daha kolay).

Müren balığı nerede?

Müren balığı gececil olduğundan şu anda göremezsiniz. Mağarasındadır. Bizim burada gecemiz olmadığından mağaralarımız var. Yoksa gececil hayvanlar yapay ışıkta nasıl yaşasınlar? Bir süreden beri ışıkları geceleri biraz olsun kısıyorlar. Ama buna gece denemez tabii.

Elis başını salladı ve müren balığıyla yine de karşılaşabilirmiş gibi cam boyunca yürümeye devam etti.

Şu beyaz çizgili turuncu balığı görüyor musunuz? Bakın, resmen anemonun içine dalıyor. Adeta onun içinde yıkanıyor. Keyif yapıyor.

Elis yaklaşıp Tobias'ın gösterdiği balığa baktı.

Evet.

Görüyorsunuz ya, anemon onu yemiyor.

Evet.

Peki, şaşırmadınız mı buna? Size anlattığım onca şeyden sonra? Zehirli oklar, uyuşturulan balıklar?

Elis cevap vermedi. Yine camın önünde, Tobias'ın hemen yanı başında duruyordu. Anlatma biçimi hoşuna gidiyordu. Hangi konuda konuşursa konuşsun, dinlerdi onu. Önemli bulduğu bir şeyi ona anlatmasını cömertçe buluyordu. Ne de olsa birer yabancıydılar.

Şimdi onu kendi sualtı dünyasına götürüyordu. Parlak renkli dev midyeler, pumping xenia'lar, deniz yelpazeleri, mavi denizyıldızları ve çılgın rüzgârgüllerine benzeyen rengârenk balıklar. Güzel gözleri var balıkların, diye düşündü. Her tarafı görebilen gözler. Bazıları gülümsüyor, bazıları el sallıyor, bazıları süzülüyor. Şu vatoz uçarak geçmedi mi şimdi? Yüzgeçleri kocaman kanatlar gibiydi. Kalın camın ardındaki zarafete baktı. Sonra omzunu adamın cama dayadığı koluna yasladığını fark edince irkildi. Yün gömlek, diye düşündü ve bu

kadar dibine girdiğini fark etmiş olmamasını umarak biraz geri çekildi. Bir adım daha uzaklaştı. Ama Tobias tentakülleri ve zehirli hücreleri anlatmaya devam ediyordu. Elis onun ne dediğine kulak vermeden sesini dinledi Sonra da suskunluğu çok dikkat çekmesin diye konuşmaya başladı.

Hiç çarpmıyorlar, dedi.

Nasıl?

Balıklar çarpmıyor. Cama hiç çarpmıyorlar. Cama doğru yüzüp geri dönüyorlar. Cama neden çarpmıyorlar? Camı göremezler ki?

Bir şeyler görüyorlar. Ama her şeyden önce yanal çizgileri var. Gövdedeki şu ince çizgiler, şurada, bir de şurada. Bu yanal çizgiler, bir başka bedeni algılamalarını sağlayan özel bir organ. Balıklar birbirleriyle çarpışmaz. Hareket halindeki bir sürüye baktığınızda, şaşırtıcı bir şey aslında; çünkü karşıdan başka bir sürü de gelebilir.

Gülüştüler; Elis başını salladı ve elini gayri ihtiyari kalçasının ve uyluklarının üzerinde gezdirdi. Yanal çizgi. Belki de sadece yorgunum, belki de kafamda çok fazla görüntü var. Şimdi tek isteği uyumaktı. "Hareketli özne" sözcüğü geldi aklına. Kısa süre önce bununla ilgili bir şeyler okumuştu. Ben "hareketli özne"yim, diye düşündü. Yanal çizgilerden yoksun, yorgun bir hareketli özne. Kafasındaki sözcükler bir çiçek dürbünündeki parçacıklar gibi birbirine karışmaya, hiçbir şeye tekabül etmeyen anlık örüntüler oluşturmaya başladı. Rengârenk, rengârenk, rengârenktiler. Su, diye düşündü, pet şişem nerede? Plastik kapağı çevirip açtı.

Sosyologların yeni yaşam tarzlarındaki esneklikleri adlandırdıklarını okumuştu. "Hareketli özne" türleri arasında ayrım yaptıklarını da. Örneğin, "taşınma özneleri" vardı, meslekleri nedeniyle sürekli bir yerden bir yere taşınmaya hazır insan gruplarıydı bunlar; "değişken hareketli özneler" ise meslekleri nedeniyle sürekli seyahat eden insanlardı. Bir de ara kesitler, örneğin LAT'lar vardı, LAT *Living Apart Together* anlamına geliyordu, yani birlikte yaşayamayan çiftlerdi bunlar. LAT bile olmadığını düşündü. O, yanal çizgilerden yoksun, değişken hareketli, bekâr bir kadındı sadece.

Bu balığın bir adı da anemon balığı, dedi akvarist.

Bir zamanlar bir pilot tanıyordum, dedi Elis. Ama sözlerinden irkilip pet şişenin kapağını kapattı.

Tobias ona baktı. Kadının gözleri ne kadar iriydi. Kahverengi gözlerini sanki bir sürpriz için kocaman açmıştı. Bu balığın bir adı da anemon balığı, diye devam etti; çünkü kendi anemonuyla sembiyoz halinde yaşar.

Sembiyoz, diyen Elis'in sesinde hafif bir alay duyar gibi oldu. Ama kafasını karıştırmasına izin vermeyecekti. Şimdi anlatacaklarını dinlemesini istiyordu.

Dinleyin. Bunun nedenine dair çeşitli açıklamalar var. Hepsi aşağı yukarı aynı yere çıkıyor. Anemon balığının ya yavaş yavaş ya da anemona devamlı dikkatle dokunarak bağışıklık kazandığı, yani zehirli hücrelere zamanla alıştığı ya da ince, koruyucu bir tabaka edindiği tahmin ediliyor. Zira anemon zehrin yanı sıra koruyucu bir tabaka da üretiyor. Zamanla bu koruyucu sıvının bir kısmını balığa veriyor olabilir. Muhtemelen ikisi de vardır işin içinde, bağışıklık kazanma ile koruyucu sıvı yani. Ama kesin olan, bir anemon balığının hayatında sadece tek bir anemona bağlanması. Anemon balığı tek eşlidir.

Tek eşli ne demek? Böyle bir şey söylenemez ki. Sonuçta anemon onun cinsel partneri değil. Anemon onun, evet, anemon onun...

Cinsel partneri değil.

Hayır değil, anemon onun dostu.

Dostu mu?

Evet, hayat arkadaşı. Varoluşunun temeli. Yeri yurdu.

Yuvası mı?

Her halükârda yumurtalarını anemonun ayağının dibine bırakıyor. Balık ve tüm zürriyeti anemonun koruması altında yaşıyor. Ama balık da anemona faydalı oluyor. Anemonu temizliyor, ona yiyecek getiriyor. Bunun karşılığında anemon onu tentakülleriyle koruyor ama balık da ona bekçilik ediyor. Çünkü anemonun zehrinin sökmediği yırtıcı balıklar da var.

O zaman ne oluyor?

O zaman o haydut anemon düşmanlarının pek şansı olmuyor. Onlar anemona doğru yüzerken, anemon balığı hayatı pahasına hemen önlerine çıkıyor ve şok renkleriyle onları kovalıyor.

Elis, dans eder gibi yüzen balığı seyretti. Birbirinden bu kadar farklı iki canlının böyle bir uyum içinde olduğuna inanamıyordu. Kim kimi seçiyordu? Anemon istese balığı yiyebilirdi. Neden yemiyordu? Balığın bağışıklık kazanmasına neden göz yumuyordu?

Etobur bir çiçek ile bir balık, ne tuhaf bir sembiyoz.

Anemon çiçek değil. Daha önce dediğim gibi, anthozoa, yani çiçek-hayvan. Fakat tür olarak kesinlikle hayvan.

Ama balık değil.

Balık değil. Sölentere. Midye, salyangoz gibi omurgasız hayvan.

Denizatı gibi.

Hayır, denizatı bir balıktır.

Balık. Başı da küçük bir atın başı gibi. Ve çiçek gibi yosunlara dolanıyor. Denizatları anemonların içinde yaşamıyorlar mı?

Hayır, hayır. Onlar yosunların, yosun çayırlarının güvenliğinde yaşarlar, az akıntılı sularda. Akvaryumdaki denizatlarını gördünüz mü? Şu kayanın ardındakileri?

Ama Elis tam denizatlarına doğru gidecekken, bir anemon balığı daha geldi ve dalgalanan anemonun içinde bir gölde yüzer gibi yüzmeye başladı.

Görüyor musunuz?

Akvarist bir yandan onunla konuşurken, bir yandan da camı temizlemeye devam ediyordu; giderek berraklaşan cama bakarak anlattı:

Uzun evrim sürecinde iki tür ortak bir sistem geliştirdi. Birlikte çok daha güvendeler çünkü. Daha kolay hayatta kalıyorlar. Anemon balığı anemonla girdiği sembiyozun güvenliğinde, tek bir partnerle yaşar. Bir erkek bir dişiyle, bazı türlerde koca bir erkek sürüsü tek bir dişiyle yaşar.

O zaman erkekler tekeşli, dişiler değil.

Dişi ölünce, ki bu balıklarda hep daha iri olan ölür; çünkü bütün yumurtaları o taşımak zorundadır, erkeklerden biri, genellikle en iri, en güçlü olanı, cinsiyet değiştirir ve yeni dişi olur.

Böyle bir şey olamaz ki.

Oluyor, gerekirse birkaç saat içinde. Balıklarda cinsiyet değişimi hayli sık görülür.

Merdiveni biraz daha yana kaydırdı. Yukarı tırmandı ve elindeki mıknatısla camın üst kenarına uzandı; temizledikçe aşağıya iniyordu. Sonra merdivenden indi ve mıknatısı camın alt tarafında gezdirdi. Merdiveni biraz daha kaydırdı. Elis hep yanı başındaydı.

Bayağı uzadı bu sohbet, diye düşündü Tobias. Bir şey istiyor. Akvaryum ilgisini çekiyor. Ama başka bir şey daha var. Bunu bir istisna olarak aklına not etti. Ama kadın yorgun biri olarak ilginçti doğrusu. Çok yorgun olduğu belliydi, yorgunluktan bitmiş tükenmişti. Uç bir yorgunluk vakası. Buna rağmen, algıları ardına kadar açıktı.

Erkek anemon balığı çok özenli bir babadır, hatta annedir o. Anemonun ayağının dibine yuvayı kuran, yumurtaları düşmanlardan koruyan ve yüzgeciyle yelpazelendiren odur.

Çocuk istemeyen erkekler var, dedi Elis. Böyle bir sorumluluğa girmek istemiyorlar. Eh, anlaşılır bir şey belki de; isteyip istememek mesleğe de bağlı. Mesela bir pilot hep dışarıdadır. Havada. Şimdi "değişken hareketli özne" deniyor buna.

Nasıl?

E, sürekli hareket halinde. Böyle biri ne yapsın aileyi? Çocuğu? Tatilde seyahat etmiyor tabii. Çünkü onun için seyahat çalışmak demek. Sorumluluk iş demek. Bir pilot asla hata yapmamalıdır. Ben kötü bir fotoğraf çekmişsem, kötü bir fotoğraf çekmişimdir. Bir olayı kaçırmışsam, görüntü yakalamamış olurum, o kadar. Hata yapma şansına sahip olmak da bir özgürlük. Bunu kolayca unutuyoruz. Doğal bir şeymiş gibi görüyoruz. Ama bir pilot rüzgârı, radarda görünmeyen bir fırtınayı ya da kendi görsel referansıyla iniş yaparken pisti dikkate almazsa... Onca hayat... Biliyor musunuz, mesela Selanik'e, deniz kıyısındaki Selanik'teki piste kendi görsel yöntemiyle inmeyi seviyordu; bunun için dağların nerede olduğunu bilmek lazım tabii. Bir pilot uçağın tekerleklerini göremez. Tekerleklerin nerede olduğuna dair bir hissinin, belki de içgüdüsünün olması gerekir. En ideali de tekerleklerin pist başladıktan 300 metre sonra piste değmesi.

Fotoğrafçı mısınız?

İlk kez kişisel bir soru soruyordu. Elis ona baktı. Tobias dikkatini işine vermiş, temizliğe devam ediyordu.

Seyahat röportajları, toplumla ilgili röportajlar. Bazen reklam.

Balıkların fotoğrafını çekmediniz.

Çekmedim.

Çocuklar bizim akvaryumumuz için de bir sorun. Koşa koşa gelip cama vuruyorlar, çığlık atıyorlar. Balıkların onlara karşılık vermesini istiyorlar. Sadece bakmakla, gözlemlemekle yetinmiyorlar. Ama balıklar hamster değil ki. Demek istediğim, kucaklarına alıp okşayabilecekleri hayvanlar değil onlar.

Güzel şeyler anlatırdı, dedi Elis. Biliyor musunuz. Çok bilgiliydi. Bazen de güzel şeyler söylerdi.

Tobias cevap vermedi.

Biraz tutar mısınız?

Efendim?

Şu mıknatısı biraz tutar mısınız?

Mıknatısı Elis'e verdi ve camda leke kalıp kalmadığını kontrol etmek ister gibi camdan biraz uzaklaştı. Sonra geri geldi.

Kadın peygamber Sybilla'nın bir akvaryumda yaşadığını biliyor muydunuz? Muhtemelen çok küçük bir akvaryumdu, bir şişe.

Biliyor musunuz, bir keresinde bu pilot, erkeklerin kadınları ruhsal olarak tatmin etmekten âciz olduğunu söylemişti. Doğru olmasa da ilginç bir cümle, değil mi. Haksız da olsa. Hatta müstehzi. Sizce de biraz müstehzi gelmiyor mu kulağa? Tatmin etmekten âciz, bunun anlamı erkeklerin kadınların ihtiyaçlarına cevap verememesi. Bir erkek olarak hiçbir şeyden sorumlu değiller.

Tobias Winter bu yolcunun ona ne demeye çalıştığını anlamıyordu ama görevinin ne olduğunu biliyordu. Nezaketini korumak istiyordu. Ve koruyacaktı. Akvaristti o.

Tatmin etmek, elbette, dedi, arada kavga çıkması işten bile değil. Cerrah balıklara neden cerrah balığı dendiğini biliyor musunuz?

(Bilmiyordu, bilmediğini biliyordu.)

Bakın, kuyruk yüzgecindeki şu küçük beyaz çizgiyi görüyorsunuz değil mi? Bu, içeri çekilmiş bir diken, bir bıçak, isterseniz bisturi de diyebilirsiniz. Balığın adı bu yüzden cerrah balık. Bisturiden ötürü. Bu türdeki bütün balıkların adı böyle. Büyüklükleri ya da renkleri ne olursa olsun. Zararsız görünen bu balık kendinden çok daha iri hayvanları yaralayabilir, hatta şöyle bir geçerken boydan boya yarabilir. Bunun için keskin bisturisini çıkarması yeterlidir. Eğer kuyruk yüzgecinin sağında ve solunda fazla dikkat çekmeyen iki beyaz çizgi görürseniz, karşınızda kimin olduğunu anlayabilirsiniz..

Tobias bunları anlatırken bir yandan da çalışmaya devam etmişti.

Ve arada bir suskunluğa gömülmüştü. Ama Elis yanından ayrılmamış, onunla birlikte ilerlemiş ve onu seyretmişti. Tobias balıkların adını söylemiş, Elis de bazen mıknatısı tutmuştu. Çiçek-hayvanların salınışını izlemişti. Neyin mercan, neyin anemon olduğunu hâlâ tam olarak söyleyemiyordu ama önemli değildi zaten. Bu gümrah, bu kalabalık kozmosta bazı elementlerin adını biliyordu artık. Yavaş yavaş heceledi deryayı: Dikenli küçük kabuklar içinde dalgalanan anemonları, açık mavi yıldızlarla kaplı deri mercanlarını. Tobias'ın sessizliği uzayınca da onu yeniden konuşturmaya çalıştı.

Az önce elektromanyetik dalgalar derken neyi kastediyordunuz?

Vatozlar, dedi Tobias, vatozlar bizi hisseder.

Bizi neden hissetsinler ki? Onlar suda yüzüyor, bizse camın arkasındayız.

Yüreğimizi hissediyorlar. Yürek sırf kastan ibarettir.

Yürek ne dediniz?

Safi kastır. Çarpar ve vatozlar da hisseder bunu. Elektromanyetik dalgaları algılarlar.

Camın ardındayken bizim yüreğimizi mi hissediyorlar?

Elbette. Bakın şimdi.

Mıknatısı artık gayet doğal bir hareketle Elis'e verip elini cama sürtmeye başladı.

Ne yapıyorsunuz?

Bekleyin. Biraz sabır istiyor.

Gerçekten de az sonra bir vatoz çıkageldi, elin önünde sağa sola yüzüp beyaz karnını gösterecek şekilde geriye attı kendini, gülümseyen yüzüyle tekrar dönüp gitti.

Elis güldü.

Yüreğimizi hissediyorlar öyle mi?

E, çarpıyor ya.

Mıknatısı Elis'ten geri aldı.

Vatozlar çok meraklıdır; bizimle birlikte yaşarlar. Cam onların ikinci sınırı, öteki ülkedir. Bu akvaryumda sadece okyanustan bir kesit görmüyorlar. Bir resif kesiti görüyorlar. Arada büyük bir fark var. Su, su değil. Resif de açık deniz değil; okyanusta resif özel bir yerdir. Okyanus kayalıklarının Atlantisi de diyebiliriz. Orada mağaralar ve suyosunu çayırları vardır, deniz kirpileri orada yaşar, onların dikenleri arasında büyür yavru balıklar. Pek çok balık sırf yumurtlamak için gelir resife. Bazıları da av peşinde koşan yırtıcı balık olmadıkları, sadece bulduklarını yedikleri için burada yaşar, taşlarda otlanırlar. Cerrah balıkların sağı solu nasıl tırtıkladıklarını görüyor musunuz. Okyanuslarda resifler aynı zamanda bir temizlik istasyonudur. Balıklar vücut bakımı için oraya giderler.

Yıkanmak için mi? İyi de, hep sudalar zaten.

Resife doğru yüzüp ağızlarını açarlar. Sonra küçük temizlikçi balıklar gelir ve ağızlarının içine yüzer, dişlerin arasında olmaması gereken her şeyi yemeye başlarlar. Yiyecek artıkları, yosunlar, tortular. Bir süre sonra yırtıcı balık ağzını kapatıp başını sallar. Böylece, şimdilik bu kadarını yeterli bulduğunu anlatmış olur. Ağzını tekrar açar ve temizlikçi balıklar derhal dışarı yüzüp gözden kaybolurlar.

Televizyonda çocuk programında anlatılan bir hikâye gibi. Böyle bir yırtıcı balık ağzına giren küçük balığı yemiyor çünkü küçük balık onun dişlerini temizliyor, öyle mi? Gerçek olamayacak kadar pedagojik bir yaklaşım bu.

Buradaki resifte, açık denizdekinden farklı yasalar hüküm sürüyor; resif, bir kültür ortamı.

Elis güldü. Tobias onun neden güldüğünü tam anlayamadı. Ama anlattıklarından hoşlanmış gibiydi. Sonra o da güldü. Anlattıklarını dinleme biçimini sevmişti.

Ama temizlikçi balıkmış gibi yapan balıklar da var, evet, böyle bir şey de var. Sanki sadece temizlik için gelmişler gibi yapıp solungaçları, koca deri parçalarını aniden koparıverirler. Ama genelde, açık denizde saldırıya geçen balıkların bile resifte birbirlerini rahat bıraktığı söylenebilir.

Resifler, okyanusun huzurlu kıyıları.

Huzurlu, çok çeşitli türlerle dolu ve uçurumun dibinde, dedi Tobias.

Salonun temposu birdenbire değişmiş gibiydi. Yürüyen merdivenler bedenlerden kararmıştı. Muazzam bir insan enerjisi camlı salonda dallanıp budaklanarak etrafa yayıldı. Tekerlekli bavulların vızıltısı uğultuya dönüştü. Güvenlik duyurularının araları da kısalmış gibiydi. Elis en yakınındaki uçuş panosuna doğru bir iki adım attı ve rakamlarla, yanıp sönen renkli ışıklarla çevrili yer adlarını okudu. Bir rulet masasının kadife örtüsündeki oyun çipleri gibi bir görünüp bir kayboluyordu varış yerleri: Odessa, Kahire, Amsterdam.

Sıfır, diye düşündü Elis, sıfıra koyulabilir.

13
Sigara Tiryakisi

Romanesco karnabaharı. Hep aynı biçimlerden oluşan bir bitki. Matematik diliyle anlatmak kolay değil. Daire yok, üçgen yok, çokgen yok. Akla hayale gelmeyecek bir örüntü. Sırf kendine benzeyen, farklı boyutlarda yapılar. Sırf kendine benzeyen, kendinden başka bir şeyden oluşmayan dev, karmaşık oluşumlar. Yakınlık. Nasıl bir iç içelik. Nefes alıyoruz. Sigara içiyoruz. Bizimkine benzeyen bedenler. Deri. İç içe geçiyoruz. Ürkütücü. Hava ve deri. Yetişkin bir insan dakikada 50.000 ölü deri hücresi kaybediyor. Hesaplamak mümkün. Tüm dünyada tahminen bir milyar ton ölü deri hücresi atmosferde uçuşuyor. Havadaki toz derimiz. Kendimizi soluyoruz.

Ürkütücü. Yalnızlığımızda iç içe geçiyoruz. Diğerlerini göremiyorum artık. Bulanıklaştılar. Sahte beyaz kürklü genç kadın gitti. Onu bir daha asla göremeyeceğim. Kim olduğunu asla öğrenemeyeceğim. Keşke konuşsaydım onunla. Hangi dilde? Ten dilinde. Yabancılığımızda birbirimizi soluyoruz. Duman yoğunlaştı. Derinden gelen konuşmalar. Tuhaf biçimler. Safi bulantıyım ben. Adını duyuyorum. Adını seslendiğimi duyuyorum. Marie. Deniz kıyısındaydık. Marie denizin üstündeydi. Marie, diye haykırıyordum, Marie.

Gayet mantıklı bir karardı. Henüz çok erkendi. Marie, henüz çok erken. Anla lütfen, mantıklı ol. Hiçbir şeyimiz yoktu ve ben parlak kariyerimin daha başındaydım. İnsanı içine çeken bir girdap gibiydi: Gelecek. Gençtik, hırslıydık. Çocuk bezi, ne absürd bir kelime. Hırslıydım. Bir çocukla bir şey değişmezdi, daha sonra. Kendimize yetiyorduk, birbirine benzer bedenlerdik. Ama sonra: Rahim ağzı. Ne tuhaf bir sözcük. Böyle olacağını bilemezdim. Bu kadar erken bir yaşta nadiren görülen bir durum. Cesurdu. Güzelliğini korudu. Kimseye bir şey belli etmedi. Kendini spora verdi. Önce yüzme, sonra koşma. Yarım maraton. Tam maraton. İncecik kız arkadaşlarıyla birlikte. Amazonlarla. Bazen günlerce ortadan kayboluyordu. Geri döndüğünde biliyordum ki bana anlatmayacağı bir şey görmüş. Genellikle yoktum. Tehlikeyi görmem gerekirdi.

Bahçedeki o duruşu, dar kesimli gri elbisesiyle. Mürver ağacının yanındaki çay masası. İngiliz gümüşünden çay takımları. Her şeye sahipti. Tümüyle özgürdü. Aramıyor. Başka evlilikler de başarısız oluyor, çocuklara rağmen. Çocuk meselesiyle ilgisi yok. Başarısız olmak da ne demek? Haddizatında başarısızlık ne demek? Neden aramıyor? Saçmalıyor. Abartıyor. Abarttı. Ne yapmaya çalışıyor?

Sidik torbamdaki baskı iyice arttı. Daha fazla oturamayacağım burada. Prostat olamaz. Gerçekten işemem lazım. Gerçekten de ne demek. Yakında kimseyi inandıramayacaksın. Daha değil. Prostat olacağın zamanlar da gelecek. Takviye ilaçları. Alt bezleri. O koku. Temizlik maddeleri ile idrar karışımı. Tuvaletler nerede? Az önce görmüştüm halbuki. Nerede olduğum konusunda hiçbir fikrim yok. Şurada bir kapı olmalı, plastikten. Sert plastikten, kendiliğinden kapanan kapı kanatları. Duman dışarı çıkmasın diye. Kendine benze-

yen biçimler. Tuvaletler hemen şurada olmalı. Şimdi yavaşça ayağa kalkıp kapıya gideceğim. Yakışıklı bir adamım ben. Biyokimya profesörü, ordinaryüs. Dekan. Yakında emekli profesör. Kapı hemen şurada olmalı. O kapıdan çıkıp gideceğim. Bana bir şey olmaz.

14
Tobias

Tobias sisi tanıyordu. Sis uçakları adeta alıp götürüyor, pistlerin ışıklarını emiyordu. Dışarısı ne kadar uzak görünüyorsa havaalanının içindeki parıltı da o kadar öne çıkıyordu. Sesler de yepyeni bir keskinlik kazanıyordu. Kahve makinelerinin çıtırtısı, uçuş panoları pullarının şıkırtısı, tekerlekli bavulların uzayıp giden tıkırtısı, güvenlik duyuruları. Akvaryum sessizce parlıyordu. Adım Elis demişti, Yunanistan'daki bir bölge gibi.

Akdeniz'de yaşadığını söylemişti. Hayır, Tobias Atina'yı bilmiyordu, oradan gelmiş hayvanları da yoktu. Onun hayvanları tropik denizlerden gelmişti. Şimdi Elis ortadan kaybolmuştu. Aniden başıyla kısaca selam verip gitmişti. Tam anlamamıştı Tobias. Birazdan ge-

lir diye düşünmüştü. Belki de yiyecek bir şeyler almaya gitmişti. Tuvalete gitmişti belki de. Şu anda mağazaların bulunduğu alanda dolanıyor olmalıydı. Belli ki zamanı boldu. Tuhaf bir yorgunluğu vardı. Tobias bir akvaryumun nasıl kurulduğunu anlatmaya çalışmıştı ona. Ama ne kadarını anladığını bilmiyordu.

Tobias önce deniz hayvanlarının hassasiyetinden söz etmişti. Doğru su ayarını tutturmak için onca zahmete girilmesi başka türlü açıklanamazdı ya! Öylece yanında duran, uçağı kalkana kadar nasıl vakit geçireceğini bilmeyen kadına en azından bu kadarını anlatabilmişti. Elis uyusa daha iyi olurdu aslında.

Bir resif akvaryumunun ne olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Suya biraz tuz at, balıkları da içine sal, tamamdır. Ama öyle değildi işte. Hele hele musluk suyuyla hiç olacak iş değildi. Tobias iyon bileşimi kavramını kullanmıştı. Ona göre, güzel bir kavramdı bu. Güzel cümlelerden söz etmişti ya hani. Şu pilottan bahsetmişti. Yerden 12.000 metre yükseklikte havanın aniden tuhaf bir biçimde kararddığından. Ondan sonra uzay karanlığının başladığından. Bir pilotun atmosferin üç katmanında uçtuğunu anlatmıştı. N'olmuş yani? Balıklar da öyle yüzüyordu.

Güzel şeyler anlatmayı ben de biliyorum, diye düşündü Tobias. Ne de olsa mesleğinin bir parçasıydı bu. Tamam, bir pilot geniş bir ufka sahipti, uzak ülkeleri tanıyordu. Sadece bir akvaryumu değil. Ama ona demişti ki, bu arada, demişti, bu arada, buradaki bütün balıklar da uçtu. Nasıl yani, diye sormuştu. E, balıkların dünyanın dört bir yanındaki denizlerden buraya nasıl geldiğini sanıyordu? Tabii ki uçakla. O zaman gülmüştü, kahkahalarla gülmüştü ve sanki hayvanların uçuş deneyimi bir taraflarından belli olabilirmiş gibi tanka bakmıştı.

Sonra suyun biyolojik olarak olgunlaşmasını anlatmıştı Elis'e. Fotoğrafçı olduğuna göre, kimyaya yabancı olmasa gerekti. O kadar da genç değildi; en azından başlangıçta karanlık odalarda fotoğraf geliştirme banyolarıyla mutlaka haşır neşir olmuştu.

Yine de suyun kimyasal dengesinin az buçuk oturmasının bile üç ila altı hafta aldığını duyunca şaşırmış gibiydi (birden nasıl da dikkat kesilmişti). Akvaryum kurulduktan haftalar sonra bile balıklar suya

bırakılamıyordu. Önce, diye anlatmaya başlamıştı, teknik donanımın kurulması, akıntı pompalarının, protein *skimmer*ların, ısıtma tertibatının, PVC boru düzeneğinin monte edilmesi gerekiyordu. Taban filtresini akvaryumun zeminin altına, görülmeyecek ama kolay ulaşılabilecek şekilde yerleştirmek için her şeyin önceden hazırlanması şarttı. Konuşurken eliyle akvaryumun kaidesini, zeminini, beyaz kapıyı ve tankın tepesini göstermişti (Bir an onu oraya götürmeyi düşünmüş ama sonra fazla ileri gitmek istemediği için vazgeçmişti. Bu iç dünyayı daha önce hiçbir yolcuya göstermemişti).

Gördüğünüz akvaryum, akvaryumun sadece yarısı aslında, diye devam etmişti. Diğer yarısı saklıydı, işin teknik kısmı için gözden uzak bir ortam gerekiyordu. Camın delinmesi gibi hassas işlerin, su geçirmezlik sorunlarının ayrıntısına girmemişti. Akvaryumculukta bir devrim yaratan silikon yapıştırıcılardan da söz etmemişti (Ama şimdi düşünüyordu da cam delme işlemi ve silikon yapıştırıcı sözcükleri hoşuna gidebilirdi belki). Bütün bu işlemlerden sonra sistem test için birkaç kez çalıştırıldığında hiçbir su sızıntısı olmuyorsa tankın üçte ikisi özel olarak hazırlanmış tatlı suyla doldurulup suya deniz tuzu serpiliyordu.

Ondan sonra oyun başlıyor, oyunu başlatanın mutlaka kazanması gerekiyordu. Sonuçta, bu bir hayat memat meselesiydi (Tam olarak böyle söylememişti, o anda patetik bir izlenim yaratmak hoş olmazdı). Bu nedenle, oyunun çok yavaş başladığını ve sabır istediğini söylemekle yetinmişti.

Suyu dinlendirmek. Beklemek. Işıkları, *skimmer*ları, filtreleri devreye sokmadan bir iki gün beklemek. Sonra ölçümler başlıyordu, hassas bir denge kurulup suyun yoğunluk değeri tastamam tutturuluncaya kadar tuzlu su ve tatlı suyla mütemadiyen ayar yapılıyordu. Belki ancak dördüncü gün suya canlı taşlar yerleştiriliyordu. Taşlar şiddetli bir akıntıya maruz bırakılıyor ve halofil –önce halofil demiş, sonra ona bu sözcüğü söylemenin doğru olmadığını düşünerek tuzcul demişti– tuzcul bakterilerle aşılanıyordu. Sonra ne olduğunu kolayca tahmin edebileceğini söyleyince, Elis'in gözlerinde korkunun eşiğindeki o bakışı görmüştü yine. Onun gözlerine bu çıplaklığı koyduğu için bir an Tobias'ın içinden özür dilemek geçmişti.

Fakat her şey, diye devam etmişti sesinin tok çıkmasına gayret ederek, hâlâ karanlıktır, mavi lambalar, gün ışığı lambaları henüz açık değildir. Hiç ışık yoktur. Şöyle düşünün: Karanlık akvaryum agresif tuzlu suyun güçlü akıntısıyla çalkalanır. Canlı taşlar üzerinde hâlâ yaşayan hemen her şey bu aşamada ölür.

Akvaryumda zaman ancak ondan sonra başlar. Sonra da: Işık, deyince fotoğrafçı kadın gülmüştü.

Önce günde birkaç saat ışık verilir ve ışık süresi yavaş yavaş artırılarak on iki saatlik bir ışıklandırmayla tropik gündüz simülasyonu yapılır. Canlı taşların üzerinde küf mantarları, larvalar, yumurtalar vardır hâlâ. Bunlardan artık yavaş yavaş bir şeylerin gelişmesi gerekir. Ölümün içine doğar ilk canlılar. Akvaryumdaki ilk hayat kahverengi diyatome kolonileridir. Ardından mavi-yeşil suyosunları büyür. Bu evrede nitrit oranı hâlâ çok yüksektir, tuzlu su balıkları için ölümcül bir şeydir bu. Amonyum miktarı yavaş yavaş azalmaya başlar. Bu arada gözlemlemeye, ölçüm yapmaya devam edilir, cam temizlenir, taşlar fırçalanır, gözlem ve ölçüm yapılır. Duruma göre, belki üç hafta sonra da caulerpa yosunları yerleştirilir. Nitrit ve amonyum miktarı iyice düşmüştür, bir süre sonra da artık tespit edilemez. Sonra yosun yiyen salyangozlar, ilk keşiş yengeçleri eklenir ortama. Harika. Altı hafta sonra nihayet balıkların çağı başlar, en iyisi önce cerrah balıkların, kobalt mavisi, limon sarısı bu dayanıklı öncülerin gelmesidir. Cerrah balıklar, bu ölçülü biçili dünya zaten ezelden beri onların alanıymış gibi suda sağa sola yüzüp taşlara sürtündüğünde, işte o zaman... cümlenin sonunu getirmemiş, bir tuzlu su akvaryumunun biyolojik dengesinin oturtulmasının dokuz ayı bulabileceğini, bazen de bir yıldan fazla sürdüğünü söylemekle yetinmişti.

Elis de, demek bir deniz böyle doğuyor, demişti.

Elis bir ülke, diye düşündü. Güneyde bir ülke. Muhtemelen zeytin ağaçları var. Kızılımsı bir toprak, mavi bir gökyüzü. Elis'e gidilebilirdi, Elis kıyılarına. Ama o seyahate çıkamazdı ki.

Gözleriyle Elis'i aradı.

Yeri yurdu yoktu herhalde. Hep yollarda olan bir fotoğrafçı. Fütürist bir kampusten söz etmişti. Bir mimarlık dergisine kampusün fotoğraflarını çekmek için bir süre orada bulunmuş. Turkuvaz renginde bir apartmanda kalıyormuş, en tepede, 7. katta; pencereler çok darmış ve yere kadar iniyorlarmış. Vasistaslı pencerelermiş tabii, önlerinde pervaz, demir yokmuş ve pencerede durup aşağıya baktığında, insanlar jogging yapan, bisiklete binen ya da kanal boyunca köpeklerini gezdiren küçük, hareketli desenler gibi görünüyormuş. Evet, kampus bir kanalın kıyısındaymış. Devasa şehri denizle birleştiren, meşhur ve bayağı eski bir kanalın kıyısındaymış. Bu apartmanda pek kimseyle karşılaşmıyormuş. Merdivenlerde birbirlerinin yanından hızla geçip gidiyorlarmış. Şehre eğitim amaçlı gelen bilim adamlarının bir iki gün kaldığı bir apartmanmış bu. Herkes kendiyle meşgulmüş. Herkesin küçük bir stüdyo dairesi varmış, herkes yemeğini kendi pişiriyormuş. Tüm dairelerde yere kadar uzanan bu ince uzun pencerelerden varmış. Ama sonra yangın alarmları olmuş. Daha önce kendisini uyarıp özür dilemişlermiş. Böyle büyük bir apartmanda böyle şeyler olduğunu, buna alışmasını söylemişlermiş. Alarm sisteminin canhıraş çığlığını ilk duyduğunda korkmuş. Ama çok geçmeden gecelerin bölünmesine sevinir olmuş. Alarm çaldığı zaman herkes hâlâ uyku mahmuru, omuzlarda pijamaların, geceliklerin üstüne atılmış mantolarla dışarıya dökülüyormuş. Tek tek ya da çiftler halinde. Aralarında bir de çocuk varmış, hiç yanından ayırmadığı kumaş zürafasının uzun bacakları omzundan aşağı sarkarmış. Karanlıkta kampusün avlusunda bekleşirlerken komşularını yavaş yavaş tanımaya başlamış. Herkes birbirine gülümsermiş. Hepimizin rahatsız edilmesi, demişti Elis, aramızda bir birlik ve beraberlik kurmuştu; çok tuhaftı. Ama güzeldi de. Tığ işi şalıyla Yunanlı kadın, ayağında pofuduk terlikleriyle kocası. Daima sırt çantasıyla gelen sportmen bir İspanyol. Sonra üç itfaiye kamyonu sirenlerini öttürerek kampuse girerdi ve kocaman sarı mığferleri, kalın kırmızı montlarıyla sakin sakin, hatta sıkıla sıkıla kamyonlardan inen itfaiyeciler, binanın merdivenlerini ellerindeki ısı dedektörüyle tarardı. Birkaç dakika sonra tekrar çekip giderlerdi. Son kertede olaya hiçbir açıklama getirilmezdi. Ama yangın alarmı sürekli tekrarlanırdı. Bazen üç günde bir, bazen de bir gecede iki kere.

Peki, siz bundan rahatsız olmuyor muydunuz, diye sormuştu Tobias.

Hayır, demişti Elis, olmuyordum aslında. Biliyor musunuz, o zaman insanları görüyordunuz en azından. Böyle bir yangın alarmı esnasında onlardan biri oluyordunuz. Sonra neşesi yerine geliyor, hemen uykuya dalıyormuş zaten.

This music crept by me upon the waters.[1]

Bazı geceler –hava çok çabuk karardığından fotoğraf çekemiyormuş– aşağıdaki kanala, suyun kıyısına iniyormuş. Su çok karanlıkmış.

Kıyıda kuğular varmış, iki kuğu. Bir kuğu çifti. Geceleyin karanlık suda kuğular inanılmaz beyazmış. Bir gece kıyıda otururken kuğularla konuşmaya başlamış. İnsan bütün gün yalnızsa, demişti, geceleyin, karanlık bir kanalın kıyısında kuğularla konuşmaya başlayabilir. Ama o konuşmaya başlayınca kuğular yüzüp gitmiş. Onların böyle uzaklaşıp gitmesini üstüne alınmış, bunun kendisinden kaynaklandığını düşünmüş. Bu son cümleyi biraz utanarak söylemişti.

Sonra da balıkları görmüş. Parlayan balıkları. Evet, demişti Tobias, parlayan balık türleri var elbette. O kanaldakilerin hangi tür olduğunu bilemezdi ama böyle balıklar vardı.

Evet, demişti Elis, bunların ne balığı olduğunu anlamak için dikkatle bakmış ama karanlık suda sadece parıltılarını ve hızla yüzüp gittiklerini görebilmiş. Balıklar bile uzaklaşıyor benden, diye düşünmüş. Sonra başka balıklar gelmiş ama onlar da yüzüp gidince suya bakakalmış. İşte o zaman anlamış.

Neyi, diye sormuştu Tobias.

Balıklar, demişti Elis, balık falan değildi. Benim gördüğüm, şehrin üzerinden uçan uçakların ışıklarının sudaki yansımasıydı. Uçaklar mı, diye sormuştu Tobias. Evet, demişti Elis. Büyük bir şehirdi, gökyüzü uçaklarla doluydu. Geceleyin o uçakları görmüştü. Kanalda yüzen balıklar uçaktı. İyi de ben fotoğrafçıyım, demişti sonra. Tobias ne diyeceğini bilememiş, Elis anlatmaya devam etmişti. Semtin adı Mile End idi; çünkü Yahudilerin bölgelerinin dışına çıkabildikleri bir

1. Bu müzik sürünüp geçti yanımdan, sulardayken. (T.S. Eliot, *Çorak Ülke*, III. Bölüm içinde-ç.n.)

millik alan orada sona eriyordu. Mile End. Bu nedenle, kampuste eski bir Yahudi mezarlığı vardı. İspanya'dan, Portekiz'den göç eden Sefaradların mezarlığı. Yan yatmış, solgun, harap taşlar; yerde yatan taş mahlûklar. Fakat etrafı parmaklıklarla çevrili mezarlık kampüsün göbeğinde, kütüphane, postane ve yemekhanenin arasındaydı. Dev sincaplar, gri sincaplar taşların etrafında fır dönüyordu.

Sonra birdenbire yine Yunanistan'ı, Selanik'i anlatmaya başlamıştı. Saloniki, demişti. Saloniki'ye gitmiş miydi hiç? (Bunu neden soruyordu? O hiç seyahat etmezdi ki.) Bir keresinde, Selanik'in kayıp Yahudi kültürünü, nasyonal sosyalistlerin işgali sırasında 60.000 Yahudi'nin şehirden toplanıp kamplara götürülmesini araştıran bir gazeteci kadınla birlikte üniversitenin kampusünde dolaşmışlardı. Birdenbire ayaklarının altındaki mermeri hissetmişti; çayırın yanında mermer taşlar, düzlenmiş taşlarla kaplı bir yol vardı. Bir Davud yıldızının kenarları, İbranice bir harf, birkaç adım sonra yine harfler. İkinci Dünya Savaşı'nda Alman işgal kuvvetlerinin Yahudi mezarlığını da tahrip ettiğini anlatmıştı gazeteci kadın. Mezarlıkta binlerce, binlerce mezar taşı varmış. Böyle bir yeri tahrip etmek için, demişti, müthiş bir kin duymak, muazzam bir çaba harcamak gerekir. Muhtemelen tanklarla yapmışlardı. Belki de havaya uçurmuşlardı. Her halükârda, o zamanlar şehirdeki mermer fiyatları hızla düşmüştü. Nitekim bugün bile Selanik'te her yerde, topu topu bir insan ömrü öncesine kadar kadim bir Yahudi mezarlığı olan üniversite arazisinde bile hâlâ bu mezar taşlarına rastlanıyordu.

Sonra aniden çömelmiş, ellerini yere koymuştu. Bir şey mi arıyorsunuz, diye sormuştu Tobias, su damarı mı bulmaya çalışıyorsunuz?

Hissedilmiyor, demişti, ne görülüyor ne de hissediliyor.

Elleri ne kadar da küçük, diye düşünmüştü Tobias. Şimdi bu ellerle yere çömelmiş neyi yokluyordu?

Sonra tekrar ayağa kalkıp Tobias'a bakmıştı.

Kunming'den Xichang'a giden treni, uzay üssünü, Sovyet uzay istasyonunu bilir misiniz. Hayır, bilmiyordu tabii ki. Neyse, tren epey bir süre Yangtze boyunca gider, nehir onu sarıp sarmalar gibi-

dir. Sürekli tünellerden geçerek dağ ile nehir arasındaki yolunu bulur tren. Pirinç tarlalarında camızlar vardır. Beline kadar suya girmiş bir adam pirinç toplar. Evet, demişti Tobias, gözümde canlandırabiliyorum. Bu tren çok yavaş gider. Demişti. Çok, çok yavaş. Eee? Çevirmeni, bir kilometre tren rayına bir insan düştüğünü hesaplandığını anlatmıştı. Tobias anlayamamıştı. Evet, bu tren hattının inşasında çok insan ölmüştü; bitkinlikten, kazalarda. Kilometre başına bir insan hayatı. Bu da yeterince hızlıydı aslında, değil mi?

Peki, diye dayanamayıp sormuştu Tobias, trende giderken cesetlerin üzerinden geçtiği duygusuna kapılmış mıydı? Evet, demişti, kapıldım aslında. Bir havaalanındayken de bu duyguya kapılıyor muydu? Hayır, diye cevap vermişti; ama havaalanlarında, durduğun ve nefes aldığın yerde daha önce başka birinin ölüp ölmediğini hissetmiyorsun zaten.

Ya da doğduğunu, demişti Tobias usulca.

Hayır, demişti Elis, insan sıcak, canlı iki bacak arasından doğar, göçebe gibi, herhangi bir yerde. Ama belli bir yerde ölür, tek başına.

Tobias, konuyla ilgisi olmadığı halde, sırf gitmesini engellemek için, ağızlarından doğuran kurbağalar da var, demişti.

Elis, yaa, dedikten sonra yüzüne kuşkuyla bakmıştı (Ama Tobias onu bir süre daha oyalayabilmişti en azından). Evet, bunu bir filmde görmüştü. Aslında şöyle oluyordu. Anne kurbağalar döllenmiş yumurtaları yutuyordu. Yumurtaları midelerinde kuluçkalıyorlardı. Daha sonra yavrularını kusuyorlardı. Filmde, anne kurbağanın beyaz ağzını kocaman açtığı görülüyordu; ağzındaki yavru kurbağa başını merakla dışarı uzatırken anne öğürüyor, bir daha öğürüyordu. Minik kurbağa annenin ağzından dışarı zıplar zıplamaz bir yavru kurbağa daha başını uzatıyordu, sonra da sırayla diğerleri. Bu imkânsız, demişti Elis. Mide asiti. Çocukken reçel kavanozlarında iribaş yetiştirmişti, bu işi iyi bilirdi. Ne kadar zahmetli olduğunu da. Oksijen için ne kadar uğraşmak gerektiğini. Küçük bir lastik topla kavanozun içine sürekli hava pompalamıştı. Bir iribaşın mide asidinin içinde büyümesi mümkün değildi. Zaten olay da bu ya, demişti Tobias. Bu

kurbağanın, ki adı rheobatrachus silus'tu ve Avustralya ormanlarında yaşıyordu, artık soyunun tükenmiş olması çok üzücüydü. Bu kurbağanın bir sırrı vardı! Anne kurbağa yumurtalarını neden sindirmiyordu? Yavrular midede sindirilmeden nasıl yaşıyordu? İribaşlar midede çok fazla asit oluşmasını ya da asidin kendilerine zarar vermesini engelleyen bir sıvı salgılıyorlardı. Bunun insan için ne anlama geldiğini biliyor muydu?

Bilmiyordu. Kurbağa farklı bir hayatta kalma biçiminin sırrına sahipti. Mide ülseri, örneğin mide ülseri, diye devam etmişti Tobias, midede çok fazla asit salgılandığı için ortaya çıkar. Bu kurbağa bize midedeki asitten nasıl korunabileceğimizi söyleyebilirdi. Ama rheobatrachus silus'lar artık geçmişte kalmıştı.

Elis ona soran gözlerle bakmıştı. Hayvanların, diye eklemişti Tobias, öncelikle amfibilerin ama okyanus ve deniz hayvanlarının da ilaç olabilecek maddeler ürettiklerini biliyoruz. Kalp kasını güçlendiren bir madde üreten bir kurbağa var. Deniz kozalağının zehrinden AIDS hastaları için ağrı kesici üretildi. Türlerin zenginliği olmadan hayatta kalmamız mümkün değil, diye ilave etmişti. Ve Elis'le, tam da onunla, böyle ders verir gibi konuştuğu için kendine kızmıştı.

Deniz kozalağı mı? diye sormuştu Elis. Evet, deniz kozalağı, diye cevap vermişti Tobias, yüzde 70'i mercan resiflerinde bulunur.

Mercan resifleri, diye tekrarlamıştı Elis, tehdit altında olan bir yaşam alanı, öyle değil mi? Tobias bir an elini kaldırıp indirmişti. Dünya denizlerindeki çöller büyüyor, demişti. Hangi çöller, diye sormuştu Elis. Oksijen bakımından fakir bölgeler, demişti, ölüm hatları hızla genişliyor. CO_2 suyun yüzeyinde gübre gibi bir etkide bulunuyordu. Planktonlar her şeyi emiyordu, sonra da ölen canlılar dibe çöktüğünde, bunların ayrışması aşırı oksijen tüketimine yol açıyordu. Her şey, demişti gereksiz yere, birbiriyle bağlantılı. Elis de İsviçre'de yatılı okulda okuduğunu söylemişti, çocukluğu dağlarda, buzulların kıyısında geçmişti (bu kez de o mu oyalamaya çalışıyordu?). Yatılı okulun müdürü okulun önüne bir havuz yaptırmıştı. Yaz aylarının sayılı sıcak günlerinde havuzda yüzülebiliyordu. Ama sonra havuz toprakla kapatılmıştı. İnekler yüzünden. İnekler suda yüzemiyor muydu, diye sormuştu Tobias. İnekler havuzun etrafında

otlanıyordu, demişti Elis. Çok kurbağa vardı. Müdürün söylediğine göre, inekler kurbağa yutunca ölüyorlardı. Susup omzunu silkmişti.

Sonra aniden zıplamaya başlamıştı, sanki sek sek oynar gibi, sanki yere tebeşirle daireler ve kareler çizilmiş gibi zıplıyordu. Oysa yerde daireler, kareler yoktu, gri ve düzdü zemin; zıplarken, tekerleme söyler gibi bir masal anlatmaya başlamıştı: Minik bir bit ile minik bir pire HOP birlikte bir evde yaşarlarmış HOP ve yumurta kabuğunda bira yaparlarmış HOP ama minik bit kabuğun içine düşüp yanınca minik pire çığlık atıp ağlamaya başlamış. Evin kapısı demiş ki: "Niye ağlıyorsun, minik pire?" HOP "Minik bit yandı da ondan." HOP O zaman kapı gıcırdamaya başlamış. HOP Köşedeki süpürge sormuş: Niye gıcırdıyorsun küçük kapı?" HOP "Nasıl gıcırdamam? HOP Minik bit düşüp yandı. HOP Minik pire ağlıyor."

Anlatırken bir yandan zıplamaya devam etmişti; bazen tek bacağıyla hayali bir tebeşir dairesinde duruyor, bazen bacaklarını açıp hayali iki tebeşir kareye basıyor, anlatmayı sürdürüyordu: "Minik bit yanmış, minik pire ağlamış, küçük kapı gıcırdamış, süpürgecik süpürmüş, küçük at arabası koşmuş, gübre yığını yanmış, minik ağaç dallarını sarkıtmış." HOP HOP HOP. Sonra kız gelmiş ve bütün bu dağınıklığı görünce testisini kırmaya kalkmış, bunu gören kuyu, "Ah keşke ben de su gibi aksam" demiş. Sonra su gibi gürül gürül akmaya başlamış.

Bir anda sıçrayıp Tobias'a bakmıştı: Ve suda her şey boğulmuş, ağaç, minik gübre yığını, küçük at arabası, süpürgecik, küçük kapı, minik pire, minik bit, hepsi birlikte boğulup gitmiş.

Sonra küçük bir kahkaha atıp ona el sallamıştı ve Tobias'ın tahminince kısa bir süreliğine salonda gözden kaybolmuştu.

15
Elis

Salonun derinliklerine doğru kör kör ilerlemişti. Sonra uçuş panolarından birinin önünde uzun süre durmuştu. Kendini kalabalığın akışına bırakmış, Dubai'ye gidecek yolcularla dolu bir bekleme alanının önünden geçmişti. Şortlu sarışın kadınlar, esmer tenler üzerinde peçeler, kat kat kumaşlara bürünmüş adamlar görmüş, yabancı insanların kokusunu duyar gibi olmuş, en sonunda başka bir bekleme alanından geçerek cam cephenin olduğu salona gelmişti. Dışarıya baktı. Aydınlık bir geceydi, yağmur yağmaya başlamıştı. Uzay segmanı az ötede, pistin hemen sonundaydı. Uçaklar salonun çatısının hemen üzerinden göğe yükseliyor gibiydi. Düzenli aralıklarla havalanan

uçakların kanat profilini ve beyaz karnını gördükçe, gayri ihtiyari başını eğecek gibi oluyordu. Tuhaf, diye düşündü, görüntüler nasıl da üst üste biniyor. İnsan bir vatozu aşağıdan, yüzerken görmüşse, havalanan bir uçakta yine vatozu görebiliyor.

Peki o, diye düşündü sonra, her şeyimin, her göğün, her suyun içine sinmiş mi hâlâ? Halbuki sadece bir duygu denemesiydi; elinde olmadan güldü. Pilot testi. Sen simülasyonu. Acemiler anlayamaz.

Yürümeye devam etti. Dışarıdaki sis hafiflemişti. Asfalt parlıyordu. Çubuk lambalardan yayılan ışık karanlığı aydınlatıyor, park halindeki uçakların küçük sinyal ışıkları yanıp sönüyordu. Arka plandaki diğer salonlar anlaşılmaz bir beyazlıkla uzanıyordu. Sinyalleri yanıp sönen küçük arabalar vızır vızır işliyordu. Güvenlik giysileri içindeki insanlar hareket halindeydi. Aniden ortaya çıkıyor, bir flüoresan lambasının zehir yeşili sarı halesinde kayboluyorlardı. Rüzgârda yağmur şiddetleniyor, sonra azalıyordu. Hayatta olmayı pek de olağan bulmadığı böyle anlar yaşıyordu arada bir.

Salonun cam cephesi petek petekti. Başını kaldırdı ve çatıyı, görünür kılınmış bir mimari iskeletin uzuvları gibi taşıyan beyaz, devasa çelik borulara baktı. Yürümeye devam etti.

Bir sonraki bekleme alanındaki alçak masalarda siyah giysili adamlar hiç konuşmadan karşılıklı oturuyordu. Ekranda herhangi bir uçuş bilgisi yoktu. Yan taraftaki küçük bar tezgâhında tek bir çift gördü. Kadın yüzünü çevirdi. Solgun yüzü, saç spreyiyle sabitlenmiş sarışın buklelerle çevriliydi. Adamın yüzü bir sütunun arkasında kalıyordu. Masanın üzerinde ellerinin üzgün jesti görülüyordu.

Midye toplayan kadınla birlikte kıyıya gittiğini anlatmamıştı akvariste. Birlikte resifte dolaştıklarını anlatmamıştı; resifin karaya bakan tarafında camgöbeği lagün, denize bakan tarafında okyanusun kıpırtılı laciverdi. Lagünün sadece cezirde görünen incecik kavisinde sadece ikisi. Oraya tek başına gitmeye asla cesaret edemezdi. Kadının ayağında, parmak arası ucuz plastik terlikler vardı. Elis'in spor ayakkabılarının içi vıcık vıcık suydu. Kıyafeti de böyle bir gezintiye

uygun değildi zaten, uzun beyaz pantolonu bacaklarına yapışıyordu. Ama o kadar sıcaktı ki havanın başka bir hali gibiydi nem. Islak ya da kuru olmak fark etmiyordu. Kadın vücuduna rengârenk bir örtü dolamıştı, yürürken örtüsünün ucu bronz dizleriyle oynaşıyordu. Kadın midye, deniz kirpisi topluyordu. Hayvanları meyve gibi koparıyordu. Bıçakla kesiyor, kabukları kanırtarak açıyor, eti yemesi için Elis'e uzatıyordu. Elis de alıp yiyordu. Serin, sıkı ve tuzluydu etin tadı. Kadın bir deniz kirpisinin kabuğunu kırdı ve içinden beyazımsı, filigran, tatlı bir öz çıkardı. Durmadan yürüyorlardı. Zemin pürtüklü ve kalkerliydi. Mercanların, anemonların, süngerlerin üzerinde yürüyorlardı. Küçük kuytularda yengeçler kıpırdıyordu. Güneşin sıvı ışığı buharlaşıyor gibiydi.

Sonra yabancı kadın, bak, diyerek açık denizi göstermişti. Ve Elis siyah yunusların kavisli sırtlarını, sıçrayan kuyruk yüzgeçlerini görmüştü.

Bütün bunlar çok uzun zaman önceydi. Kendini geniş koltuklardan birine bıraktı, buradaki koltuklar deriydi. Büyük, modern havaalanlarında spor salonları ve yüzme havuzu olması gerekirdi. Ve de temiz hava! Bu tür salonlardaki oksijen miktarını artırmanın bir yolu vardı mutlaka. Ne de olsa insanlık Ay'a gidiyordu! Buradaki hava tehlikeliydi, insanın gözleri kararıyor, beyni duruyordu. Kendini en yorgun hissettiği yerler havaalanlarıydı. (Hava kalitesinden bağımsız özel bir yorgunluk muydu bu? Transit yorgunluğu muydu?) İnsanı zehirliyorlardı. Mexico City'de sokaklarda oksijen istasyonları vardı. Burada neden yoktu? Yürüyen merdivenlerin başında, uçuş panolarının altında bir oksijen tüpü durabilirdi. İçine para atar, maskeyi, tek kullanımlık bir maske de olabilirdi, ağzınıza ve burnunuza dayardınız. Ve kendinize gelirdiniz.

Ayağa kalkıp yürümeye devam etti.

Açık bir kapıdan içeriye göz atınca, baş tarafına soyut bir çarmıha gerilme tasviri asılmış küçük, beyaz bir oda gördü. Odanın içine bir adım atınca da Mekke'ye bakan seccadeyi. Çok pratik, diye düşündü, ihtiyaca göre şapel ya da mescit. Odada kimsecikler yoktu.

Deniz ürünleri barının oralarda dolandı. Bu arada servis personeli değişmişti; ince uzun genç bir adam bir ıstakozu parçalamakla meşguldü.

Gözlerin görme yetisinden arınmak, demişti Bali'deki otelin enerjik yoga hocası; iş için, yani fotoğraflarını çekmek için gittiği bir ekolojik oteldi. Yumuşak turizm falan; odaların duvarları safi bambu, hindistancevizi kabuğundan su dökünerek yıkanılan bir banyo, doğal meşale ışığı. Bir nehre bakan ıssız vadide, müthiş pahalı, beş yıldızlı bir sadelik. Yan taraftaki taşocağında ise karnı burnunda hamile kadınlar çalışıyordu. Şekilsiz, kocaman taş parçalarını, kayaya oyulmuş basamaklardan yukarıya elleriyle taşıyorlardı (Kadınların fotoğrafını çekmemişti).

Yine Bali'deydi. İnsan ölmeden önce, diye düşündü, hayatı bir film şeridi gibi gözünün önünden geçermiş. Eğer öyleyse, ben yıllardan beri ölüyorum. Anımsama yetisinden arınmak.

Gaylerin gittiği şu kafe, kafenin abartılı bir güzellikteki tuvaletleri (kadın tuvaleti, erkek tuvaletine bakmak ne yazık ki çok geç aklına gelmişti), pirinç teraslarının keskin yeşil ışığı. Köy sokaklarındaki siyah domuzlar. Bunları hatırlar hatırlamaz Bali agresif görüntülerle geri geldi.

Gümrük kuyruğu. Aşırı bir hava sıcaklığı, iç karartıcı bir salon, çiçekler, sidik, ter. Her şey yapış yapış. Tatlı bir müzik ve mükemmel bir ışık eşliğinde etkileyici sahneler gösteren dev ekranların altında dikiliyordu. Yumuşak hareketlerle dans eden alımlı kızların, altın tapınakların, siyah kumsallardaki, beyaz kumsallardaki atletik sörfçülerin, sonu gelmeyen düğün alaylarının ve çiçeklere bulanmış cenaze törenlerinin altında yorucu, hatta giderek işkence halini alan bir bekleyişti. Kuyruk bir türlü ilerlemiyordu, bir adım bile ilerlemiyordu, sadece görüntüler hızla akıyordu. Sonra yeni baştan başlıyordu. Şenlikli bir beyin yıkamaydı, iyi aydınlatılmış bir göz bunaması. Bu adaya ilk kez ayak basmak üzereydi. Ama görecek ne kalmıştı ki?

Dergi fotoğrafçısıydı. Yabancı ülkelerin hazmını kolaylaştıranlardan biriydi o da. Gerçeklerden cazip bir güzellik yaratıyordu. Her şeyi çoktan tatmış bir kitlenin beklentileri için çalışıyordu. Standart-

ları önce reklam fotoğrafçılığı belirliyordu. Her vardığı yerde bunu anlatıyordu görüntüler.

Uçaktan *gate*'e giden körük. Her adımda yaratıcı bir buyruk; bir kırmızıbiber, altındaki yazı: *sıcak*. Yüksek topuklu kırmızı bir ayakkabı, altındaki yazı: *acı*. Birkaç adım ileride: Altında *acı* yazan kırmızıbiber, altında *sıcak* yazan kırmızı topuklu ayakkabı. Aynı şey bu kez *cehennem* (bir yolcu gemisinin güvertesinde insanlar yarı çıplak güneşleniyor) ve *tatil* (çölde küçük bir çadırın resmi) kavramlarıyla yapılıp yazıların yeri değiştirilmiş. Ya da haplar: *saçmalık*; kurutulmuş otlar: *ilaç*. Ve tersi.

Simsiyah fotoğraflar çekmek istiyorum, diye düşündü. Siyah, gri fotoğraflar. Netleşmek istiyorum. Yorgunum. Kendi içinde tekrarlanan ve daire çizen salonda kör gibi yürüdü. İnsanlar dalgalar halinde üstüne geliyordu. Dönüp giderken başka bir dalgaya yakalandı. Dikkatli olmalıyım, diye düşündü.

Sonunda iş öyle bir raddeye gelmişti ki, örüntülerle uğraşmak zorunda kalmadığında rahat bir nefes alıyordu. Beyaz perdeler, beyaz nevresimler, beyaz masa örtüleri, tahta ya da taş zeminler. Bütün bunlara eyvallah. Ama bazı günler, masaların üstünde renkli tabaklar gördüğünde bile bir restoranı derhal terk edebilirdi.

Uyumam lazım, diye düşündü. Ama nerede uyuyabilirim ki burada? Bir hamak olsaydı keşke, derin bir hamağa gömülebilseydim. Neden hamak asmıyorlar? Çünkü ancak vahşiler hamakta uyur.

Salonun göğüne doğru yükselen beton sütunlardan birine yaslandı. Henüz çok gençken, Fildişi Sahili'ndeki bir çekim işini üstlenen tanınmış bir Belçikalı fotoğrafçının yanına vermişlerdi onu. Asistanı olarak fotoğrafçıya eşlik edecekti. Paris'te buluşup Abidjan'a uçmuşlardı. Hayatında ilk kez Sahra üzerinde uçuyordu. Altındaki çöl bir türlü bitmiyordu. Çöl, uçuş süresiydi. Fransız bir otel zincirinin, St. Moritz ya da Barselona'dakiyle muhtemelen tıpatıp aynı, tepeden tırnağa klimalı otelinde bir gece kalmışlar, ertesi gün de taka bir Mercedes'e binip toprak yollardan ülkenin içlerine doğru ilerlemişlerdi. Hedef, ormana serpiştirilmiş bir iki köy, misyonerlerin pek el atamadığı yerleşimlerdi. Aynı zamanda hem rahip hem de hekim

olan şifacı kadınların manastır benzeri köylerini fotoğraflayacaklardı. Şifacı kadınlar, kutsal ve dindışı bitkilerden hazırladıkları ilaçlarla sıtmayı ve aşırı zayıflamayı tedavi ediyorlardı. Dans ve ayinlerle şifa veriyorlardı. Ahşaptan oyulmuş fetişleri, kireçle sıvanmış tapınaklarda koruyorlar; ayinlerde tüyler, midyeler, inciler, muhtemelen sahte altından incecik varaklar kullanıyorlardı. Güzel kadınlardı. En yaşlıları daha kırkında bile değildi. Koyu tenleri pırıl pırıl parlıyor, vücutlarındaki kaolin desenler bembeyaz göze çarpıyordu. Kollarındaki ve yüzlerindeki izler inisyasyon törenlerindendi. Deneyimli bir şifacı kadının yanındaki çıraklık döneminin iki ila üç yıl sürdüğünü anlatmışlardı.

Fotoğrafçı iyi bir fotoğrafçıydı. Bu sefer de iyi fotoğraflar çekmek istiyordu. Renk nüansları ve kontrastlardan, oranlar ve erotizmden çok iyi anlıyordu. Bir keresinde Tuareglerle ilgili bir iş siparişi aldığını anlatmıştı Elis'e: Kumlar, develer ve erkeklerin kıyafetleri arasında bir etkileşim yaratmak istediği için, köyün en yaşlı kişisiyle uzunca bir görüşme yaptıktan sonra, erkekleri örtülerini başka bir renge boyatmaya ikna etmişti. Hangi mavinin doğru mavi olduğunu bilen bir adam olduğunu onlara da anlatmayı başardığını söylemişti. Nitekim istediği maviyi almıştı. Elis ona karşı çıkarak, bu durumda gerçek Tuareg mavisinin fotoğrafını çekmediğini söylediğini anımsıyordu. Fotoğrafçı şaşırarak, hayır çektim, demişti, yeni maviyi Tuaregler de daha çok beğenmişti. Fotoğrafçının mavisi onların mavisi olmuştu.

O zamanlar ürkütücü bulduğu bu hikâye bugün ona neredeyse dokunaklı bir anı, masum bir döneme ait kötü bir masal gibi geliyordu. Belli bir renk tonunu istemek, örtülerin başka bir renge boyanmasına gerekçe oluşturamazdı artık. Ama bu düşünce de anlamsızlaştı: Ne de olsa, görülen şeyin materyalinde bir değişiklik yapmadan sahte görüntü üretmek mümkündü artık. (Doğru muydu bu?)

Abidjan'a çok uzaktaki savanlarda, fetişist şifacı kadınların ritüellerine ve bir fotoğrafçının kurduğu sert mizansene tanık olmuştu. Fotoğrafçı, şifacı-rahip kadınları fotomodellere dönüştürmüştü. Onları

dans ettirmişti (dini ritüel esnasında değil, seyahat masraflarının yanında bahşiş gibi kalan bir para karşılığında). Salına salına yürütmüştü, doğru arka planla, doğru sıralamayla, palmiyeler, kulübeler, oluklu teneke çatıların önünde, önce yarı çıplak, sonra çırılçıplak tekrar tekrar yürütmüştü (kadınlar ilk başta buna karşı çıkmış, sonra razı olmuşlardı; fotoğrafçıda o metal paralar ve beyaz adamın otoritesi vardı), ince uzun fetişlerini, bir penisle sevişir gibi dolgun göğüslerinin arasında tutmalarını buyurmuştu (fotoğrafçı direktif vermediği zaman fetişleri korunmaya muhtaç bir çocukmuş gibi ellerinin üzerinde taşıyorlardı). Fotoğrafçının çektiği görüntüler çok başarılıydı; hemen akılda kaldıkları gibi, daha-önce-hiç-görülmemiş olanın o ince büyüsüne sahiplerdi. Dergide fotoğraflara çok geniş bir yer verilmişti, sayfalarca uzanan bir fotoğraf serisiydi. Yıllar sonra bile çeşitli dergilerde bu serinin fotoğraflarına rastlamıştı (kadınların yüzünü tanımıştı); fakat fotoğrafların altında tamamen alakasız tuhaf yazılar vardı: Ganalı kadın dansçılar, Malili kadın rahipler. Fotoğraflar çok iyiydi ve yeni bir Afrika ürünü etiketiyle ajanslar tarafından dünyanın dört bir yanına satılmıştı.

Elis durmadan yürümüş olmalıydı, farkına varmadan balıkların önündeki plastik koltukların oraya dönmüştü. Oturdu. Hiç kuşkusuz, en iyi yer burasıydı, katlanabildiği tek yerdi aslında. Akvaryumun önünde otururken havaalanını unutuyordu.

Akvarist ortalarda yoktu. Yeni aldığı pet şişeden su içti. Akvaristle üstünkörü vedalaşmıştı, aslında sadece kısa bir süreliğine vedalaştığını düşündü. Yanında dururken birdenbire, nedenini bilmediği bir korkuya kapılmıştı.

Akvaryum bir göz gibi, diye düşündü. Hayır, balıkların da gözü olduğundan ve belki de bizi gördüklerinden değil. Akvaryumun kendisi görüyor bizi. Bu dingin bakışa, camın ardındaki denize dalıp gitti. Uyumak gibi, diye düşündü. Adeta uyumak gibi.

16
Tobias

Tobias Winter teknik odadan dönünce, Elis'in yine orada oturduğunu gördü. Elis onu görmedi.

Yanına yaşlı bir karı koca oturmuştu, yan koltuğa koydukları çanta ve poşetleri karıştırıyorlardı. Paketleri açıyor, kapatıyor, öteberilerini bir poşetten alıp başka bir poşete koyuyorlardı. Gerginler, diye düşündü Tobias, aracı durdurup inemeyecekleri bu yolculuktan biraz korkuyorlar. Ivır zıvırlarını tekrar tekrar yerleştirerek, daha pratik, daha güvenli bir düzene sokarak uçak yolculuğunun belirsizliklerini ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Ama fotoğrafçı kadın hiçbir şeyin farkında değil gibiydi. Başını arkaya yaslamıştı. Gözleri kapalıydı. Tobias onun uyumadığını görebiliyordu. Bir türlü gevşeyemediğini. Tetikte bir hayvan gibi.

Akvaryumunun fotoğrafını çekmemesinden hoşlanmamış değildi. Sadece onun anlattıklarını dinliyor gibiydi, üstelik bunları aklında tutuyordu. Bu hoşuna gitmişti. Hatta belki de çok hoşuna gitmişti. Sadece benimsediği, zaten kendisine ait olan şeyleri alıyor, diye düşündü.

Yaşlı kadın bir portakal soymaya başladı. Meyveyi yıldız gibi açarak kucağındaki kâğıt peçeteye koydu. Bir iki dilim kopardı. Kocası onu izliyordu, ağzını açtı ve kadın kocasının ağzına bir dilim portakal koydu. Elleri yapış yapış olmasın diye kocasını besliyordu. Portakalın suyu parmaklarından aşağıya aktıkça parmaklarını yalıyordu. Kocası yutkundu. Kadın bir dilim de kendi ağzına attı. İkisi senkronizeydi, aynı anda çiğneyip yutuyorlardı.

Aslında, diye düşündü Tobias, insan evli de olabilir. Birlikte Akdeniz'e gidebilir. Kaya duvarları boyunca şnorkelle dalabilir, başka mercanlar, deniz kirpileri, denizyıldızları görebilir. Hiç dalmamıştı. Oksijen tüpü, dalgıç kıyafeti, paletler ve dalgıç gözlüğüyle hiç dalmamıştı. Evli olduğunuzda, tek başına dalmazdınız, yanınızda biri olurdu. Birbirinizle işaretleşirdiniz. Bunu bir filmde görmüştü. Birdenbire canı dalmak istedi.

Yıllar önce tankın içinde bir tamirat, daha doğrusu bir düzeltme yapılması gerekmişti; basit bir arızaydı ama tankın içine dalmadan giderilmesi mümkün değildi. Akvaryumuna bir dalgıç girmişti. Bakmaya bile dayanamamıştı (Tanka dalmak isteyip istemediğini ona sormuşlardı tabii, ne de olsa bu onun akvaryumuydu, o yüzden ilk önce ona sormuşlardı. Ama bu teklifi derhal geri çevirmişti). Sonra o yabancı adam gelmişti. Adam dikkat etmezse her şeyi kırıp dökebilir, akvaryuma büyük zarar verebilir, akvaryumun kendini yenilemesi yıllar alabilirdi. Mercanlar çok yavaş büyür. O gün teknik odaya girip gergin gergin filtreleri kontrol etmişti. Kâbus sona erince resifi vakumla temizlemeye girişmişti.

Birdenbire Tobias Winter zayıf bir genç kadının akvaryumun etrafında dolaştığını fark etti. Kadın epey boyluydu, uzun bacaklı, koşucu. Atkuyruğu yaptığı saçı yürüdükçe zıplıyordu. Eliyle camın

üstüne daireler çiziyordu. Asabi ya da takıntılı mıydı? Yanında bagajı yoktu, siyah boğazlı kazağı ve siyah pantolonuyla örümcek gibi hareket ediyordu. Bazen duruyor, daha yavaş hareketlerle, sanki bir şey arar gibi camı yokluyordu. Tuhaf bir koreografi. Soğukkanlı bir yoklama. Güvenlik kontrolünde miyiz, diye düşündü Tobias, gelmiş, akvaryumu elinde sonda aleti varmış gibi kontrol ediyor. Balıkların akvaryuma kaçak bir şey sokup sokmadığını kontrol ediyor, diye düşündü ve elinde olmadan güldü. Zehirler, tanrılar, okyanusların belleğinden gizli şifreler vardır belki.

Genç kadın yanından geçip gitti, atkuyruğu kalabalığın içinde zıp zıp zıplıyordu. Tam o sırada Tobias müren balığının mağarasından yavaş yavaş çıktığı gördü. Solungaçlarını pompalıyor, sanki şarkı söylüyormuş gibi yanaklarını şişiriyordu. Müreni Elis'e de göstereyim, diye düşündü. Görmeyi çok istemişti.

Birdenbire kitabı hatırladı, dizelerin sesi bir dalga gibi geri geldi:

What have we given?
My friend, blood shaking my heart
The awful daring of a moment's surrender
Which an age of prudence can never retract
By this, and this only, we have existed.[1]

Bakın Elis, derken sesi o kadar hafif çıkmıştı ki, Elis'in onu duyması mümkün değildi.

1. Ne verdik biz?
Dostum, yüreğimi titretiyor kan
Bir anlık teslimiyetin korkunç cüretini
İhtiyat çağı da asla geri alamaz
Böyle, sadece böyle var olduk biz. (T.S. Eliot, *Çorak Ülke*, V. Bölüm içinde-ç.n.)

17
Sigara Tiryakisi

Gözüm kamaştı. İşte bir çarpma kapı daha. Ama metalden. Yok, çarpma kapı değilmiş. Neyse, kimse bir şey fark etmedi. İyi idare ettim doğrusu. Sarhoşlar yürürken çok dikkat eder. Kör bıçaklar derin keser.

Bu parıltı, bu koku. Tamam. Tuvaletlerin oraya geldim. Biraz kalabalık burası. Sigara dumanı falan yok, sadece gelip geçen insan trafiği. Pisuarlar da şuradaymış işte. Cidden yalpa vuruyorum. Yok, yalpalama değil de hafif bir sendeleme. Dikkat etmem lazım. Pantolonun beli, biraz daha aşağıda fermuar. İşte, yan taraflarda başkaları da var zaten. Her şey gayet normal. Aman, dikkat çekmeyeyim şim-

di. Külotun önündeki yırtmaç. Kazık kadar adam olduk, hâlâ cinsel organımızla oynayıp duruyoruz. Cinsel iktidara sahibim, öyleyse varım. Sevmiyorum bunu. Cinsel perhizi hep erotik bulmuşumdur. Onunla yatsam bile, cinsel perhizim bozulmuyordu, öyle bir kadındı o. Bir bardak süt içer gibi yatıyorsun benimle, demişti bir keresinde. Yatakta doğrulup bana bakmıştı. Onun o güzel kavisli köprücük kemiği. Köprücük kemiğini çok beğendiğimi hiç söylemedim ona. O zamanlar hiçbir şey söylemiyordum zaten. Süt gibi.

Işıl ışıl lavabolar, en iyi porselenden hiçbir masraftan kaçınılmamış. Böyle şeyleri takdir ederim. Hele şu minik hedef sineği.[1] Siyah, her pisuarda bir tane. Aa, ne komik, sinekler uçuşmaya, daire çizmeye başladı. Uçuşuyorlar. Vızıltılarını duyuyorum. Vızzzzzzzzzz. Ne saçma. O sinekler sadece bir resim. Vızıldadıklarını duysam da oraya çizildiklerini biliyorum. Çizilmiş işte, beyaz üzerine siyah. Hep aynı desen. Hadi, topla artık kendini.

Viskiyi fazla kaçırdım herhalde. Kamışım. Şimdi başparmağım ile işaret parmağım arasındaki duruşu. Yabancı bir uzuv. Onun gözüne nasıl görünüyordu acaba. Kamışım onun hakkında benim bilmediğim ne biliyordu. İnsanlar ne kadar uzak birbirine. Hem de bu kadar yakınken. Evlilik akıl almaz, imkânsız bir şey aslında. Birazdan gelir. Şu idrar baskısı. Birazdan gözüm kararacak. Yok, her şey bir duruş meselesi. Dikkat et. Beyaz duvarlar. Ne kadar da temiz bu beyaz duvarlar. Aman, duvara dayanmadan ayakta duramadığımı varsın herkes görsün. Duvar ne kadar serin. Süt. Ne kadar temiz, pisuarların üzerinde pastörize idrar lekesi yok. Birazdan gelir. Her yerde rahatça işeyebilmeniz gerçekten büyük avantaj, demişti. Haberi yoktu tabii. Dişleri, küçük beyaz dişleri. Neden dişleri aklıma geldi şimdi. Ne aptalca, durduğum yerde sallanıyorum. Keşke kabine girseydim. Neyse, idare ederim bir şekilde. Yandaki herif. Katır gibi işiyor. Hep faydası olur. Hiç yoktan iyidir.

Onu taklit edeyim.

Şimdi elini yıka. Hiçbir şey olmamış gibi. Dikkat çekmeden lavabolara git. İyi, hemen şuradaymış lavabolar. Dümdüz yüzeyler, lava-

1. Hedef sinek resmi: Pisuarların içindeki sinek resminin amacı, idrarın dışarı sıçratılmaması. Sinek resmini görenler, sineğin canlı olduğunu düşünüyor ve tuvalet ihtiyacını, sinek resmini hedef alarak gerçekleştiriyor. (ç.n.)

bonun kasıklardaki baskısı harika. Sağlam duruyorum. Neden su akmıyor? Şu lanet olası fotoseller. Orada öylece durup ellerini sağa sola sallıyorsun.

Şimdi bu herif bana niye bakıyor? Gözlerini iyice açıp kaşlarını kaldırmış. Kocaman bir bakış. Bir girdap. Buz mavisi gözler. Gözbebekleri göl gibi. Derdi ne bu herifin? Ben ibne değilim ki. Ne bu? Keskin bir siluet, yine de her şey bulanık. Batıyorum. Birlikte dibe batıyoruz.

Her şey başka türlü de olabilirdi. Farklı olabilirdi. Herif bunu biliyor, o yüzden burada. Batarken benim nasıl battığımı seyrediyor. Hayretle. Marie bunu biliyordu mutlaka. Ona, bunu benim de bildiğimi söylüyorum. Onu bildiğimi. Göğsümdeki bu sancı. Manganez mavisi bir ateş. Ayna çatlağından belli olur. Bakış nasıl kırılıyor aynada. Dehşetin içinde bir an çakan gümüş yazı.

18
Tobias, Elis

Elis geri döndüğünde, Tobias onun güzel olduğunu gördü.

Yerinden kalkmış, yavaş yavaş ona doğru ilerliyordu. Tobias irkildi. Hayvan bakıcımız Tobias Winter'den bilgi alabilirsiniz. Ne yapacağını bilmiyordu. Bu bir yanılgı olmalıydı.

Elis yanında durup balıklara baktı.

Kumsallar beyazdır, dedi Tobias.

Öyle tabii, dedi Elis.

Kumsalların neden beyaz olduğunu biliyor muydu? Elis cevap vermedi.

Papağan balıklarından kaynaklanıyor, dedi Tobias. Onlara papağan balıkları denmesinin nedeni, papağan gibi keskin, kıvrık bir ga-

galarının olması. Mercanla beslenirler, kalkerli mercan iskeletlerini de yerler. Kalkeri sindiremezler tabii. O yüzden kalkeri dışkıyla vücutlarından atarlar.

Balık boku, dedi Elis. Rüya gibi kumsallar aslında balık boku.

Öyle de denebilir.

Elis, bir gümüş yaprak sürüsünün güzel bir örtü gibi dalgalanarak geçmesini seyretti.

Denizatlarını gördüm, dedi.

Biliyor musunuz, belli olmuyor ama böyle bir tankta denizatlarını yaşatmak çok zordur. Onları ellerinizle beslemeniz gerekir.

Elis susuyordu.

Denizatlarında dişiler değil, erkekler hamile kalır.

Biliyorum, dedi Elis. Bütün kadınlar bilir bunu. Denizatları hakkında hiçbir şey bilmeseler de bunu bilirler.

Ben denizatı yetiştiriyorum, dedi Tobias.

Elis, onun ne dediğini anlamamış gibi hiç tepki vermedi. Sonra, belki de kadınlar, erkeklerin haberinin bile olmadığı bir yakınlık peşindedir, dedi. Ama bu bir şey ifade etmez, diye devam etti. Yakınlığın iyi bir şey olduğunu kim söylemiş. Bir erkek olarak bunu tasavvur bile edemiyorsunuzdur belki.

Tatmin vermekten aciz olduğumuz için mi?

Elis bir şey demedi.

Tobias ona göz ucuyla baktı. Elis sanki balıkları değil de camı görmek istiyormuş gibi cama bakıyordu. Ama, dedi Elis, insanın içinde bir şeyin, çocuğa dönüşecek bir şeyin büyümesi büyük bir yakınlık duygusu. Kendi bedeninizin içinde büyüyor ama size yabancı. Yakın bir yabancı.

Çocuğunuz var mı?

Hayır.

Nüfus yoğunluğu çok yüksek bir ortam, dedi Tobias hemen. Komşuluk ilişkileri karmaşık. Resifte büyük bir rekabet var. En aydınlık yerler çok revaçta. Ölen bitkilerin yerine hemen yenileri büyüyor. Hayat hep devam ediyor. Her yerde usul usul devam eden bir türeme, bir dallanıp budaklanma. Akvarist olarak buna zaman zaman müdahale etme şansınız var tabii. Biyolojik çeşitliliğin mümkün ol-

duğunca zengin ve dengeli olmasını istiyoruz. Hayvanların hepsi birbiriyle geçinemez, akvaryumda hepsinin sosyalleşmesi mümkün değil. Agresif su omurgasızları var, birbirlerinin üstüne saldıran balıklar var. Özellikle de denizatları çok yavaştır, bir şekilde hep geriden gelirler. Kimseye diş geçiremezler. Kuytu yerlere ihtiyaç duyarlar. Doğal düşmanları yok denebilir. İkileme düştüklerinde kamuflaja başvururlar. Küçük suyosunu dallarından biri oluverirler. Onların en büyük düşmanı insandır. Denizatlarının afrodizyak etkisi olduğuna inanılıyor.

Erkek denizatı doğurma kapasitesine sahip olduğundan mı?

Erkek denizatları, özellikle de sabah saatlerinde (sabah saatleri diye bir şey varsa tabii, bu salonda olmadığı kesin) karın keselerini açarak dişileri çekmeye çalışırlar. Erkek ile dişi denizatı bir iki saniyeliğine karınlarını birbirine dayar. Yumurta ve spermler erkeğin kuluçka kesesine dolar ve döllenmiş yumurtalar orada gelişir. Erkek denizatları canlı denizatları doğurur, yavrularla dolu bir bulut bırakır suya.

Kümülüs.

Kümülüs? Evet, öyle de diyebilirsiniz, bir kümülüs bulutu gibi.

Bulutun sırf gözden, gözlerden ibaret pırıltılı bir bulut olduğunu sanır insan. Oysa karından dışarıya minicik atlar fışkırır ve suda sendeleyerek hayata başlarlar.

Elis dönüp ona baktı ve aniden sordu: Sizce insan hayatını değiştirebilir mi?

Tobias gözlerini kaçırdı. Bu cümleyi çok net ifade etmişti. Ne diyebilirdi ki? Tam adamına sormuştu. Öne doğru bir adım attı ve hayvanlarla ilgili bir sorunu acilen incelemesi gerekiyormuş gibi cama iyice yaklaştı. Yüzen görüntülerin akışkan bedenlerine baktı. Gözünü dikip baktı.

Aniden kollarını açıp tüm bedeniyle cama yaslandı. Hiç kıpırdamadan durdu. Derin derin nefes aldı. Nefes alıp veriyor, kalbinin atışını camda hissediyordu.

Elis ürküp biraz geri çekilmişti.

Ve vatoz çıkageldi.

Tobias'a doğru yüzdü, dönüp gitti, tekrar geldi, döndü. Geldi. Kendini Tobias'a yasladı. Yüzgeçlerini açıp karnını Tobias Winter'in karnına dayadı. Bir an hiç kıpırdamadan durdular. Sonra Tobias Winter geri çekildi. Elini camın üzerine, vatozun karnının üstüne koydu. Vatoz da yavaş yavaş camdan ayrıldı ve yüzüp gitti. Gölgesi kumun üzerinde uçuyordu.

Eğer insan hayatını değiştirebilse, dedi Elis, sevmeye başlamalı mı yoksa sevmeyi bırakmalı mı?

Mercanların üremesi, dedi Tobias bir süre sonra, mercanların üremesi akvaryumdaki en önemli sorunlardan biri belki de. Minik bir dal kopartılıp silikonla başka bir yere yapıştırılabilirdi tabii. O zaman büyürlerdi.

Ama yumuşak mercanlarda öyle olmuyor. Bir parçayı kesip bir başka yere dikmeniz gerekiyor. Daha komplike bir işlem. Mercanlar eşeyli de çoğalır gerçi. Fakat bunun akvaryumda gerçekleşebilmesi için akvaristin çok büyük çaba harcaması gerekir.

Elis sırtını cama dayamış, yolcu koltuklarının sıralandığı cam cephenin önündeki oval salona bakıyordu. Camın önünde uçak görülmüyordu artık.

Tobias konuşmaya devam ederken, Elis onun söylediklerinin bir kısmını aklında tuttu, bir kısmını da hiç duymadı. Arkasındaki balıkların hareketlerini hissettiği duygusuna kapıldı. Yanal çizgilerin güvenlik sistemi devreye girmiş, bir geri çekilme başlamıştı sanki.

Araştırma akvaryumlarında, üniversitelerdeki akvaryumlarda bunun üzerinde çalışılıyor. Başarılı da olunuyor. En önemli mesele, ayın evrelerinin gerçekçi bir simülasyonunun yapılması. Mercanların yeri sabit olduğundan, sperm ile yumurtalar ancak akıntıyla bir araya gelebiliyor. Doğadaki düzende, ayın belirli bir evresinde su ılık olduğunda, tüm mercanlar sperm ve yumurtaları aynı anda suya bırakır. O zaman su süt gibi beyaz olur.

Birbirlerine dokunmuyorlar, dedi Elis, sadece suyla oluyor.

Akvaristik deney istasyonlarındaki tanklarda, eşeyli üremeyle meydana gelmiş mercanların çocuk odalarını görebilirsiniz. Üfleme camdan yapılmış minicik oyuncaklara benziyorlar.

Yorgunum, dedi Elis.

Tobias başını salladı.

Uyumak istiyorum.

Tobias gülümsedi.

Elis ona bakınca gözlerini kaçırmadı, başka soruları da yanıtlamaya hazır gibiydi. Elis başını sallayıp plastik koltuklara gitti. Sırt çantasını (objektiflerin sertliğinden kaçınarak) başına yastık yaptı, spor ayakkabılarını çıkardı, kum rengi uzun mantosunu yorgan gibi üstüne örtüp başını koltuğun kuytusuna çevirdi.

Tobias Winter şimdi korkuyor olmalıydı. Dünyanın en büyük havaalanlarından birinin akvaristiydi, balıklar konusunda çok cesur ve özenliydi ama aslında çekingen bir adamdı.

Elis'in gerçekten de uykuya daldığını gördü.

Tanka gitti, teknik odaya girdi. Geri döndü. İkide bir Elis'e bakıyor, hafif ve huzursuz uykusunu izliyordu.

Titreşen bir ışık gibi uyuyordu.

Balıklar her zamanki turlarını atıyor, kıpır kıpır anemonların, mercanların üzerinde yüzüyorlardı. Yolcular gelip geçiyordu. Uykusunu alamamış çocuklar ilgisizce cama vuruyordu. Ve Tobias hiçbir şey demiyordu.

Ama Elis'in mantosunun üstünden kaydığını görünce –manto henüz yere düşmemişse de iyice aşağı sarktığından birazdan yere yığılacaktı– hemen yanına gitti. Kumaşa uzanmak, Elis'i cereyandan koruması gerekiyormuş gibi mantoyu omuzlarının üzerine örtmek ona birdenbire çok doğal geldi.

SON

Bir havaalanının yersiz yurtsuzluğunda, üç insanın hayat çizgisi kesişir. Dergi fotoğrafçısı Elis ile havaalanındaki dev resif akvaryumunun sorumlusu Tobias arasında bir aşk gelişirken, havaalanının sigara odasında, çoktan bitmiş bir evliliğin muhasebesi yapılmaktadır.

İşi nedeniyle Afrika ile Asya arasında durmaksızın uçan Elis, devamlı havaalanlarında olmaktan ama aslında hiçbir yere varamamaktan yorulmuştur. Havaalanındaki akvaryuma gözü gibi bakan, deniz canlılarını çocukları gibi şefkatle seven Tobias'la akvaryumun önünde tesadüfen tanıştığında, aralarında önce karşılıklı monologlarla başlayan, sonra giderek derinleşen bir yakınlık gelişir. Akvaryumdaki tropik deniz balıkları, mercanlar ve anemon çayırları arasında sessiz sedasız yüzerken ve yolcular hiç durmadan akvaryumun etrafından akıp giderken, özlemin, yalnızlığın ve bir çift olmanın/olamamanın derinliklerine inilir.

Havaalanının transit salonu, insanların bir yerden uzaklaşırken başka bir yere yaklaşmadıkları yapay bir ortamdır. Akvaryum ise doğal ortamlarından koparılmış pek çok deniz canlısının bir araya getirildiği diğer bir yapay ortam...

Bir kıtadan alınıp başka kıtalara taşınan yolunu yitirmiş bu yolcuları egzotik bir ganimet gibi görüyordu. Gümrükten geçince salona gelişigüzel dağılıyor, satış labirentlerindeki ayna kırılmalarının, kafe ve barların cazibesine kapılıyorlardı. Bir süre sonra yönlerini buluyorlar, kafalarının üzerindeki metal yaprakları hışırdatarak burada olduklarını onaylayan uçuş panolarına bakmıyorlardı. Bir varışın harflerle kesinleşmesi rahatlatıyordu onları. Hong Kong. Frankfurt. Tel Aviv. Başlangıçta söz vardı ve bir sonraki zaman diliminde yeniden dirilmek üzere metal yaprakların girdabında çırpınarak kayboluyordu.

Romanlarını birer "mahremiyet röportajı" olarak yazan Angelika Overath, *Havaalanı Balıkları*'nda aşk ve ölüm gibi kadim temaları irdeliyor.

AYRINTI YAYINLARI • EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-690-3
9 789755 396903

AVD

10 TL